

**stichting
mathematisch
centrum**

AFDELING NUMERIEKE WISKUNDE

NN 8/76

APRIL

J.KOK & K. DEKKER (SAMENSTELLERS)

VERGELIJKING VAN REKENTIJDEN, VERSLAG VAN DE VERGELIJKING
VAN DOOR VERSCHILLENDE VERTAALERS VERTAALDE PROGRAMMA'S OP
CONTROL DATA CYBER 73 COMPUTERS

2e boerhaavestraat 49 amsterdam

BIBLIOTHEEK MATHEMATISCH CENTRUM
—AMSTERDAM—

Printed at the Mathematical Centre, 49, 2e Boerhaavestraat, Amsterdam.

The Mathematical Centre, founded the 11-th of February 1946, is a non-profit institution aiming at the promotion of pure mathematics and its applications. It is sponsored by the Netherlands Government through the Netherlands Organization for the Advancement of Pure Research (Z.W.O), by the Municipality of Amsterdam, by the University of Amsterdam, by the Free University at Amsterdam, and by industries.

Vergelijking van rekentijden,
Verslag van de vergelijking van door verschillende vertalers vertaalde
programma's op Control Data CYBER 73 computers

door

J.Kok & K. Dekker (samenstellers).

KORTE SAMENVATTING

In dit verslag wordt de efficiëntie vergeleken van enige vertalers en van
verschillende vertaalde programma's, geschreven in hogere programmeer-
talen.

De programma's betreffen voor het merendeel het oplossen van problemen
uit de numerieke wiskunde.

TREFWOORDEN: *Vertalers, efficiëntie, hogere programmeertalen,*
numerieke wiskunde.

VOORWOORD

In 1975 werden door deelnemers aan de Werkgroep Numerieke Programmatuur resultaten bijeengebracht voor een vergelijking van rekentijden, nodig voor het oplossen van bepaalde problemen met behulp van programma's, geschreven in verschillende programmeertalen. De bijdragen zijn geleverd door de volgende personen:

P.A. Beentjes	Mathematisch Centrum
K. Dekker	Universiteit van Amsterdam en Mathematisch Centrum
T.J. Dekker	Universiteit van Amsterdam
P. van Emde Boas	Universiteit van Amsterdam en Mathematisch Centrum
J.M. van Kats	Academisch Computer Centrum, Utrecht
J. Kok	Mathematisch Centrum
H.W. Lenstra Jr.	Universiteit van Amsterdam
T.H.P. Reymer	Universiteit van Amsterdam
P.H.M. Wolkenfelt	Universiteit van Amsterdam.

In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de resultaten, gevolgd door een beschrijving van de behandelde problemen. In een Appendix worden de teksten van de programma's gegeven.

J. Kok.

INHOUD

	<u>blz.</u>
1. Inleiding	1
2. Gebruikte vertalers en opties	2
3. Overzicht resultaten.	4
4. Conclusies.	6
5. Verslagen	8
5.1. K. Dekker: kwadratuur.	9
5.2. P.A. Beentjes en K. Dekker: drie-lichamenprobleem.	9
5.3. T.J. Dekker en T.H.P. Reymer: stelsels lineaire vergelijkingen .	9
5.4. J.M. van Kats: tridiagonalisatie van een symmetrische matrix .	10
5.5. J. Kok: lineaire kleinste-kwadratenstelsels.	10
5.6. T.J. Dekker en T.H.P. Reymer: sorteren	10
5.7. K. Dekker en H.W. Lenstra Jr.: getaltheoretische functie . . .	11
5.8. P.H.M. Wolkenfelt: rechthoek gevuld met vierkanten	11
5.9. P. van Emde Boas: integer deling	11
5.10. J. Kok: afdrukken van diagrammen	12
Verantwoording.	12
Referenties	12
APPENDIX: programmateksten.	14

1. INLEIDING

Voor de vergelijking van de efficiëntie van vertalers werden rekestijden van complete programma's verzameld. De programma's in de verschillende talen bevatten een veelheid van opdrachten, zoals rekenkundige bewerkingen, procedure-aanroepen, gebruik van geheugenplaatsen, in- en uitvoer, enz., die van probleem tot probleem zowel qua aantal als qua aard sterk kunnen verschillen. Per probleem zijn de opdrachten van de programma's in de verschillende talen wel vergelijkbaar, te meer daar er naar gestreefd is voor hetzelfde probleem dezelfde algoritme te gebruiken.

Voor een aantal problemen zijn (ook) numerieke procedures uit programmatheken gebruikt. Waar dit de bibliotheek NUMAL (zie ref. [9]) betreft, zijn in de overige talen als regel equivalenten van de gebruikte NUMAL-procedures gemaakt. Daarnaast is enkele malen ook een FORTRAN-subroutinebibliotheek gebruikt, zodat in die gevallen een bepaald probleem ook mogelijk met verschillende algoritmen is opgelost.

De gekozen problemen laten zich naar hun afkomst in enige groepen delen, waartussen zich ook de grote verschillen voordoen in de reeds genoemde verhouding tussen de aantallen opdrachten in een programma. Deze groepen zijn:

gewone kwadratuur en differentiaalvergelijkingen	(1,2)
numerieke lineaire algebra	(3,4,5)
non-numerieke problemen (veelal recursief opgelost)	(6,7,8)
aritmetiek	(9)
in- en uitvoer	(10) .

De gebruikte talen zijn ALGOL 60, ALGOL 68, FORTRAN, PASCAL en SIMULA. Voor elk probleem worden in de Appendix alle programma-teksten gegeven, met dien verstande, dat teksten van procedures uit een bibliotheek niet gegeven worden, maar wel de teksten van in andere talen gemaakte equivalente procedures of subroutines. Deze programmatheken zijn ACCULIB [1], IMSL [6], MSL [8] en NUMAL [9].

Alle programma's zijn uitgevoerd op de Control Data CYBER 73-28 van het Academisch Rekencentrum Amsterdam (SARA) of op de Control Data CYBER 73-26 van het Academisch Computer Centrum Utrecht (ACCU).

2. GEBRUIKTE VERTALERS EN OPTIES

De gebruikte vertalers zijn de op de gebruikte Control Data installaties als volgt geïdentificeerde versies (zie [2], [3], [4], [5], [7] en [10]):

ALGOL 60

- a) versie 3.1, level 376A,
- b) versie 4, level 13.

ALGOL 68

versie 1, level 1.0.8.

FORTRAN

- a) FTN,
- b) MNF.

PASCAL

PASCAL 6000 - 3.4.

SIMULA

SIMULA 67.

Van deze vertalers is voor de vergelijking van executietijden de belangrijkste optie, dat bij het indiceren in arrays al of niet gecontroleerd wordt of een door de subscript(s) aangewezen element in het voor het array gereserveerde stuk geheugenruimte ligt. De twee mogelijkheden zijn:

- a) controle op de grenzen van elke subscript (kortweg subscript-grenzen-controle genoemd),
- b) controle op de grenzen van het array als geheel (array-grenzen-controle); in dit geval kunnen subscripts fout zijn, terwijl toch de door de foute subscripts aangewezen geheugenplaats binnen de grenzen van het array ligt, zodat er geen foutmelding wordt gegeven.

Andere gebruikte opties zijn:

- a) optimalisatie van for-loops (alleen relevant bij ALGOL 60 waar de for-loop erg duur is),

TABEL 2.1

Taal	Versie	Optie, Aanduiding		Verklaring
ALGOL 60	3.1	array-controle	Q afwezig	geen array-grenzen-controle, wel optimalisatie van <u>for</u> -loops array-grenzen-controle
ALGOL 60	4	array-controle	C = 3 C = 0	subscript-grenzen-controle (<u>checkon</u> in comment) geen array-controle
		parameter cor- respondentie	X(=1) X = 0	integer-real-correspondentie toegestaan correspondentie verboden
		optimalisatie van code	O = 2 O = 0	optimalisatie bij procedure-aan- roep, subscripting en <u>for</u> -loops geen optimalisatie
ALGOL 68		array-controle	A afwezig	geen array-controle subscript-grenzen-controle
FORTRAN	FTN	array-controle	D afwezig	array-grenzen-controle (bij ARRAYS-directive) geen array-controle
FORTRAN	MNF	array-controle	D afwezig	array-grenzen-controle (bij TRACE SUBSCRIPTS directive) geen array-controle
PASCAL		array-controle PMD-tabel	T+ T- P+ P-	subscript-grenzen-controle geen array-controle bijhouden van tabel van namen voor Post Mortem Dump geen PMD-tabel
SIMULA	SIMU- LA 67	array-controle	N afwezig	geen array-controle array-grenzen-controle

- b) optimalisatie van code bij procedure-aanroepen,
- c) toestaan van integer-real-correspondentie bij actuele-formele parameters van procedures (relevant bij programma's met veel procedure-aanroepen),
- d) bijhouden van tabel van namen van variabelen in programma voor de Post Mortem Dump (alleen PASCAL).

Daar de verschillende vertalers verschillende mogelijkheden (waaronder opties) hebben, zijn de resultaten van de programma's lang niet altijd te vergelijken. Dit hangt mede af van de wensen van de gebruikers. Hier wordt ook niet ingegaan op de moeite, die de gebruikers soms moeten nemen (zoals veranderingen in programma's) om bepaalde vertaler-opties werkelijk te verkrijgen. Voor een overzicht van alle opties en de wijze van verkrijgen van die opties zij verwezen naar de verschillende Manuals.

Tabel 2.1 geeft een verklaring van de gebruikte opties.

3. OVERZICHT RESULTATEN

Daar probleem 1 (kwadratuur) op twee manieren is opgelost (met recursieve procedures en met niet-recursieve procedures en subroutines) bevat tabel 3.1 11 kolommen voor de verschillende problemen. In elke kolom zijn opgenomen:

compilatietijd (CT),
executietijd (ET).

De in tabel 3.1 vermelde tijden zijn uitgedrukt in seconden, en nauwkeurig in tienden van seconden.

Als regel zijn de compilatie-tijden afgelezen uit day-file-boodschappen van de vertalers (of door SUMMARY-aanroepen), terwijl de rekentijden tijdens executie zijn gemeten door aanroepen van een klok-procedure ("clock").

In veel gevallen zijn programma's niet met alle mogelijke opties uitgevoerd, omdat geen essentieel nieuwe resultaten werden verwacht. Dit is het geval bij de array-controle-optie voor programma's die weinig met arrays werken, maar ook bij het gebruik van bibliotheken: de combinatie [FTN, IMSL] zal geen grote verschillen geven met [MNF, IMSL] zoals ook [PASCAL, IMSL] geen

TABEL 3.1

	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	recursief		niet-recursief		CT		ET		CT		ET		CT		ET		CT		ET	
ALGOL 60, V3, - V3, Q V3, -, NUMAL	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET	CT	ET
	3.5	55.4	3.6	47.4	5.3	92.1	3.8	36.6	3.0	13.5	8.6	69.7	1.9	8.1	2.6	173.2	4.2	91.7	0.8	29.6
	2.8	45.3	3.4	41.9	4.1	63.7	3.3	22.3	2.5	6.6	7.6	45.6	1.7	6.1	2.4	132.0	3.8	61.8		
					1.9	13.2					2.1	25.4								
	4.5	61.8	4.8	47.5	6.1	119.5	5.4	55.7	3.6	23.8	7.6	114.8	2.8	12.1	3.5	230.4	5.3	119.7		
V4, C=3 V4, O=2 V4, X=0 V4, -	4.4	56.9			5.6	64.7											5.0	55.1		
	4.5	61.4	4.6	42.8	5.8	74.5	5.1	32.2	3.6	11.1	7.8	60.9	2.7	7.9	3.6	110.1	5.0	55.1		
ALGOL 68																				
-	15.0	26.0			20.9	128.1	17.8	45.8	12.9	16.0	23.9	79.5	7.8	8.7	10.7	192.8	15.7	84.0	3.6	30.4
A	14.7	25.7			19.5	80.4	17.4	24.8	12.6	8.0	23.7	48.0	7.6	6.1	10.6	113.5	15.4	44.8		
FORTRAN																				
FTN, -			4.8	15.9	3.0	25.4			1.5	2.1	3.1	7.7			1.6	31.7			0.7	17.6
FTN, D											3.9	52.4								
FTN, -, MSL											1.4	11.6								
MFN, -											3.1	8.4								
MFN, D											3.3	9.3								
MFN, -, IMSL											2.1	34.4								
PASCAL																				
-	4.2	16.9	4.4	17.6	4.6	39.0	4.1	11.4	3.2	6.3	9.4	23.6	2.7	1.8	3.4	48.1	4.2	27.2	2.5	20.1
T-, P-	4.1	17.0	4.3	17.0	4.4	33.3	4.0	8.5	3.0	4.5	9.3	15.2	2.8	1.3	3.3	35.1	4.1	20.3		
-, IMSL					3.2	5.4					3.0	36.5								
SIMULA																				
-									3.6	16.8										
N								3.6	15.6											

grote afwijking geeft.

In enkele andere gevallen is afgezien van het maken van een FORTRAN-programma, omdat in de andere talen recursieve procedures gebruikt werden.

Bij alle programma's, behalve die voor probleem 10, is de rekentijd, nodig voor in- en/of uitvoer gering ten opzichte van de totale rekentijd en daarom niet apart opgenomen (in enkele gevallen werd uitvoer pas gegeven nadat de totale rekentijd met een klok-procedure was gemeten).

Voor een uitgebreidere vergelijking van tijden voor invoer wordt verwezen naar het rapport van VAN DE WIJGAART & STORM-VAN ESSEN [12], waarin ook de verschillende mogelijkheden van formats worden vergeleken.

4. CONCLUSIES

Vergelijken van de reketijden is slechts mogelijk per probleem, zoals ook in hoofdstuk 1 is vermeld. Daardoor is het uitvoeren op verschillende machines (die overigens weinig verschillen) geen bezwaar, omdat per probleem altijd op dezelfde computer gewerkt is. Van de opgegeven tijden moet nog opgemerkt worden, dat deze een nauwkeurigheid van hoogstens 5% hebben.

Bij het vergelijken van de vertaaltijden moet op de volgende punten gelet worden:

- a) Voor verschillende talen wordt van de mogelijkheden van de talen gebruik gemaakt, waardoor de teksten soms veel van elkaar afwijken.
- b) Voor problemen, die met bibliotheek-procedures worden opgelost, zijn alleen de aanroepende hoofdprogramma's vertaald.

Over de vertaaltijden kan dan geconcludeerd worden:

- a) Per taal hangt de vertaaltijd van programma's vrijwel lineair af van de lengte van de programma's.
- b) Het gebruik van de in tabel 2.1 genoemde opties van een vertaler heeft weinig invloed op de vertaaltijd gehad.
- c) De FTN-vertaler is bijna altijd het snelst, behalve bij het kwadratuur-probleem, waar voor het berekenen van een meervoudige integraal twee

gelijke subroutine-teksten met verschillende namen vertaald moesten worden.

- d) De ALGOL 68-vertaler heeft verreweg de meeste tijd nodig. (Van de in februari 1976 geïnstalleerde nieuwe versie van de vertaler wordt door SARA vermeld, dat de vertaaltijden met 40% verminderd zijn. Deze verandering is door ons voor enkele gevallen geverifieerd).

De executietijden van de diverse programma's kunnen niet zonder meer met elkaar vergeleken worden. Men moet hierbij rekening houden met de volgende punten:

- a) Programma's, waarin veel met arrays wordt gewerkt, zijn voor verschillende talen het best vergelijkbaar als zonder array-grenzen-controle of subscript-grenzen-controle wordt gewerkt.
- b) Met array-controle zijn onderling vergelijkbaar:
 - (i) ALGOL 60 versie 3, FORTRAN (FTN en MNF), SIMULA (allen array-grenzen-controle),
 - (ii) ALGOL 60 versie 4, ALGOL 68, PASCAL (allen subscript-grenzen-controle).
- c) Naast het onder b) genoemde onderscheid moet bij arrays nog op de volgende verschillen van de talen gelet worden:
 - (i) in FORTRAN is de ondergrens van elke array-index altijd 1,
 - (ii) PASCAL gebruikt statische arrays, wat belangrijk is bij het doorgeven van arrays aan procedures,
 - (iii) alleen in ALGOL 68 kunnen de controles ook uitgevoerd worden voor delen van bestaande arrays.
- d) De verschillende vertalers hebben vaak ook nog andere, voor de gebruikers soms erg nuttige opties, die hier buiten beschouwing zijn gebleven, omdat ze bij andere vertalers vaak geen equivalenten hebben.
- e) Bij het gebruik van procedure-(subroutine-)bibliotheken kan het volgende opgemerkt worden:
 - (i) de bibliotheekprocedures leverden ongeveer dezelfde resultaten (binnen de gevraagde nauwkeurigheid),
 - (ii) bij de gebruikte FORTRAN-subroutines wordt *niet* op array-grenzen gecheckt,
 - (iii) bij NUMAL-procedures (ALGOL 60, versie 3) wordt *wel* op array-grenzen gecontroleerd, maar de code van vector- en matrix-operaties

is geoptimaliseerd,

- (iv) probleem 5 wordt door de IMSL-bibliotheek-subroutine met een totaal andere algoritme opgelost (singuliere waardenontbinding) dan door de andere programma's en bibliotheekprocedures (Householder-orthogonalisatie met kolom-verwisselen).

Rekening houdend met het bovengenoemde komen wij tot de volgende slotsommen:

- a) Bij veel array-gebruik, zonder grenzen-controle: FTN en MNF geven de snelste programma's, daarna PASCAL, vervolgens op grote afstand ALGOL 60 versie 3 en ALGOL 68, en daarna ALGOL 60 versie 4.
- b) Bij veel array-gebruik, met array-grenzen-controle: MNF is zeer snel, op grote afstand FTN en ALGOL 60 versie 3.
- c) Bij veel array-gebruik, met subscript-grenzen-controle: PASCAL is snel (ook in vergelijking met FTN), daarna ALGOL 68, daarna ALGOL 60 versie 4.
- d) Bij veel procedure-aanroepen (probleem 1 recursief, 6, 8): PASCAL is snel, gevolgd door ALGOL 68 en soms ALGOL 60 versie 3, daarna ALGOL 60 versie 4. FORTRAN kan niet aan deze vergelijking meedoen.
- e) Overige programma's met veel rekenwerk: FORTRAN en PASCAL zijn snel, ALGOL 60 en ALGOL 68 zijn veel langzamer.
- f) Veel invoer en uitvoer (probleem 10): FTN is het snelst, daarna MNF en PASCAL, daarna ALGOL 60 versie 4 (!), vervolgens ALGOL 60 versie 3, ten slotte ALGOL 68.
- g) Conclusies over de reketijden van SIMULA-programma's zijn niet verantwoord, o.m. omdat niet van de speciale mogelijkheden van deze taal gebruik is gemaakt.

5. VERSLAGEN

In dit hoofdstuk worden korte omschrijvingen van de behandelde problemen en bijzonderheden over de uitvoering gegeven. Voor de geleverde vertaaltijden en executietijden wordt verwezen naar tabel 3.1.

5.1. K. DEKKER: *Kwadratuur*

De integralen

$$\int_0^1 \frac{\sin(m\pi x)}{m\pi x} dx$$

en

$$\iint_{00}^{11} \cos(m\pi xy) dx dy, \quad m = 1, 3, 10, 30,$$

worden berekend met behulp van de integratieformules, zoals deze worden toegepast in de procedure *qadrat* (zie [9], sectie 4.2.1).

In de programma's zijn zowel recursieve als niet-recursieve varianten van deze procedure gebruikt.

De berekening van deze integralen vereiste ongeveer 10^5 cosinus/sinus-evaluaties.

5.2. P.A. BEENTJES, K. DEKKER: *Drie-lichamen-probleem*

De baan van een satelliet in de omgeving van twee hemellichamen wordt beschreven door een stelsel tweede-orde differentiaalvergelijkingen. Door middel van een Runge-Kutta-methode, zoals deze is toegepast in de procedure *rke* (zie [9], sectie 5.2.1.1.1.1), werd dit stelsel vergelijkingen opgelost.

5.3. T.J. DEKKER, T.H.P. REYMER: *Oplossen van stelsels lineaire vergelijkingen*

Voor matrices A van orde n ($n = 10, 40, 70, 100$) wordt het stelsel lineaire vergelijkingen $Ax = b$ opgelost door middel van Cholesky-decompositie, zoals deze wordt toegepast in de procedure *chldecsol 1* (zie [9], sectie 3.1.1.1.1.2.3). De elementen van A worden gegeven door

$$A_{ij} = \frac{1}{i+j-1}, \quad \text{voor } j \neq i,$$

$$A_{ii} = \frac{1}{2i-1} + \frac{1}{10}, \quad i = 1(1)n, \quad j = 1(1)n.$$

5.4. J.M. VAN KATS: *Tridiagonalisatie van een symmetrische matrix*

Door middel van Householder-transformaties wordt een symmetrische matrix op tridiagonaalgedaante gebracht. De orde van de matrix is 25 en het proces wordt 10 maal uitgevoerd. Het belangrijkste deel van de verwerking is array-access.

De ALGOL 60-procedure is gepubliceerd in J.H. WILKINSON & C. REINSCH [11], waarnaar ook de FORTRAN-versie uit EISPACK is gemaakt.

5.5. J. KOK: *Lineaire kleinste-kwadraten stelsels*

Opgelost worden de vergelijkingen $Ax = b$, waarin A een $n \times m$ matrix, voor $n = 10(10)60$, $m = 1(1)15$. A is een segment van de Hilbert-matrix, d.w.z.

$$a_{ij} = \frac{1}{i+j-1}, \quad i = 1(1)n, \quad j = 1(1)m.$$

Voor het rechterlid geldt:

$$b_i = \sum_{j=1}^m \frac{j}{i+j-1}, \quad i = 1(1)n.$$

De programma's maken gebruik van verschillende bibliotheken of van uitgeschreven analogi van de procedure *lsqortdecsol* (zie [9], sectie 3.1.1.2.1.2). De belangrijkste werkzaamheid is array-subscripting.

5.6. T.J. DEKKER, T.H.P. REYMER: *Sorteren van een rij getallen*

Een rij reële getallen wordt met een recursief sort/merge proces naar grootte geordend. In dit proces wordt de rij eerst in twee deelrijen van (bijna) gelijke lengte gesplitst. Daarna worden beide deelrijen afzonderlijk gesorteerd, en tenslotte samengevoegd tot één gesorteerde rij. De bewerkelijkheid van dit proces is $n^2 \log n$ (n = lengte van de rij). In de programma's is voor de lengte 2000 gekozen.

5.7. K. DEKKER, H.W. LENSTRA JR.: *Getaltheoretische functie*

Bij elk priemgetal p kan een functie

$$L_p : \mathbb{N} \rightarrow \{\underline{\text{true}}, \underline{\text{false}}\}$$

gedefinieerd worden door:

$$\begin{aligned} L_p(k) = \underline{\text{true}} &\iff \exists i, \quad k = i^2 \bmod p, \\ \underline{\text{false}} &\iff \forall i, \quad k \neq i^2 \bmod p. \end{aligned}$$

We definiëren nu $f(p)$ als de lengte van de langste rij opeenvolgende natuurlijke getallen, waarvoor L_p dezelfde waarde aanneemt. In het programma wordt de waarde van deze functie voor alle priemgetallen kleiner dan 5000 berekend.

5.8. P.H.M. WOLKENFELT: *Met vierkanten gevulde rechthoek*

Het programma bepaalt alle oplossingen om een gegeven rechthoek (n.l. met afmetingen $32 * 33$) te verdelen in vierkanten van gehele, maar onderling verschillende afmetingen (*perfect squared rectangle*). De verwerking wordt gekenmerkt door de vele recursieve procedure-aanroepen (waarin alle mogelijkheden om een vierkant in de rechthoek te plaatsen worden afgezocht) en door vrij veel array-subscripting. De in- en uitvoer is te verwaarlozen.

5.9. P. VAN EMDE BOAS: *Integer deling*

Voor $1 \leq i \leq j \leq 1000$ worden j en $(i * j)/i$ vergeleken. Indien de uitkomst ongelijk is, wordt een melding gemaakt van een onjuist uitgevoerde deling. In de praktijk blijkt geen foute deling op te treden.

5.10. J. KOK: *Afdrukken van pentomino-oplossingen*

368 oplossingen van een pentomino-probleem (om een 4×15 -rechthoek met de 12 pentomino's te vullen) worden ingelezen, en vervolgens geprint, waarbij de scheidingslijnen tussen de pentomino's worden gerepresenteerd door streepjes op de regeldrukker. De executietijd bestaat in hoofdzaak uit in- en uitvoertijd.

VERANTWOORDING

De problemen zijn gekozen en voor het merendeel ook geprogrammeerd en getest door de auteurs van de in hoofdstuk 5 gegeven verslagen.

Daarnaast hebben ook meerdere programmeurs van het Mathematisch Centrum meegewerkt aan het gereedmaken van programma's en van de in de Appendix geleverde teksten.

De bijdragen werden door K. Dekker en mij verzameld en samengevat.

J. Kok.

REFERENTIES

- [1] ACCULIB. ACCU-programma-bibliotheek (ALGOL en FORTRAN).
Academisch Computer Centrum Utrecht (1975).
- [2] ALGOL 60 Reference Manual, version 3.
Control Data Cyber 70 Computer Systems.
- [3] ALGOL 60 Reference Manual Cyber 70 Series Version 4.
Control Data Cyber 70 Computer Systems.
- [4] ALGOL 68 Version I Reference Manual.
Control Data Cyber 70 Series Computer Systems (1975).
- [5] FORTRAN Extended Reference Manual (met: MNF-Minnesota FORTRAN insertions).
Control Data Cyber 70 Computer Systems.
- [6] IMSL Library 3 Reference Manual.
International Mathematical and Statistical Libraries, Inc. (1975).

- [7] JENSEN, K. & N. WIRTH: PASCAL User Manual and Report.
Springer Verlag (1974).
- [8] MSL. Math. Science Library.
Control Data Corporation (1971).
- [9] NUMAL. A Library of Numerical Procedures in ALGOL 60.
Mathematisch Centrum, Amsterdam (1974).
- [10] SIMULA Reference Manual.
Control Data 6000 Computer Systems (1973).
- [11] WILKINSON, J.H. & C. REINSCH: Linear Algebra.
Springer Verlag (1971).
- [12] WIJGAART, C. VAN DE, & L. STORM-VAN ESSEN: Leestijden, een onderzoek
naar de efficiency van een zestal op SARA beschikbare compilers bij het
inlezen van data.
Technisch Centrum Faculteit der Sociale Wetenschappen, Universiteit
van Amsterdam (1975).

APPENDIX: Programmateksten

Hieronder volgen voor elk probleem de programma's in (voor zover aanwezig) ALGOL 60, ALGOL 68, FORTRAN, PASCAL.

Er zijn geen bijna-doublures opgenomen. Dit betreft de volgende gevallen:

- a) Per probleem worden geen aparte teksten gegeven voor programma's in ALGOL 60 versie 3 of versie 4 en SIMULA. De geringe verschillen betreffen telkens externe referenties en comments (versie 4) en namen van output-statements (SIMULA).
- b) Voor enkele problemen is het uitgangspunt van de oplossingsmethode een NUMAL-procedure. In die gevallen zijn de procedure-teksten ook apart vertaald met ALGOL 60 versie 3, en met ALGOL 60 versie 4, maar er wordt alleen een ALGOL 60-hoofdprogramma afgedrukt.
- c) De teksten van programma's voor FTN en MNF verschillen alleen in de directive-kaarten voor de compiler-optie.
- d) Enkele problemen zijn mede opgelost door aanroepen van een bibliotheek-subroutine. De hoofdprogramma's (in FORTRAN of PASCAL) verschillen dan alleen voor wat betreft de subroutine-aanroep (naam van de subroutine en lijst van parameters) en de externe referentie (in PASCAL).

De volgorde van de programmateksten is die van hoofdstuk 5.

```

"BEGIN" "COMMENT" INTEGRATIE MET QADRAT;
"REAL" "PROCEDURE" QADRAT(X, A, B, FX, E);
"VALUE" A, 3; "REAL" X, A, B, FX; "ARRAY" E;
"BEGIN" "REAL" F0, F2, F3, F5, F6, F7, F9,
F14, V, W, HMIN, HMAX, RE, AE;

"REAL" "PROCEDURE" LINT(X0, XN, F0, F2, F3, F5, F6, F7, F9, F14);
"REAL" X0, XN, F0, F2, F3, F5, F6, F7, F9, F14;
"BEGIN" "REAL" H, XM, F1, F4, F8, F10, F11, F12, F13;
XM := (X0 + XN) / 2; H := (XN - X0) / 32; X1 := XM + 4 * H;
F8 := FX; X1 := XN - 4 * H; F11 := FX; X1 := XN - 2 * H; F12 := FX;
V := 0,330580178199226 * F7 + 0,173485115707338 * (F6 + F8) +
0,321105426559972 * (F5 + F9) + 0,135007708341042 * (F3 + F11)
+ 0,165714514228223 * (F2 + F12) + 0,393971460638127 * 1 * (F0
+ F14); X1 := X0 + H; F1 := FX; X1 := XN - H; F13 := FX;
W := 0,260652441323638 * F7 + 0,239063283351431 * (F6 + F8) +
0,263062635477467 * (F5 + F9) + 0,218681931383057 * (F3 + F11)
+ 0,275787764664284 * 1 * (F2 + F12) + 0,105575010053846 * (F1
+ F13) + 0,157119426059518 * 1 * (F0 + F14);
"IF" ABS(H) < HMIN "THEN" E[3] := E[3] + 1;
"IF" ABS(V - W) < ABS(W) * RE + AE "OR" ABS(H) < HMIN
"THEN" LINT := H * W "ELSE"
"BEGIN" X1 := X0 + 6 * H; F4 := FX; X1 := XN - 6 * H; F10 := FX;
V := 0,245673430150304 * F7 + 0,255786258286921 * (F6 + F8) +
0,228526063690406 * (F5 + F9) + 0,500557131554861 * 1 * (F4 +
F10) + 0,177946487736780 * (F3 + F11) + 0,584014599032140 * 1
* (F2 + F12) + 0,874830942871332 * 1 * (F1 + F13) +
0,189642078648079 * 1 * (F0 + F14);
LINT := "IF" ABS(V - W) < ABS(V) * RE + AE "THEN" H * V
"ELSE"
LINT(X0, XM, F0, F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7) = LINT(XN,
XM, F14, F13, F12, F11, F10, F9, F8, F7)
"END"
"END" LINT;

HMAX := (B - A) / 16; "IF" HMAX = 0 "THEN"
"BEGIN" QADRAT := 0; "GOTO" RETURN "END";
RE := E[1]; AE := 2 * E[2] / ABS(B - A); E[3] := 0;
HMIN := ABS(B - A) * RE; X1 := A; F0 := FX;
X1 := A + HMAX; F2 := FX; X1 := A + 2 * HMAX; F3 := FX;
X1 := A + 4 * HMAX; F5 := FX; X1 := A + 6 * HMAX; F6 := FX;
X1 := A + 8 * HMAX; F7 := FX; X1 := B - 4 * HMAX; F9 := FX; X1 := B;
F14 := FX;
QADRAT := LINT(A, B, F0, F2, F3, F5, F6, F7, F9, F14) * 16;
RETURN;
"END" QADRAT;

"REAL" X, Y, XL, PI, TIME;
"INTEGER" SING, TF, TG, EVALF, EVALG;
"ARRAY" E1, E2[1:3];
"REAL" "PROCEDURE" F(Y); "VALUE" Y; "REAL" Y;
"BEGIN" TF := TF + 1; F := COS(XL * Y) "END";
"REAL" "PROCEDURE" G(X); "VALUE" X; "REAL" X;
"BEGIN" XL := X * PI; TG := TG + 1;
"IF" SING = 2 "THEN" G := QADRAT(Y, 0, 1, F(Y), E2) "ELSE"
"IF" XL = 0 "THEN" G := 1 "ELSE" G := SIN(XL) / XL
"END";

TIME := CLOCK; OUTPUT(61, ("(" "TIJD="), 3Z, 3D, /), TIME);
PI := 4 * ARCTAN(1); EVALF := EVALG := 0;
"FOR" SING := 1, 2 "DO"
"FOR" M := 1, 3, 10, 30 "DO"
"FOR" E1[1] := -3, -6, -9 "DO"
"BEGIN" E1[2] := E1[1]; E2[1] := E2[2] := E1[1] / 10;
TF := TG := 0;
OUTPUT(61, ("(" "M="), 2D, ("(" "TOL="), D, D = 0, ("(" "INTEGRAAL="),
-2, 9D, ("(" "F EVAL="), 5ZD, ("(" "G EVAL="), 2ZD, /), ",", E1[1],
QADRAT(X, 0, 1, G(X), E1), TF, TG);
EVALF := EVALF + TF; EVALG := EVALG + TG;
"IF" E1[1] = -9 "THEN" OUTPUT(61, ("(" /), );
"IF" E1[1] = -9 "AND" M = 30 "THEN" OUTPUT(61, ("(" /), );
"END";
OUTPUT(61, ("(" "AANTAL EVALUATIES F="), 6ZD, /,
("(" "AANTAL EVALUATIES G="), 6ZD, /, ("(" "VERBRUIKTE TIJD",
/), 6ZD, 3D,
/), EVALF, EVALG, CLOCK - TIME)
"END"

```

```

'BEGIN'
  'PROC' F=(('REAL' Y) 'REAL': (TF+=1; COS(XL*Y)));
  'PROC' G=(('REAL' X) 'REAL': (TG+=1; XL:=4*X*PI;
    'IF' SING=2 'THEN' QADRAT(0,0,1,0,F,F2) 'ELSE'
      XL=0 'THEN' 1,0 'ELSE' SIN(XL)/XL 'FI'));
  'INT' EVALF:=0,EVALG:=0,TF,TG,M,SING;
  'REAL' XL,TIME; 'REAL' PI=4*ARCTAN(1);
  'PROC' QADRAT=(('REAL' A,B, 'PROC' ('REAL') 'REAL' F,
    'REF' ( ) 'REAL' E) 'REAL';
  'BEGIN' 'REAL' HMAX:=(B-A)/10;
    'IF' HMAX=0 'THEN' 0 'ELSE'
      'REAL' V7=0,330580178197226, V6=0,173485115707338,
        V5=0,321105426550972, V3=0,135007708341042,
        V2=0,165714514228223, V0=0,393971460638127E=1,
        W7=0,260652441323638, W6=0,239063283351431,
        W5=0,263062635477407, W3=0,218681931383057,
        W2=0,275789764664284E=1, W1=0,105575010053846,
        W0=0,157119426059518E=1,
        U7=0,245673430150304, U6=0,255786258286921,
        U5=0,228526063690406, U4=0,500557131555861E=1,
        U3=0,177746487736780, U2=0,584014599032140E=1,
        U1=0,874830942871332E=1, U0=0,189642078648079E=1;
      'REAL' RE=E(1),AE=2*E(2)/ABS(B-A),HMIN=ABS(B-A)*RE;
      'REAL' H,V,X,X0:=A,XN:=B;
      'REAL' L0:=F(A),L2:=F(A+HMAX),L3:=F(A+2*HMAX),L5:=F(A+4*HMAX),
        L6:=F(A+6*HMAX),L7:=F(A+8*HMAX),R5:=F(B-4*HMAX),R0:=F(B);
      E(3):=0;
      'PROC' LINT=(('REF' 'REAL' X0,XN,L0,L2,L3,L5,L6,L7,R5,R0) 'REAL';
      'BEGIN' H:=(XN-X0)/32;
        'REAL' XH:=(X0+XN)/2, R6:=F(XH+4*H),R3:=F(XN-4*H),
          R2:=F(XN-2*H);
        V:=V7*L7+V6*(L6+R6)+V5*(L5+R5)+V3*(L3+R3)+V2*(L2+R2)+
          V0*(L0+R0);
        'REAL' L1:=F(X0+H),R1:=F(XN-H);
        W:=W7*L7+W6*(L6+R6)+W5*(L5+R5)+W3*(L3+R3)+W2*(L2+R2)+
          W1*(L1+R1)+W0*(L0+R0);
        'IF' ABS(H)<HMIN 'THEN' E(3)+:=1; H*W 'ELSE'
          'ABS'(V-W)<ABS'(W)*RE+AE 'THEN' H*W 'ELSE'
            'REAL' L4:=F(X0+6*H),R4:=F(XN-6*H);
            V:=U7*L7+U6*(L6+R6)+U5*(L5+R5)+U4*(L4+R4)+U3*(L3+R3)+
              U2*(L2+R2)+U1*(L1+R1)+U0*(L0+R0);
            'IF' ABS'(V-W)<ABS'(V)*RE+AE 'THEN' H*V 'ELSE'
              LINT(X0,XN,L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)=
                LINT(XN,XM,R0,R1,R2,R3,R4,R5,R6,L7)
            'FI'
          'FI'
        'END';
        LINT(X0,XN,L0,L2,L3,L5,L6,L7,R5,R0)*16
      'FI'
    'END';
    TIME:=CLOCK; PRINT(("TIJD=",FIXED(TIME,10,3),NEWLINE));
    (1:4) 'INT' MW:=(1,3,10,30);
    (1:3) 'REAL' ER:=(1E=3,1E=6,1E=9),E1,E2;
    'FOR' K 'TO' 2
      'DO' 'FOR' J 'TO' 4
        'DO' 'FOR' I 'TO' 3
          'DO' E1(1):=E1(2):=ER(I); F2(1):=E2(2):=ER(I)/10;
            TF:=0;TG:=0;M:=" "(J);SING:=K;
            PRINT(("M=",WHOLE(M,3)," TOL=",FLOAT(E1(1),8,1,3),
              " INTEGRAAL=",FIXED(QADRAT(0,1,G,E1),11,9)," F EVAL=",
              WHOLE(TF,6)," G EVAL=",WHOLE(TG,4),NEWLINE));
            EVALF+=TF; EVALG+=TG;
            'IF' I=3 'THEN' PRINT(NEWLINE);
            'IF' J=4 'THEN' PRINT(NEWLINE) 'FI'
          'FI'
        'OD'
      'OD'
    'OD'
  'OD';
  PRINT((" AANTAL EVALUATIES F:",WHOLE(EVALF,7),NEWLINE));
  PRINT((" AANTAL EVALUATIES G:",WHOLE(EVALG,7),NEWLINE));
  PRINT((" VERBRUIKTE TIJD      :",FIXED(CLOCK-TIME,9,3),NEWLINE))
'END'

```



```

FUNCTION QADRT;
VAR L0,L2,L3,L5,L6,L7,R5,R0,V,W,HMIN,HMAX,AE,RE: REAL;
FUNCTION LINT(X0,XN,L0,L2,L3,L5,L6,L7,R5,R0): REAL;
CONST V7=0.330580178199226; V6=0.173485115707338;
V5=0.321105426559972; V3=0.135007708341042;
V2=0.165714514228223; V0=0.393971460638127E-1;
W7=0.260652441323638; W6=0.239063283351431;
W5=0.263062635477467; W3=0.218681931383057;
W2=0.275789764664284E-1; W1=0.105575010053846;
W0=0.157119426059518E-1;
U7=0.245673430150304; U6=0.255786258286921;
U5=0.228526063690406; U4=0.500557131555861E-1;
U3=0.177946487736780; U2=0.584014599032140E-1;
U1=0.874830942871332E-1;
U0=0.189642078648079E-1;
VAR X,XN,L1,L4,R6,R4,R3,R2,R1: REAL;
BEGIN XN:=(X0+XN)/2; H:=(XN-X0)/32; R6:=F(XN+4*H);
R3:=F(XN-4*H); R2:=F(XN+2*H);
V:=V7*L7+V6*(L6+R6)+V5*(L5+R5)+V3*(L3+R3)+V2*(L2+R2)+
V0*(L0+R0);
L1:=F(X0+H); R1:=F(XN-H);
W:=W7*L7+W6*(L6+R6)+W5*(L5+R5)+W3*(L3+R3)+W2*(L2+R2)+
W1*(L1+R1)+W0*(L0+R0);
IF ABS(H)<HMIN THEN E[3]:=E[3]+1;
IF (ABS(V-W) < ABS(W)*RE+AE) OR (ABS(H)<HMIN) THEN LINT:=H*W
ELSE
BEGIN L4:=F(X0+6*H); R4:=F(XN-6*H);
V:=U7*L7+U6*(L6+R6)+U5*(L5+R5)+U4*(L4+R4)+U3*
(L3+R3)+U2*(L2+R2)+U1*(L1+R1)+U0*(L0+R0);
IF ABS(V-W) < ABS(V)*RE+AE THEN LINT:=H*V ELSE
LINT:=LINT(X0,XN,L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7)+
LINT(XN,X4,R0,R1,R2,R3,R4,R5,R6,L7)
END
END;
END;
BEGIN HMAX:=(B-A)/16; IF HMAX>0 THEN
BEGIN RE:=E[1]; AE:=2*E[2]/ABS(B-A); E[3]:=0;
HMIN:=ABS(B-A)*RE; L0:=F(A); L2:=F(A+HMAX);
L3:=F(A+2*HMAX); L5:=F(A+4*HMAX); L6:=F(A+6*HMAX);
L7:=F(A+8*HMAX); R5:=F(B-4*HMAX); R0:=F(B);
QADRT:=LINT(A,B,L0,L2,L3,L5,L6,L7,R5,R0)*16
END
END;

```

```

"BEGIN" "COMMENT" INTEGRATIE MET QADRAT, STAPEL I,P,V, RECURSIEF;
"REAL" XL,PI,TIME;
"INTEGER" SING,"TF,TG,EVALF,EVALG;
"ARRAY" E1,E2[1:3];
"REAL" "PROCEDURE" F(Y); "VALUE" Y; "REAL" Y;
"BEGIN" TF:=TF+1; F:=COS(XL*Y) "END";
"REAL" "PROCEDURE" G(X); "VALUE" X; "REAL" X;
"BEGIN" XL:=X*PI; TG:=TG+1;
  "IF" SING=2 "THEN" G:=QADRAT(0,1,F,E2) "ELSE"
  "IF" XL=0 "THEN" G:=1 "ELSE" G:=SIN(XL)/XL
"END";

"REAL" "PROCEDURE" QADRAT(A,B,F,E);
"VALUE" A,B; "REAL" A,B; "PROCEDURE" F; "ARRAY" E;
"BEGIN" "REAL" H,X0,XM,XN,L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7,R0,P1,R2,R3,R4,R5,
  R6,V,W,HMIN,HMAX,ABSH,AE,RE,INT;
  "COMMENT" "CHECKON" PAR0,PAR1,PAR2,PAR3,PAR4,PAR5,PAR6,PAR7,
  PAR8,PAR9;
  "ARRAY" PAR0,PAR1,PAR2,PAR3,PAR4,PAR5,PAR6,PAR7,PAR8,PAR9[1:45];
  "INTEGER" P;
  "BOOLEAN" NEW;
  HMAX:=(B-A)/16; INT:=0; "IF" HMAX=0 "THEN" "GOTO" EIND;
  RE:=E[1]; AE:=2*E[2]/ABS(B-A); E[3]:=0;
  HMIN:=ABS(B-A)*RE; L0:=F(A); L2:=F(A+HMAX);
  L3:=F(A+2*HMAX); L5:=F(A+4*HMAX); L6:=F(A+6*HMAX);
  L7:=F(A+8*HMAX); R5:=F(B-4*HMAX); R0:=F(B); X0:=A; XN:=B;
  P:=1; NEW:="FALSE";
NEXT: "IF" NEW "THEN"
  "BEGIN" X0:=PAR0[P]; XN:=PAR1[P]; L0:=PAR2[P]; L2:=PAR3[P];
  L3:=PAR4[P]; L5:=PAR5[P]; L6:=PAR6[P]; L7:=PAR7[P];
  R5:=PAR8[P]; R0:=PAR9[P];
  "END"; P:=P+1; NEW:="TRUE";
  XM:=(X0+XN)/2; H:=(XN-X0)/32; ABSH:=ABS(H); R6:=F(XM+4*H);
  R3:=F(XM+4*H); R2:=F(XM+2*H);
  V:=0.330580178199226*L7+0.173485115707338*(L6+R6)+
    0.321105426559972*(L5+R5)+0.135007708341042*(L3+R3)+
    0.163714514228223*(L2+R2)+0.393971460638127*1*(L0+R0);
  L1:=F(X0+H); R1:=F(XM+H);
  W:=0.260652441323638*L7+0.239063283351431*(L6+R6)+
    0.263062635477467*(L5+R5)+0.218681931383057*(L3+R3)+
    0.275789764664284*1*(L2+R2)+0.105575010053846*(L1+R1)+
    0.157119426059518*1*(L0+R0);
  "IF" ABSH<HMIN "THEN" E[3]:=E[3]+1;
  "IF" ABS(V-W)<ABS(W)*RE+AE "OR" ABSH<HMIN "THEN" INT:=ABSH*W+INT
  "ELSE"
  "BEGIN" L4:=F(X0+6*H); R4:=F(XN-6*H);
  V:=0.245673430150304*L7+0.255786258286921*(L6+R6)+
    0.228526063690406*(L5+R5)+0.500557131555861*1*(L4+R4)+
    0.177946487736780*(L3+R3)+0.584014599032140*1*(L2+R2)+
    0.874830942871332*1*(L1+R1)+0.189642078648079*1*(L0+R0);
  "IF" ABS(V-W)<ABS(V)*RE+AE "THEN" INT:=ABSH*V+INT "ELSE"
  "BEGIN" P:=P+1; PAR0[P]:=XN; PAR1[P]:=XM; PAR2[P]:=R0;
  PAR3[P]:=R1; PAR4[P]:=R2; PAR5[P]:=R3; PAR6[P]:=R4;
  PAR7[P]:=R5; PAR8[P]:=R6; PAR9[P]:=L7;
  P:=P+1; NEW:="FALSE"; R0:=L7; R5:=L6; L7:=L5; L6:=L4;
  L5:=L3; L3:=L2; L2:=L1; XN:=XM
  "END";
  "END";
  "IF" P>0 "THEN" "GOTO" NEXT;
EIND: QADRAT:=INT*16
"END" QADRAT;

TIME:=CLOCK; OUTPUT(61,("("TIJD=")",3Z,3D,/)",TIME);
PI:=4*ARCTAN(1); EVALF:=EVALG:=0;
"FOR" SING:=1,2 "DO"
"FOR" M:=1,3,10,30 "DO"
"FOR" E1[1]:="3","6","9" "DO"
"BEGIN" E1[2]:=E1[1]; E2[1]:=E2[2]:=E1[1]/10;
  TF:=TG:=0;
  OUTPUT(61,("("M=")",2D,(" TOL=")",D,D="0,(" INTEGRAAL=")",
  =2,9D,(" F EVAL=")",5ZD,(" G EVAL=")",2ZD,/)",",E1[1],
  QADRAT(0,1,G,E1),TF,TG);
  EVALF:=EVALF+TF; EVALG:=EVALG+TG;
  "IF" E1[1]="9" "THEN" OUTPUT(61,("/"));
  "IF" E1[1]="9" "AND" M=30 "THEN" OUTPUT(61,("/"));
"END";
OUTPUT(61,("("AANTAL EVALUATIES F:)",6ZD,/),
("AANTAL EVALUATIES G:)",6ZD,/,"(VERBRUIKTE TIJD :)",6ZD,3D,
"/)",EVALF,EVALG,CLOCK-TIME)
"END"

```

```

PROGRAM QJADRAT(OUTPUT)
EXTERNAL G
COMMON M,SING,PI,E2(3) $ INTEGER M,SING $ REAL PI
COMMON /TELLER/TL,TX $ INTEGER TL,TX
REAL E1(3),E2(3),TIME
INTEGER MW(4),EVALF,EVALG
5  FORMAT(* TIJD=*,F10,3)
TIME=SECOND(CP) $ PRINT 5,TIME
PI=4.*ATAN(1.)
MW(1)=1 $ MW(2)=3 $ MW(3)=10 $ MW(4)=30
ER(1)=1E=3 $ ER(2)=1E=6 $ ER(3)=1E=9
EVALF=0 $ EVALG=0
DO 40 SING=1,2
DO 30 J=1,4
DO 20 I=1,3
TL=0 $ TX=0 $ M=MW(J)
E1(1)=ER(I) $ E1(2)=ER(I) $ E2(1)=ER(I)/10 $ E2(2)=ER(I)/10
PRINT 10,M,E1(1),QADRAT1(0.,1.,E1,G),TL,TX
10  FORMAT(* M=*,I2,* TOL=*,E6,1,* INTEGRAAL=*,F12,9,* F EVAL=*,I6,
$      * G EVAL=*,I3)
20  IF (I,EQ,3) PRINT 50
30  IF (J,EQ,4) PRINT 50
40  CONTINUE
50  FORMAT(1H )
PRINT 60,EVALF,EVALG,SECOND(CP)=TIME
60  FORMAT(* AANTAL EVALUATIES F:*,I7,/,* AANTAL EVALUATIES G:*,I7,/,
$      * VERBRUIKTE TIJD      *,F10,3)
END

REAL FUNCTION F(Y) $ REAL Y
COMMON /TELLER/TL,TX $ INTEGER TL,TX
COMMON /FG/XL $ REAL XL
TL=TL+1 $ F=COS(XL*Y)
END

REAL FUNCTION G(X) $ REAL X
COMMON M,SING,PI,E2(3) $ INTEGER M,SING $ REAL PI
COMMON /TELLER/TL,TX $ INTEGER TL,TX
COMMON /FG/XL $ REAL XL
EXTERNAL F
TX=TX+1 $ XL=M*X*PI
IF (SING,EQ,1) 10,20
10  IF (XL,EQ,0) 11,12
11  G=1. $ GOTO 30
12  G=SIN(XL)/XL $ GOTO 30
20  G=QADRAT2(0.,1.,E2,F)
30  CONTINUE
END

REAL FUNCTION QADRAT1(A,B,E,F) $ EXTERNAL F $ REAL A,B,E(3)
REAL V0,V2,V3,V5,V6,V7,W0,W1,W2,W3,W5,W6,W7,
$      U0,U1,U2,U3,U4,U5,U6,U7,RE,AE,HMIN,ABSH,HMAX,INT
REAL L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7,R0,R1,P2,R3,R4,R5,R6
REAL PAR0(45),PAR1(45),PAR2(45),PAR3(45),PAR4(45),PAR5(45),
$      PAR6(45),PAR7(45),PAR8(45),PAR9(45)
INTEGER P
LOGICAL NEW
DATA (V7=0.330580178199226), (V6=0.173485115707338),
$ (V5=0.321105426559972), (V3=0.135007708341042),
$ (V2=0.165714514228223), (V0=0.393971460638127E=1),
$ (W7=0.260652441323633), (W6=0.239063283351431),
$ (W5=0.263062635477467), (W3=0.218681931383057),
$ (W2=0.275789764664284E=1), (W1=0.105575010053846),
$ (W0=0.157119426059518E=1),
$ (U7=0.245673430150304), (U6=0.255786258286921),
$ (U5=0.228526063690406), (U4=0.500557131555861E=1),
$ (U3=0.177946487736780), (U2=0.584014599032140E=1),
$ (U1=0.874830742871332E=1), (U0=0.189642078648079E=1)
HMAX=(B-A)/16. $ INT=0.
IF (HMAX,LE,0.) GOTO 100
RE=E(1) $ AE=2*E(2)/ABS(B-A) $ E(3)=0. $ HMIN=ABS(B-A)*RE
L0=F(A) $ L2=F(A+HMAX) $ L3=F(A+2.*HMAX) $ L5=F(A+4.*HMAX)
L6=F(A+6.*HMAX) $ L7=F(A+8.*HMAX) $ R5=F(B-4.*HMAX) $ R0=F(B)
X0=A $ XN=B $ P=1 $ NEW=.T.
30  IF (NEW) GOTO 40
X0=PAR0(P) $ XN=PAR1(P) $ L0=PAR2(P) $ L2=PAR3(P) $ L3=PAR4(P)
L5=PAR5(P) $ L6=PAR6(P) $ L7=PAR7(P) $ R5=PAR8(P) $ R0=PAR9(P)
40  P=P+1 $ NEW=.F.
XM=(X0+XN)/2. $ HM=(XM-X0)/32. $ ABSH=ABS(H) $ R6=F(XM+4.*H)
R3=F(XM+4.*H) $ R2=F(XM-2.*H) $ L1=F(X0+H) $ R1=F(XN-H)

```

```

V=V7*L7+V6*(L6+R6)+V5*(L5+R5)+V3*(L3+R3)+V2*(L2+R2)+V0*(L0+R0)
W=W7*L7+W6*(L6+R6)+W5*(L5+R5)+W3*(L3+R3)+W2*(L2+R2)+W1*(L1+R1)
$ +W0*(L0+R0)
IF (ABSH,LT, HMIN) E(3)=E(3)+1.
IF (ABS(V-W),LT, ABS(W)*RE+AE,OR, ABSH,LT, HMIN) 50,60
50 INT=ABSH*W+INT $ GOTO 70
60 L4=F(X0+6,*H) $ R4=F(XN=6,*H)
V=U7*L7+U6*(L6+R6)+U5*(L5+R5)+U4*(L4+R4)+U3*(L3+R3)+U2*(L2+R2)
$ +U1*(L1+R1)+U0*(L0+R0)
IF (ABS(V-W),LT, ABS(V)*RE+AE) 61,62
61 INT=ABSH*V+INT $ GOTO 70
62 P=P+1 $ PAR0(P)=XN $ PAR1(P)=XM $ PAR2(P)=R0 $ PAR3(P)=R1
PAR4(P)=R2 $ PAR5(P)=R3 $ PAR6(P)=R4 $ PAR7(P)=R5 $ PAR8(P)=R6
PAR9(P)=L7
P=P+1 $ NEW=.T. $ R0=L7 $ R5=L6 $ L7=L5 $ L6=L4 $ L5=L3 $ L3=L2
L2=L1 $ XN=XM
70 IF (P,GT, 0) GOTO 30
100 QADRAT1=INT*16.
END
REAL FUNCTION QADRAT2(A,B,E,F) $ EXTERNAL F $ REAL A,B,E(3)
REAL V0,V2,V3,V5,V6,V7,W0,W1,W2,W3,W5,W6,W7,
$ U0,U1,U2,U3,U4,U5,U6,U7,RE,AE,HMIN,ABSH,HMAX,INT
REAL L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7,R0,R1,R2,R3,R4,R5,R6
REAL PAR0(45),PAR1(45),PAR2(45),PAR3(45),PAR4(45),PAR5(45),
$ PAR6(45),PAR7(45),PAR8(45),PAR9(45)
INTEGER P
LOGICAL NEW
DATA (V7=0.330580178199226), (V6=0.173485115707338),
$ (V5=0.321105426559972), (V3=0.139007708341042),
$ (V2=0.165714514228223), (V0=0.393971460638127E=1),
$ (W7=0.260652441323638), (W6=0.239063283351431),
$ (W5=0.263062635477467), (W3=0.218681931383057),
$ (W2=0.275789764664284E=1), (W1=0.105575010053846),
$ (W0=0.157119426059518E=1),
$ (U7=0.245673430150304), (U6=0.255786258286921),
$ (U5=0.228526063690406), (U4=0.500557131555861E=1),
$ (U3=0.177946487736780), (U2=0.594014599032140E=1),
$ (U1=0.874830942871332E=1), (U0=0.189642078648079E=1)
HMAX=(B-A)/16. $ INT=0.
IF (HMAX,LE,0.) GOTO 100
RE=E(1) $ AE=2*E(2)/ABS(B-A) $ E(3)=0. $ HMIN=ABS(B-A)*RE
L0=F(A) $ L2=F(A+HMAX) $ L3=F(A+2,*HMAX) $ L5=F(A+4,*HMAX)
L6=F(A+6,*HMAX) $ L7=F(A+8,*HMAX) $ R5=F(B=4,*HMAX) $ R0=F(B)
X0=A $ XN=B $ P=1 $ NEW=.T.
30 IF (NEW) GOTO 40
X0=PAR0(P) $ XN=PAR1(P) $ L0=PAR2(P) $ L2=PAR3(P) $ L3=PAR4(P)
L5=PAR5(P) $ L6=PAR6(P) $ L7=PAR7(P) $ R5=PAR8(P) $ R0=PAR9(P)
40 P=P+1 $ NEW=.F.
XM=(X0+XN)/2. $ H=(XN-X0)/32. $ ABSH=ABS(H) $ R6=F(XM+4,*H)
R3=F(XM=4,*H) $ R2=F(XN=2,*H) $ L1=F(X0+H) $ R1=F(XM=H)
V=V7*L7+V6*(L6+R6)+V5*(L5+R5)+V3*(L3+R3)+V2*(L2+R2)+V0*(L0+R0)
W=W7*L7+W6*(L6+R6)+W5*(L5+R5)+W3*(L3+R3)+W2*(L2+R2)+W1*(L1+R1)
$ +W0*(L0+R0)
IF (ABSH,LT, HMIN) E(3)=E(3)+1.
IF (ABS(V-W),LT, ABS(W)*RE+AE,OR, ABSH,LT, HMIN) 50,60
50 INT=ABSH*W+INT $ GOTO 70
60 L4=F(X0+6,*H) $ R4=F(XN=6,*H)
V=U7*L7+U6*(L6+R6)+U5*(L5+R5)+U4*(L4+R4)+U3*(L3+R3)+U2*(L2+R2)
$ +U1*(L1+R1)+U0*(L0+R0)
IF (ABS(V-W),LT, ABS(V)*RE+AE) 61,62
61 INT=ABSH*V+INT $ GOTO 70
62 P=P+1 $ PAR0(P)=XN $ PAR1(P)=XM $ PAR2(P)=R0 $ PAR3(P)=R1
PAR4(P)=R2 $ PAR5(P)=R3 $ PAR6(P)=R4 $ PAR7(P)=R5 $ PAR8(P)=R6
PAR9(P)=L7
P=P+1 $ NEW=.T. $ R0=L7 $ R5=L6 $ L7=L5 $ L6=L4 $ L5=L3 $ L3=L2
L2=L1 $ XN=XM
70 IF (P,GT, 0) GOTO 30
100 QADRAT2=INT*16.
END

```

```

PROGRAM QADTEST(OUTPUT);
  TYPE AR3=ARRAY[1:3] OF REAL;
  VAR XL,PI,TIME: REAL;
  SING,M,TF,TG,EVALF,EVALG,I,J: INTEGER;
  E1,E2,ER: AR3;
  M4: ARRAY[1:4] OF INTEGER;
  FUNCTION QADRAT(A,B:REAL; VAR E:AR3; FUNCTION F:REAL):REAL; FORWARD;
  FUNCTION F(Y:REAL):REAL;
  BEGIN TF:=TF+1; F:=COS(XL*Y) END;
  FUNCTION G(X:REAL):REAL;
  BEGIN XL:=4*X*PI; TG:=TG+1;
    IF SING=2 THEN G:=QADRAT(0,1,E2,F) ELSE
    IF XL=0 THEN G:=1 ELSE G:=SIN(XL)/XL
  END;
  FUNCTION QADRAT;
  CONST V7=0.330580178199226; V6=0.173485115707338;
        V5=0.321105426559972; V3=0.135007708341042;
        V2=0.165714514228223; V0=0.393971460638127E-1;
        W7=0.260652441323638; W6=0.239063283351431;
        W5=0.263062635477467; W3=0.218681931383057;
        W2=0.275789764664284E-1; W1=0.105575010053846;
        W0=0.157119426059518E-1;
        U7=0.245673430150304; U6=0.255786258286921;
        U5=0.228526063690406; U4=0.500557131555861E-1;
        U3=0.177946487736780; U2=0.584014599032140E-1;
        U1=0.874830942871332E-1;
        U0=0.189642078648079E-1;
  VAR H,X0,X1,XI,L0,L1,L2,L3,L4,L5,L6,L7,R0,R1,R2,R3,R4,R5,R6,
      V,W,HMIN,HMAX,ABSH,AE,RE,INT: REAL;
      PAR0,PAR1,PAR2,PAR3,PAR4,PAR5,PAR6,PAR7,PAR8,PAR9:
      ARRAY[1:45] OF REAL;
      P: INTEGER;
      NEW: BOOLEAN;
  BEGIN HMAX:=(B-A)/16; INT:=0; IF HMAX<=0 THEN P:=0 ELSE
    BEGIN RE:=E[1]; AE:=2*E[2]/ABS(B-A); E[3]:=0;
      HMIN:=ABS(B-A)*RE; L0:=F(A); L2:=F(A+HMAX);
      L3:=F(A+2*HMAX); L5:=F(A+4*HMAX); L6:=F(A+6*HMAX);
      L7:=F(A+8*HMAX); R5:=F(B-4*HMAX); R0:=F(B); X0:=A; XN:=B;
      P:=1; NEW:=FALSE;
    END;
    WHILE P>0 DO
      BEGIN IF NEW THEN
        BEGIN X0:=PAR0[P]; XN:=PAR1[P]; L0:=PAR2[P]; L2:=PAR3[P];
          L3:=PAR4[P]; L5:=PAR5[P]; L6:=PAR6[P]; L7:=PAR7[P];
          R5:=PAR8[P]; R0:=PAR9[P];
        END; P:=P+1; NEW:=TRUE;
        X1:=(X0+XN)/2; H:=(XN-X0)/32; ABSH:=ABS(H); R6:=F(XN+4*H);
        R3:=F(XN+4*H); R2:=F(XN+2*H);
        V:=V7*L7+V6*(L6+R6)+V5*(L5+R5)+V3*(L3+R3)+V2*(L2+R2)+
          V0*(L0+R0);
        L1:=F(X0+H); R1:=F(XN-H);
        W:=W7*L7+W6*(L6+R6)+W5*(L5+R5)+W3*(L3+R3)+W2*(L2+R2)+
          W1*(L1+R1)+W0*(L0+R0);
        IF ABSH<HMIN THEN E[3]:=E[3]+1;
        IF (ABS(V-W)<ABS(W)*RE+AE) OR (ABSH<HMIN) THEN INT:=ABSH*W+INT
        ELSE
          BEGIN L4:=F(X0+6*H); R4:=F(XN-6*H);
            V:=U7*L7+U6*(L6+R6)+U5*(L5+R5)+U4*(L4+R4)+U3*
              (L3+R3)+U2*(L2+R2)+U1*(L1+R1)+U0*(L0+R0);
            IF ABS(V-W)<ABS(V)*RE+AE THEN INT:=INT+ABSH*V ELSE
              BEGIN P:=P+1; PAR0[P]:=X0; PAR1[P]:=XN; PAR2[P]:=R0;
                PAR3[P]:=R1; PAR4[P]:=R2; PAR5[P]:=P3; PAR6[P]:=R4;
                PAR7[P]:=R5; PAR8[P]:=R6; PAR9[P]:=L7;
                P:=P+1; NEW:=FALSE; R0:=L7; R5:=L6; L7:=L5; L6:=L4;
                L5:=L3; L3:=L2; L2:=L1; XN:=X1;
              END
            END;
          END;
        QADRAT:=INT*16
      END;
  END;
  BEGIN TIME:=CLOCK; WRITELN(' TIJD=',TIME/1000;10:3);
    M4[1]:=1; M4[2]:=3; M4[3]:=10; M4[4]:=30;
    ER[1]:=1E-3; ER[2]:=1E-6; ER[3]:=1E-9;
    PI:=4*ARCTAN(1); EVALF:=0; EVALG:=0;
    FOR SING:=1 TO 2 DO
      FOR I:=1 TO 4 DO
        FOR J:=1 TO 3 DO
          BEGIN E1[1]:=ER[J]; E1[2]:=ER[J]; E2[1]:=E1[1]/10; E2[2]:=E2[1];

```

```

TF:=0; TG:=0; M:=M+1;
WRITELN(' M=',M;2,' TOL=',E1[1];5,' INTEGRAAL=',
QADAT(0,1,E1,G):1;9,' F EVAL=',TF;6,' G EVAL=',TG;3);
EVALF:=EVALF+TF; EVALG:=EVALG+TG;
IF E1[1]=1E-9 THEN WRITELN;
IF (E1[1]=1E-9) AND (M=30) THEN WRITELN
END;
WRITELN(' AANTAL EVALUATIES F:',EVALF;7);
WRITELN(' AANTAL EVALUATIES G:',EVALG;7);
WRITELN(' VERBRUIKTE TIJD      :',(CLOCK-TIME)/1000;9;3)
END.

```

```

"BEGIN" "COMMENT" "CHECKON" Y,YO,DATA;
"INTEGER" N,K,EVALDER;
"REAL" X,XE,MU,EPS,PERIODE,TIJD;
"REAL" "APRAY" Y,YO[1:4],DATA[1:6];
"BOOLEAN" FI;
"PROCEDURE" DER(X,Y); "VALUE" X; "REAL" X; "ARRAY" Y;
"BEGIN" "REAL" MU1,Y1,Y2,Y3,Y4,YY,N1,N2;
  MU1:=1-MU; Y1:=Y[1]; Y2:=Y[2]; Y3:=Y[3]; Y4:=Y[4];
  Y[1]:=Y3; Y[2]:=Y4; YY:=Y2+Y2;
  N1:=(Y1+MU)**2+YY; N1:=N1*SQRT(N1);
  N2:=(Y1-MU1)**2+YY; N2:=N2*SQRT(N2);
  Y[3]:=Y1+2*Y4-MU1*(Y1+MU)/N1-MU*(Y1-MU1)/N2;
  Y[4]:=Y2+2*Y3-Y2*(MU1/N1+MU/N2);
  EVALDER:=EVALDER+1;
  "IF" DATA[6]=10 "THEN" XE:=X+2*DATA[3]
"END";

"PROCEDURE" OUT;
"BEGIN" "REAL" E,ERROR; "INTEGER" J;
  "IF" (X>=XE) "THEN"
    "BEGIN" ERROR:=0;
      OUTPUT(61,"(" "X" "=" "),"0,100,/" "X);
      "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
        "BEGIN" E:=ABS(Y[J]-YO[J]); "IF" E>ERROR "THEN" ERROR:=E;
          OUTPUT(61,"(" "ZD,"(" "E COMPONENT="),"=3ZD,100,/" "J,Y[J])
        "END";
      OUTPUT(61,"(" "REJECT="),"5ZD,"(" "SKIPS="),"3ZD,/,
        "EVALDER="),"6ZD,"(" "ERROR="),"D="ZD,
        "GEVRAAGDE PRECISIE="),"D="ZD,/" ");
      DATA[5],DATA[6],EVALDER,ERROR,EPS)
    "END";
"END";

"PROCEDURE" RKE(X,XE,N,Y,DER,DATA,FI,OUT);
"VALUE" FI,N; "INTEGER" N; "REAL" X,XE; "BOOLEAN" FI;
"ARRAY" Y,DATA; "PROCEDURE" DER,OUT;
"BEGIN" "INTEGER" J; "BOOLEAN" LAST,FIRST,REJECT;
  "REAL" XT,H,HMIN,INT,HL,HT,ABSH,FHM,DISCR,TOL,MU,MU1,FH,E1,E2,
    C0,C1,C2,C3,C4,C5,C6,C7,C8,C9,C10,C11;
  "COMMENT" "CHECKON" K0,K1,K2,K3,K4;
  "ARRAY" K0,K1,K2,K3,K4[1:N];
  C0:=0.184262134833347;C1:=0.690983005625053*-1;
  C2:=0.1875;C3:=0.419262745781211;C4:=0.731762745781211;
  C5:=0.723606797749979;C6:=0.280901699437495;
  C7:=0.542705098312484;C8:=0.585410196624968;
  C9:=0.375;C10:=0.83852549156242;C11:=0.690983005625053;
  "IF" FI "THEN"
    "BEGIN" DATA[3]:=XE-X; DATA[4]:=DATA[5]:=DATA[6]:=0 "END";
    ABSH:=H:=ABS(DATA[3]);
    "IF" XE-X<0 "THEN" H:=-H; INT:=ABS(XE-X);
    HMIN:=INT*DATA[1]+DATA[2]; E1:=DATA[1]/INT; E2:=DATA[2]/INT;
    FIRST:="TRUE";
    "IF" FI "THEN" "BEGIN" LAST:="TRUE"; "GOTO" STEP "END";
  TEST; ABSH:=ABS(H); "IF" ABSH<HMIN "THEN"
    "BEGIN" H:= "IF" H>0 "THEN" HMIN "ELSE" -HMIN; ABSH:=HMIN "END";
    "IF" H>=XE-X "EQUIV" H>=0 "THEN"
      "BEGIN" LAST:="TRUE"; H:=XE-X; ABSH:=ABS(H)
    "END" "ELSE" LAST:="FALSE";
  STEP; "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" K0[J]:=Y[J];
  DER(X,K0); HT:=H+C0; XT:=X+HT;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" K1[J]:=K0[J]*HT+Y[J];
  DER(XT,K1); HT:=H+C1; XT:=HT+4*X;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" K2[J]:=(K0[J]+K1[J]*3)*HT+Y[J];
  DER(XT,K2); XT:=H*0.5+X;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N
    "DO" K3[J]:=(K0[J]*C2+K1[J]*C3+K2[J]*C4)*H+Y[J];
  DER(XT,K3); XT:=H+C5+X;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N
    "DO" K4[J]:=(K0[J]*C6+K1[J]*C7+K2[J]*C8+K3[J]*0.4)*H+Y[J];
  DER(XT,K4);
  XT:="IF" LAST "THEN" XE "ELSE" X+H; HT:=H*2;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" K1[J]:=
    (K0[J]*C9+K1[J]*C10+K3[J]+(K2[J]/2+K4[J])*C11)*HT+Y[J];
  DER(XT,K1);
  FHM:=0; HT:=ABSH/12;
  "FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
    "BEGIN" DISCR:=ABS(K0[J]+K1[J]+K3[J]*8-(K2[J]+K4[J])*5)*HT;
      TOL:=(ABS(K0[J])*E1+E2)*ABSH;
      FH:=DISCR/TOL; "IF" FH>FHM "THEN" FHM:=FH
    "END";
  REJECT:= FHM>1; MU:=1/(1+FHM)+0.45;

```

```

"IF" REJECT "THEN"
"BEGIN" DATA[5]:=DATA[5]+1;
"IF" ARSH<=HMIN "THEN"
  "BEGIN" DATA[6]:=DATA[6]+1; FIRST:="TRUE"; "GOTO" NEXT "END";
  H:=MU*H; "GOTO" TEST
"END";
"IF" FIRST "THEN" "BEGIN" FIRST:="FALSE"; HL:=H; H:=MU*H "END"
"ELSE" "BEGIN" FH:=MU*H/HL+MU*MU; HL:=H; H:=FH*H "END";
MU1:=MU; HT:=HL/12;
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
  Y[J]:=(K0[J]+K1[J]+(K2[J]+K4[J])*5)*HT+Y[J];
NEXT; DATA[3]:=HL; DATA[4]:=DATA[4]+1; X:=XT; OUT;
"IF" X <= XE "THEN" "GOTO" TEST
"END";

TIJD:=CLOCK; OUTPUT(61, "(" ("TIJD="), 2D, 3D, /), TIJD);
Y0[1]:=1.2; Y0[2]:=0; Y0[3]:=0; Y0[4]:=1.04935750983032;
MU:=0.0121285627653123; PERIODE:=6.19216933131963; N:=4;
"FOR" K:=2 "STEP" 1 "UNTIL" 9 "DO"
  "BEGIN" X:=0; XE:=PERIODE; FI:="TRUE"; EVALDER:=0;
  EPS:=EXP(K*L*(10)); DATA[1]:=EPS; DATA[2]:=EPS;
  Y[1]:=Y0[1]; Y[2]:=Y0[2]; Y[3]:=Y0[3]; Y[4]:=Y0[4];
  RKE(X,XE,N,Y,DER,DATA,FI,OUT)
  "END";
OUTPUT(61, "(" (" VERBRUIKTE TIJD="), 2ZD, 3D, /), CLOCK-TIJD)
"END".

```



```

'BEGIN' 'COI' TEST 'MET' PROCEDURE RKE 'COI'
  'OP' 'MAX' = ('REF' 'REAL' A, 'REAL' B) 'REAL';
  'IF' B > A 'THEN' A = B 'FI';
  'PRIO' 'MAX' = 1;
  'PROC' RKE = ('REF' 'REAL' X, XE, 'INT' N, 'REF' [ ] 'REAL' Y,
    'PROC' ('REAL', 'REF' [ ] 'REAL') 'VOID' DER, 'REF' [ ] 'REAL' DATA,
    'BOOL' FI, 'PROC' 'VOID' OUT) 'VOID';
  'BEGIN' 'REAL' C0=0.184262134833347, C1=0.690983005625053E-1,
    C2=0.1875, C3=0.419262745781211, C4=0.731762745781211,
    C5=0.723606797749979, C6=0.280901699437495,
    C7=0.542705098312484, C8=0.585410196624968,
    C9=0.375, C10=0.83852549156242, C11=0.690983005625053;
    [1:N] 'REAL' K0, K1, K2, K3, K4;
    'IF' FI 'THEN' DATA[3] := XE = X; DATA[4:6] := (0, 0, 0) 'FI';
    'REAL' H, ABSH := H; = 'ABS'(DATA[3]), INT := 'ABS'(XE - X), HT, XT, HL, FHM,
    HMIN := INT * DATA[1] + DATA[2], E1 := DATA[1] / INT, E2 := DATA[2] / INT,
    MU, MU1, 'BOOL' FIRST := 'TRUE', LAST := FI, REJECT;
    'IF' XE = X < 0 'THEN' H := -H 'FI';
    'IF' FI 'THEN' 'GOTO' STEP 'FI';
  TEST: ABSH := 'ABS'(H);
    'IF' ABSH < HMIN 'THEN' H := 'IF' H > 0 'THEN' HMIN 'ELSE' -HMIN 'FI';
    ABSH := HMIN;
    'FI';
    'IF' H >= XE = X = H >= 0 'THEN' LAST := 'TRUE'; H := XE = X; ABSH := 'ABS'(H)
    'ELSE' LAST := 'FALSE';
    'FI';
  STEP: K0[1:N] := Y; DER(X, K0); HT := H * C0; XT := X + HT;
    'FOR' J 'TO' N 'DO' K1[J] := Y[J] + HT * K0[J] 'OD'; DER(XT, K1);
    HT := H * C1; XT := X + 4 * HT;
    'FOR' J 'TO' N 'DO' K2[J] := Y[J] + HT * (K0[J] + 3 * K1[J]) 'OD';
    DER(XT, K2); XT := X + 0.5 * H;
    'FOR' J 'TO' N
      'DO' K3[J] := Y[J] + H * (K0[J] * C2 = K1[J] * C3 + K2[J] * C4) 'OD';
    DER(XT, K3); XT := X + C5 * H;
    'FOR' J 'TO' N
      'DO' K4[J] := Y[J] + H * (K0[J] * C6 = K1[J] * C7 + K2[J] * C8 + K3[J] * 0.4) 'OD';
    DER(XT, K4); XT := 'IF' LAST 'THEN' XE 'ELSE' X + H 'FI'; HT := 2 * H;
    'FOR' J 'TO' N 'DO' K1[J] := Y[J] + HT *
      (-K0[J] * C9 + K1[J] * C10 = K3[J] + (K2[J] / 2 + K4[J]) * C11) 'OD';
    DER(XT, K1);
    FHM := 0; HT := ABSH / 12;
    'FOR' J 'TO' N
      'DO' 'REAL' DISCR := 'ABS'(K0[J] + K1[J] + K3[J] * 8 = (K2[J] + K4[J]) * 5) * HT,
        TOL := ('ABS'(K0[J]) * E1 + E2) * ABSH;
        'REAL' FH := DISCR / TOL; FHM 'MAX' FH
      'OD';
    REJECT := FHM > 1; MU := 1 / (1 + FHM) + 0.45;
    'IF' REJECT 'THEN' DATA[5] += 1;
      'IF' ABSH < HMIN 'THEN' DATA[6] += 1; FIRST := 'TRUE';
      HL := H; 'GOTO' NEXT
      'FI'; H := MU * H; 'GOTO' TEST
    'FI';
    HL := H;
    H := ('IF' FIRST 'THEN' MU 'ELSE' MU * H / HL + MU = MU1 'FI') * H;
    FIRST := 'FALSE';
    MU1 := MU; HT := HL / 12;
    'FOR' J 'TO' N 'DO' Y[J] := (K0[J] + K1[J] + (K2[J] + K4[J]) * 5) * HT 'OD';
  NEXT: DATA[3] := HL; DATA[4] += 1; X := XT; OUT;
    'IF' X 'NE' XE 'THEN' 'GOTO' TEST 'FI'
  'END';

'PROC' DEP = ('REAL' X, 'REF' [ ] 'REAL' Y) 'VOID';
'BEGIN' 'REAL' MU1 = 1 - MU, Y1 = Y[1], Y2 = Y[2], Y3 = Y[3], Y4 = Y[4];
  Y[1:2] := (Y3, Y4);
  'REAL' YY := Y2 * 2, N1, N2;
  N1 := (Y1 + MU) * 2 + YY; N1 := N1 * SQRT(N1);
  N2 := (Y1 - MU1) * 2 + YY; N2 := N2 * SQRT(N2);
  Y[3] := Y1 + 2 * Y4 = MU1 * (Y1 + MU) / N1 = MU * (Y1 - MU1) / N2;
  Y[4] := Y2 - 2 * Y3 = Y2 * (MU1 / N1 + MU / N2);
  EVALDER += 1;
  'IF' DATA[6] = 10 'THEN' XE := X + 2 * DATA[3] 'FI'
'END';

'PROC' OUT = 'VOID';
'BEGIN' 'IF' X >= XE 'THEN'
  'REAL' ERROR := 0;
  PRINT((" X = ", FIXED(X, 15, 10), NEWLINE));
  'FOR' J 'TO' N
    'DO' 'REAL' E := 'ABS'(Y[J] - Y0[J]); ERROR 'MAX' E;
    PRINT((WHOLE(J, 2), "E COMPONENT = ", FIXED(Y[J], 15, 10), NEWLINE))
  'OD'
'END'

```

```

      'OD';
      PRINT(("REJECT=",WHOLE(DATA(5),10)," SKIPS=",WHOLE(DATA(6),10),
        NEWLINE,"EVALDER=",WHOLE(EVALDER,7)," ERROR=",FLOAT(ERROR,9,
        2,3)," GEVRAAGDE PRECISIE=",FLOAT(DATA(11,7,2,2),NEWLINE,
        NEWLINE))
      'FI'
      'END';

      'REAL' TIJD:=CLOCK; PRINT(("TIJD=",FIXED(TIJD,10,3),NEWLINE));
      [1:4]'REAL' Y0:=(1,2,0,0,-1,04935750983032),Y,'REAL' X,XE,
      'BOOL' FI,'INT' EVALDER,[1:6]'REAL' DATA;
      'INT' N=4, 'REAL' MU=0,0121285627653123, PERIODE=6,19216933131963;
      'FOR' K 'FROM' =2 'BY' =1 'TO' =9 'DO'
        X:=0; XE:=PERIODE; FI:='TRUE'; EVALDER:=0; Y[1:4]:=Y0;
        'REAL' EPS=EXP(K*LN(10));
        DATA:=(EPS,EPS,0,0,0,0);
        RKE(X,XE,4,Y,DER,DATA,FI,OUT)
      'OD';
      PRINT(("VERBRUIKTE TIJD=",FIXED(CLOCK-TIJD,10,3),NEWLINE))
      'END'

```

```

PROGRAM ORBIT(OUTPUT)
EXTERNAL DER,OUT
REAL X,XE,MU,EPS,PERIODE,TIJD
INTEGER K,N,EVALDER
REAL Y(4),Y0(4),DATA(6)
LOGICAL FI
COMMON /UIT/X,Y,Y0,N,EPS
COMMON XE,MU,EVALDER,DATA
DATA (N=4)
TIJD=SECOND(CP) $ PRINT 5,TIJD
5 FORMAT(* TIJD=*,F10,3)
Y0(1)=1.2 $ Y0(2)=0. $ Y0(3)=0. $ Y0(4)=-1.04935750983032
MU=0.0121285627653123 $ PERIODE=6.19216933131963
DO 100 K=2,9
X=0. $ XE=PERIODE $ FI=.T. $ EVALDER=0 $
EPS=EXP(-K*ALOG(10.)) $ DATA(1)=EPS $ DATA(2)=EPS
Y(1)=Y0(1) $ Y(2)=Y0(2) $ Y(3)=Y0(3) $ Y(4)=Y0(4)
CALL RKE(X,XE,N,Y,DER,DATA,FI,OUT)
100 CONTINUE
110 FORMAT(*-VERBRUIKTE TIJD=*,F10,3)
PRINT 110,SECOND(CP)=TIJD
END
SUBROUTINE DER(X,Y) $ REAL X $ DIMENSION Y(4)
COMMON XE,MU,EVALDER,DATA $ REAL XE,MU $ DIMENSION DATA(6)
INTEGER EVALDER
REAL MU1,Y1,Y2,Y3,Y4,YY,N1,N2
MU1=1-MU $ Y1=Y(1) $ Y2=Y(2) $ Y3=Y(3) $ Y4=Y(4)
Y(1)=Y3 $ Y(2)=Y4 $ YY=Y2+Y2
N1=Y1+MU $ N1=N1+MU+YY $ N1=N1*SQRT(N1)
N2=Y1-MU $ N2=N2+MU+YY $ N2=N2*SQRT(N2)
Y(3)=Y1+2*Y4-MU1*(Y1+MU)/N1-MU*(Y1-MU1)/N2
Y(4)=Y2+2*Y3-Y2*(MU1/N1+MU/N2) $
EVALDER=EVALDER+1
IF (DATA(6) .EQ. 10.) XE=X+2*DATA(3)
RETURN
END
SUBROUTINE OUT
COMMON /UIT/X,Y,Y0,N,EPS
REAL X,EPS $ INTEGER N $ DIMENSION Y(4),Y0(4)
COMMON XE,MU,EVALDER,DATA $ REAL XE,MU $ DIMENSION DATA(6)
INTEGER EVALDER
REAL E,ERROR
INTEGER J
IF (X .GE. XE) 10,20
10 ERROR=0
PRINT 5,X
5 FORMAT(1H0,* X =*,F15,10)
DO 15 J=1,N
E=ABS(Y(J)-Y0(J)) $ IF (E .GT. ERROR) ERROR=E
PRINT 11,J,Y(J)
11 FORMAT(1H ,I2,*E COMPONENT=*,F15,10)
15 CONTINUE
PRINT 13,DATA(5),DATA(6)
13 FORMAT(* REJECT=*,F6,0,* SKIPS=*,F3,0)
PRINT 12,EVALDER,ERROR,EPS
12 FORMAT(* EVALDER=*,I7,* ERROR=*,E10,3,* GEVRAAGDE PRECISIE=*,
$E10,3)
20 RETURN
END
SUBROUTINE RKE(X,XE,N,Y,DER,DATA,FI,OUT)
EXTERNAL DER,OUT $ REAL X,XE $ INTEGER N $ LOGICAL FI
DIMENSION Y(4),DATA(6)
INTEGER J
REAL XT,H,HMIN,INT,HL,HT,ABSH,FHM,DISCR,TOL,MU,MU1,FH,E1,E2
LOGICAL LAST,FIRST,REJECT
REAL K0(4),K1(4),K2(4),K3(4),K4(4)
REAL C0,C1,C2,C3,C4,C5,C6,C7,C8,C9,C10,C11
DATA (C0=0.184262134833347),(C1=0.690983005625053E-1),
$ (C2=0.1875),(C3=0.419262745781211),(C4=0.731762745781211),
$ (C5=0.723606797749979),(C6=0.280901699437495),
$ (C7=0.542705098312484),(C8=0.585410196624968),
$ (C9=0.375),(C10=0.83852549156242),(C11=0.690983005625053)
IF (FI) 5,15
5 DATA(3)=XE-X $ DATA(4)=0. $ DATA(5)=0. $ DATA(6)=0.
15 H=ABS(DATA(3)) $ ABSH=H
IF (XE=X .LT. 0.) H=-H $ INT=ABS(XE-X)
HMIN=INT*DATA(1)+DATA(2) $ E1=DATA(1)/INT $ E2=DATA(2)/INT
FIRST=.T.
IF (FI) 20,100
20 LAST=.T. $ GOTO 200

```

```

100 ABSH=ABS(H) $ IF (ABSH ,LT. HMIN) 110,120
110 IF (H ,GT. 0.) 111,112
111 H=HMIN $ GOTO 113
112 H=-HMIN
113 ABSH=HMIN
120 IF ((X $\leftrightarrow$ X $\leftrightarrow$ H)*H ,LE. 0.) 130,140
130 LAST=.T. $ H=XE-X $ ABSH=ABS(H) $ GOTO 200
140 LAST=.F.
200 DO 210 J=1,N
210 K0(J)=Y(J)
CALL DER(X,K0) $ HT=H*C0 $ XT=X+HT
DO 220 J=1,N
220 K1(J)=K0(J)*HT+Y(J)
CALL DER(XT,K1) $ HT=H*C1 $ XT=HT*4+X
DO 230 J=1,N
230 K2(J)=(K0(J)+K1(J)*3)*HT+Y(J)
CALL DER(XT,K2) $ XT=H*0.5+X
DO 240 J=1,N
240 K3(J)=(K0(J)*C2-K1(J)*C3+K2(J)*C4)*H+Y(J)
CALL DER(XT,K3) $ XT=H*C5+X
DO 250 J=1,N
250 K4(J)=(K0(J)*C6-K1(J)*C7+K2(J)*C8+K3(J)*0.4)*H+Y(J)
CALL DER(XT,K4)
IF (LAST) 251,252
251 XT=XE $ GOTO 253
252 XT=X+H
253 HT=2*H
DO 260 J=1,N
260 K1(J)=(K0(J)*C9+K1(J)*C10-K3(J)+(K2(J)/2+K4(J))*C11)*HT+Y(J)
CALL DER(XT,K1)
FHM=0 $ HT=ABSH/12
DO 270 J=1,N
DISCR=ABS(K0(J)+K1(J)+K3(J)*8-(K2(J)+K4(J))*5)*HT
TOL=(ABS(K0(J))*E1+E2)*ABSH
FH=DISCR/TOL $ IF (FH ,GT. FHM) FHM=FH
270 CONTINUE
REJECT=(FHM ,GT. 1.) $ MU=1/(1+FHM)+0.45
IF (REJECT) 280,290
280 DATA(5)=DATA(5)+1
IF (ABSH ,LE. HMIN) 281,282
281 DATA(6)=DATA(6)+1 $ FIRST=.T. $ GOTO 400
282 H=MU*H $ GOTO 100
290 IF (FIRST) 291,292
291 FIRST=.F. $ HL=H $ H=MU*H $ GOTO 300
292 FH=MU*H/HL+MU*MU1 $ HL=H $ H=FH*H
300 MU1=MU $ HT=HL/12
DO 310 J=1,N
310 Y(J)=(K0(J)+K1(J)+(K2(J)+K4(J))*5)*HT+Y(J)
400 DATA(3)=HL $ DATA(4)=DATA(4)+1 $ X=XT $ CALL OUT
IF (X ,NE. XE) GOTO 100
RETURN
END

```

```

PROGRAM ORBIT(OUTPUT);
(*ST=,SP=*)
CONST N=4;
TYPE ARN=ARRAY [1:N] OF REAL;
      AR6=ARRAY [1:6] OF REAL;
      PTR=*ARN;
VAR X,XE,MU,EPS,PERIODE,TIJD; REAL;
    K,EVALDER; INTEGER;
    Y,Y0; ARN; DATA; AP6; FI; BOOLEAN;
PROCEDURE DER(X; REAL; Y; PTR);
  VAR MU1,Y1,Y2,Y3,Y4,YY,N1,N2; REAL;
  BEGIN MU1:=1-MU; Y1:=Y*(1); Y2:=Y*(2); Y3:=Y*(3); Y4:=Y*(4);
    Y*(1):=Y3; Y*(2):=Y4; YY:=Y2+Y2;
    N1:=SQRT(Y1+MU)+YY; N1:=N1*SQRT(N1);
    N2:=SQRT(Y1-MU1)+YY; N2:=N2*SQRT(N2);
    Y*(3):=Y1+2*Y4-MU1*(Y1+MU)/N1-MU*(Y1-MU1)/N2;
    Y*(4):=Y2+2*Y3-Y2*(MU1/N1+MU/N2);
    EVALDER:=EVALDER+1;
    IF DATA[6]=10 THEN XE:=X+2*DATA[3]
  END;
END;

PROCEDURE OUT;
  VAR E,ERROR; REAL; J; INTEGER;
  BEGIN IF (X>=XE) THEN
    BEGIN ERROR:=0;
      WRITELN(' X =',X:15:10);
      FOR J:=1 TO N DO
        BEGIN E:=ABS(Y[J]-Y0[J]); IF E>ERROR THEN ERROR:=E;
          WRITELN(J:2,' E COMPONENT=',Y[J]:15:10)
        END;
      WRITELN(' REJECT=',DATA[5]:10:0,' SKIPS=',DATA[6]:10:0);
      WRITELN(' EVALDER=',EVALDER:7,' ERROR=',ERROR:10,
        ' GEVRAAGDE PRECISIE=',EPS:8); WRITELN
    END;
  END;
END;

PROCEDURE RKE(VAR X,XE; REAL; N; INTEGER; VAR Y; ARN; PROCEDURE DER;
  VAR DATA; AR6; FI; BOOLEAN; PROCEDURE OUT);
  LABEL 10,20,30,40;
  CONST C0=0.18426213483347;C1=0.690983005625053E-1;
    C2=0.1875;C3=0.419262745781211;C4=0.731762745781211;
    C5=0.723606797749979;C6=0.280901699437495;
    C7=0.542705098312484;C8=0.585410196624968;
    C9=0.375;C10=0.83852549156242;C11=0.690983005625053;
  VAR K0,K1,K2,K3,K4; PTR;
    J; INTEGER;
    XT,H,HMIN,INT,HL,HT,ABSH,FHM,DISCR,TOL,MU,MU1,FH,E1,E2; REAL;
    LAST,FIRST,REJECT; BOOLEAN;
  BEGIN NEW(K0); NEW(K1); NEW(K2); NEW(K3); NEW(K4);
    IF FI THEN
      BEGIN DATA[3]:=XE-X; DATA[4]:=0; DATA[5]:=0; DATA[6]:=0 END;
      H:=ABS(DATA[3]); ABSH:=H;
      IF XE-X<0 THEN H:=-H; INT:=ABS(XE-X);
      HMIN:=INT*DATA[1]+DATA[2]; E1:=DATA[1]/INT; E2:=DATA[2]/INT;
      FIRST:=TRUE;
      IF FI THEN BEGIN LAST:=TRUE; GOTO 20 END;
10: ABSH:=ABS(H); IF ABSH<HMIN THEN
      BEGIN IF H>0 THEN H:=H*INT ELSE H:=-HMIN; ABSH:=HMIN END;
      IF (H>=XE-X) = (H>=0) THEN
        BEGIN LAST:=TRUE; H:=XE-X; ABSH:=ABS(H) END ELSE LAST:=FALSE;
20: FOR J:=1 TO N DO K0*[J]:=Y[J]; DER(X,K0); HT:=H*C0; XT:=X+HT;
      FOR J:=1 TO N DO K1*[J]:=K0*[J]+HT+Y[J]; DER(XT,K1);
      HT:=H*C1; XT:=HT+X;
      FOR J:=1 TO N DO K2*[J]:=(K0*[J]+K1*[J]*3)*HT+Y[J];
      DER(XT,K2); XT:=HT*0.5+X;
      FOR J:=1 TO N
        DO K3*[J]:=(K0*[J]+C2*K1*[J]+C3*K2*[J]+C4)*H+Y[J];
        DER(XT,K3); XT:=H*C5+X;
      FOR J:=1 TO N
        DO K4*[J]:=(K0*[J]+C6*K1*[J]+C7*K2*[J]+C8*K3*[J]+0.4)*H+Y[J];
        DER(XT,K4);
      IF LAST THEN XT:=XE ELSE XT:=X+H; HT:=H*2;
      FOR J:=1 TO N DO K1*[J]:=
        (-K0*[J]+C9+K1*[J]+C10-K3*[J]+(K2*[J]/2+K4*[J])*C11)*HT+Y[J];
      DER(XT,K1);
      FHM:=0; HT:=ABSH/12;
      FOR J:=1 TO N DO
        BEGIN DISCR:=ABS(K0*[J]+K1*[J]+K3*[J]+8-(K2*[J]+K4*[J])*5)*HT;
          TOL:=(ABS(K0*[J])*E1+C2)*ABSH;
          FH:=DISCR/TOL; IF FH>FHM THEN FHM:=FH
        END;
    END;
  END;

```

```

REJECT:= FHM>1; MU:=1/(1+FHM)+0.45;
IF REJECT THEN
  BEGIN DATA[5]:=DATA[5]+1;
    IF ABSSH<=HMIN THEN
      BEGIN DATA[6]:=DATA[6]+1; FIRST:=TRUE; GOTO 40 END;
      H:=MU*H; GOTO 10
    END;
  IF FIRST THEN BEGIN FIRST:=FALSE; HL:=H; H:=MU*H END ELSE
  BEGIN FH:=MU*H/HL+MU-MU1; HL:=H; H:=FH*H END;
  MU1:=MU; HT:=HL/12;
  FOR J:=1 TO N DO Y[J]:=(K0n[J]+K1n[J]+(K2n[J]+K4n[J])*5)*HT+Y[J];
40: DATA[3]:=HL; DATA[4]:=DATA[4]+1; X:=XT; OUT;
  IF X <> XE THEN GOTO 10;
  DISPOSE(K0); DISPOSE(K1); DISPOSE(K2); DISPOSE(K3); DISPOSE(K4)
END;
BEGIN TIJD:=CLOCK; WRITELN('TIJD=',TIJD/1000;10;3);
Y0[1]:=1.2; Y0[2]:=0; Y0[3]:=0; Y0[4]:=-1.04935750983032;
MU:=0.0121285627653123; PERIODE:=6.19216933131963;
FOR K:=2 DOWNTO -9 DO
  BEGIN X:=0; XE:=PERIODE; FI:=TRUE; EVALDER:=0;
    EPS:=EXP(K*LN(10)); DATA[1]:=EPS; DATA[2]:=EPS;
    Y[1]:=Y0[1]; Y[2]:=Y0[2]; Y[3]:=Y0[3]; Y[4]:=Y0[4];
    RKE(X,XE,N,Y,DER,DATA,FI,OUT)
  END;
  WRITELN(' VERBRUIKTE TIJD=',(CLOCK-TIJD)/1000;10;3)
END,

```

```

"BEGIN" "COMMENT" CHOLESKY DECOMPOSITION ON CHANGED HILBERT-MATRICES;
"REAL" "PROCEDURE" VECVEC(L, U, SHIFT, A, B); "VALUE" L,U,SHIFT;
"INTEGER" L,U,SHIFT; "ARRAY" A,B;
"BEGIN" "INTEGER" K; "REAL" S;
  S:= 0;
  "FOR" K:=L "STEP" 1 "UNTIL" U "DO" S:= A[K] + B[SHIFT + K] + S;
  VECVEC:= S
"END" VECVEC;

"REAL" "PROCEDURE" SEQVEC(L, U, IL, SHIFT, A, B);
"VALUE" L,U,IL,SHIFT; "INTEGER" L,U,IL,SHIFT; "ARRAY" A,B;
"BEGIN" "INTEGER" K; "REAL" S;
  S:= 0;
  "FOR" L:=L "STEP" 1 "UNTIL" U "DO"
    "BEGIN" S:= A[IL] + B[IL + SHIFT] + S; IL:= IL + L "END";
  SEQVEC:= S
"END" SEQVEC;

"REAL" "PROCEDURE" SYMMATVEC(L, U, I, A, B); "VALUE" L,U,I;
"INTEGER" L,U,I; "ARRAY" A,B;
"BEGIN" "INTEGER" K, M;
  M:= "IF" L > I "THEN" L "ELSE" I; K:= M * (M - 1) // 2;
  SYMMATVEC:= VECVEC(L, "IF" I <= U "THEN" I-1 "ELSE" U, K, B, A)
    + SEQVEC(M, U, K + I, 0, A, B)
"END" SYMMATVEC;

"PROCEDURE" CHLDEC1(A, N, AUX); "VALUE" N; "INTEGER" N;
"ARRAY" A, AUX;
"BEGIN" "INTEGER" I, J, K, KK, KJ, LOW, UP; "REAL" R, EPSNORM;
  R:= 0; KK:= 0;
  "FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
    "BEGIN" KK:= KK + K; "IF" A[KK] > R "THEN" R:= A[KK] "END";
  EPSNORM:= AUX[2] * R; KK:= 0;
  "FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
    "BEGIN" KK:= KK + K; LOW:= KK - K + 1; UP:= KK - 1;
    R:= A[KK] - VECVEC(LOW, UP, 0, A, A);
    "IF" R <= EPSNORM "THEN"
      "BEGIN" AUX[3]:= K - 1; "GOTO" END "END";
    A[KK]:= R:= SQRT(R); KJ:= KK + K;
    "FOR" J:= K + 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
      "BEGIN" A[KJ]:= (A[KJ] -
        VECVEC(LOW, UP, KJ - KK, A, A)) / R;
      KJ:= KJ + J
    "END"
  "END";
  AUX[3]:= N;
END;
"END" CHLDEC1;

"PROCEDURE" CHLSOL1(A, N, B); "VALUE" N; "INTEGER" N; "ARRAY" A, B;
"BEGIN" "INTEGER" I, II;
  II:= 0;
  "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
    "BEGIN" II:= II + 1;
    B[II]:= (B[II] - VECVEC(1, I - 1, II - I, B, A)) / A[II]
  "END";
  "FOR" I:= N "STEP" -1 "UNTIL" 1 "DO"
    "BEGIN" B[II]:= (B[II] -
      SEQVEC(I + 1, N, II + I, 0, A, B)) / A[II];
    II:= II - I
  "END"
"END" CHLSOL1;

"PROCEDURE" CHLDECSOL1(A, N, AUX, B); "VALUE" N; "INTEGER" N;
"ARRAY" A, AUX, B;
"BEGIN"
  CHLDEC1(A, N, AUX);
  "IF" AUX[3] = N "THEN" CHLSOL1(A, N, B)
"END" CHLDECSOL1;

"INTEGER" N;
"REAL" TOTALCLOCK, BUILDUPCLOCK, CHOLCLOCK;
TOTALCLOCK:= 0; BUILDUPCLOCK:= 0; CHOLCLOCK:= 0;
"FOR" N:= 10 "STEP" 30 "UNTIL" 100 "DO"
"BEGIN" "INTEGER" I, J, IJ;
  "ARRAY" A[1 : (N + 1) * N // 2], B, X[1 : N], AUX[2 : 3];
  IJ:= 0; AUX[2]:= -1;
  BUILDUPCLOCK:= BUILDUPCLOCK + CLOCK;
  "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"

```

```

"BEGIN" "FOR" J:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" I = 1 "DO"
  "BEGIN" IJ:= IJ + 1; A(IJ):= 1 / (I + J - 1) "END";
  IJ:= IJ + 1; A(IJ):= 0,1 + 1 / (I + J - 1)
"END";
"FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" X(I):= I;
"FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
  B(I):= SYMMATVEC(1, N, I, A, X);
  BUILDUPCLOCK:= BUILDUPCLOCK + CLOCK;
  OUTPUT(61, "("2/,"("GIVEN SOLUTION VECTOR AND RIGHT HAND SIDE")",
  /")");
  "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
    OUTPUT(61, "("+2ZD,5D3B")", X(I));
    OUTPUT(61, "("/"/")");
    "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
      OUTPUT(61, "("+2ZD,5D3B")", B(I));
      OUTPUT(61, "("2/"/")");
      CHOLCLOCK:= CHOLCLOCK + CLOCK;
      CHLDECSOL1(A, I, AUX, B);
      CHOLCLOCK:= CHOLCLOCK + CLOCK;
      "IF" AUX[3] "= N "THEN
        OUTPUT(61, "("("BREAKDOWN AT")", =6ZD, /")", AUX[3] + 1)
      "ELSE"
        "BEGIN" OUTPUT(61, "("("CALCULATED SOLUTION VECTOR")", /")");
          "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" OUTPUT(61, "("N")", B(I));
          OUTPUT(61, "("/"/")");
        "END"
      "END";
  TOTALCLOCK:= CLOCK + TOTALCLOCK;
  OUTPUT(61, "("*, "("TIJDEN")", 2/,
  "("OPBOUW GEGEVENS: ")", N, /, "("OPLOSSEN: ")", N, /,
  "("AFDRUKKEN: ")", N, /, "("TOTAAL: ")", N")",
  BUILDUPCLOCK, CHOLCLOCK, TOTALCLOCK + BUILDUPCLOCK + CHOLCLOCK,
  TOTALCLOCK)
"END"

```



```

'BEGIN' #CHOLESKY DECOMPOSITION PERFORMED ON SEGMENTS OF HILBERT'S
      MATRIX + 0.1 ON DIAG. (WITH SOME IDEAS FROM VAN DER MEULEN'S TORRIX),
      TJEKKER 750320 #
'REAL' ARREB = 1.0E-11;
'MODE' 'VECTOR' = 'REF'('REAL');
'MODE' 'MULVEC' = 'STRUCT'('REAL' FAC, 'VECTOR' VEC);
'MODE' 'VECROW' = 'REF'('VECTOR');
'MODE' 'ERRIND' = 'STRUCT'('BOOL' OKAY, 'INT' FAILAT);

'OP' 'MAX' = ('INT' A, B)'INT'; 'IF' A < B 'THEN' B 'ELSE' A 'FI';
'PRIO' 'MAX' = 9;

'OP' 'MIN' = ('INT' A, B)'INT'; 'IF' A < B 'THEN' A 'ELSE' B 'FI';
'PRIO' 'MIN' = 9;

'OP' * = ('VECTOR' A, B)'REAL'; # SCALAR PRODUCT #
'BEGIN' 'REAL' S = 0;
  'FOR' K 'FROM' 'LWB' A 'MAX' 'LWB' B 'TO' 'UPB' A 'MIN' 'UPB' B
  'DO' S += A[K] * B[K] 'OD'; S
'END';

'OP' * = ('REAL' R, 'VECTOR' A)'MULVEC'; 'MULVEC'(R, A);

'OP' += = ('VECTOR' A, 'MULVEC' MV)'VECTOR';
# ELIMINATION STEP: VECTOR MINUS SCALAR TIMES VECTOR #
'BEGIN' 'REAL' X = FAC 'OF' MV, 'VECTOR' V = VEC 'OF' MV;
  'FOR' K 'FROM' 'LWB' A 'MAX' 'LWB' V 'TO' 'UPB' A 'MIN' 'UPB' V
  'DO' A[K] += X * V[K] 'OD'; A
'END';

'OP' += = ('VECTOR' U, 'MULVEC' MV)'VECTOR';
# VECTOR PLUS SCALAR TIMES VECTOR #
'BEGIN' 'REAL' X = FAC 'OF' MV, 'VECTOR' V = VEC 'OF' MV;
  'FOR' K 'FROM' 'LWB' U 'MAX' 'LWB' V 'TO' 'UPB' U 'MIN' 'UPB' V
  'DO' U[K] += X * V[K] 'OD'; U
'END';

'OP' * = ('VECROW' A, 'VECTOR' U)'VECTOR';
'BEGIN' 'INT' LOW = 'LWB' A, UP = 'UPB' A;
  'VECTOR' PROD = 'HEAP'('LOW' : 'UP')'REAL';
  'FOR' K 'FROM' LOW 'TO' UP 'DO' PROD[K] = A[K] * U 'OD';
  PROD
'END';

'OP' 'SYMMATVEC' = ('VECROW' A, 'VECTOR' U)'VECTOR';
# SYMMETRIC MATRIX TIMES VECTOR #
'BEGIN' 'VECTOR' PROD = A * U; 'INT' LOW = 'LWB' PROD;
  'FOR' K 'FROM' 'LWB' A 'MAX' 'LWB' U 'TO' 'UPB' A 'MIN' 'UPB' U
  'DO' PROD[ : K - 1 : LOW] += U[K] * A[K] 'OD';
  PROD
'END';
'PRIO' 'SYMMATVEC' = 9;

'OP' 'PRIVEC' = ('VECTOR' U)'VOID';
'BEGIN' 'INT' LOW = 'LWB' U;
  'FOR' K 'TO' LOW - 1 'DO' PRINT(0) 'OD';
  'FOR' K 'FROM' LOW 'TO' 'UPB' U 'DO' PRINT(U[K]) 'OD';
  PRINT(NEWLINE)
'END';

'OP' 'PRIROWVEC' = ('VECROW' A)'VOID';
'BEGIN' 'FOR' K 'FROM' 'LWB' A 'TO' 'UPB' A 'DO' 'PRIVEC' A[K] 'OD';
  PRINT(NEWLINE)
'END';

'PROC' CHODEC = ('VECROW' A, 'REF' 'ERRIND' IND)'VOID';
# CHOLESKY DECOMPOSITION
  IN A ONE SHOULD GIVE THE LOWER-TRIANGULAR PART OF THE MATRIX,
  VIZ. EACH ROW FROM ITS FIRST NON-ZERO ELEMENT TO ITS DIAGONAL
  ELEMENT; CHOLESKY DECOMPOSITION PRODUCES A MATRIX OF THE SAME SHAPE#
'BEGIN' 'INT' N = 'UPB' A;
  'REAL' R = 0;
  'FOR' K 'TO' N
  'DO' 'REAL' AKK = A[K][K]; 'IF' AKK > R 'THEN' R = AKK 'FI' 'OD';
  'REAL' EPSNORM = ARREB * R;
  'FOR' K 'TO' N
  'DO' 'VECTOR' AK = A[K]; 'INT' LOW = 'LWB' AK;
    'FOR' J 'FROM' 'LWB' AK 'TO' K - 1
    'DO' (AK[J] += AK[ : J - 1 : LOW] * A[J])/:= A[J][J] 'OD';
    'REF' 'REAL' RAKK = A[K][K];

```

```

      'REAL' D = RAKK - AK[ : K - 1 * LOW] * AK;
      'IF' D <= EPSNORM
      'THEN' OKAY 'OF' IND:= 'FALSE'; FAILAT 'OF' IND:= K; 'GOTO' EX
      'IFI';
      RAKK:= SQRT(D)
    'ODI';
    OKAY 'OF' IND:= 'TRUE';
  EX: 'SKIP'
'END' # CHODEC # ;

'PROC' CHOSOL = ('VECPROW' A, 'VECTOR' B) 'VOID';
# FORWARD AND BACK SUBSTITUTION FOR CHOLESKY DECOMPOSED MATRIX #
'BEGIN' 'INT' N = 'UPB' A, LOW = 'LWB' B;
  'FOR' J 'TO' N
    'DO' (B[J]:= B[ : J - 1 * LOW] * A[J]) /:= A[J][J] 'ODI';
    'FOR' K 'FROM' N 'BY' -1 'TO' J
      'DO' 'REF' 'REAL' RXK = B[K];
      RXK /:= A[K][K];
      B[ : K - 1 * LOW] -= RXK * A[K]
    'ODI'
  'END' # CHOSOL # ;

'PROC' CHODECSOL = ('VECPROW' A, 'VECTOR' B, 'REF' 'ERRIND' IND) 'VOID';
# SOLVES SYMMETRIC POSITIVE DEFINITE SYSTEM #
'BEGIN' CHODEC(A, IND);
  'IF' OKAY 'OF' IND 'THEN' CHOSOL(A, B) 'IFI'
'END';

'BEGIN' # MAIN PROGRAM #
  'REAL' TOTALCLOCK:= CLOCK, BUILDUPCLOCK:= 0, CHOLCLOCK:= 0;
  'FOR' N 'FROM' 10 'BY' 30 'TO' 100
    'DO' 'VECTOR' X = 'LOC' [1 : N] 'REAL', B = 'LOC' [1 : N] 'REAL',
    'VECPROW' A = 'LOC' [1 : N] 'VECTOR',
    'REF' 'ERRIND' IND = 'LOC' 'ERRIND';
    BUILDUPCLOCK += CLOCK;
    'FOR' I 'TO' N
      'DO' 'VECTOR' AI = 'HEAP' [1 : I] 'REAL';
      'FOR' J 'TO' I - 1 'DO' AI[J] := 1 / (I + J - 1) 'ODI';
      AI[I] := 0,1 + 1 / (I + I - 1);
      A[I] := AI; X[I] := I
    'ODI';
    B := A 'SYMMATVEC' X;
    BUILDUPCLOCK += CLOCK;
    PRINT((NEWLINE, NEWLINE));
    PRINT(("GIVEN SOLUTION VECTOR AND RIGHT HAND SIDE", NEWLINE));
    'PRIVEC' X; 'PRIVEC' B; PRINT(NEWLINE);
    CHOLCLOCK += CLOCK;
    CHODECSOL(A, B, IND);
    CHOLCLOCK += CLOCK;
    'IF' OKAY 'OF' IND
    'THEN' PRINT(("CALCULATED SOLUTION VECTOR", NEWLINE));
    'PRIVEC' B
    'ELSE' PRINT(("BREAKDOWN AT", FAILAT 'OF' IND, NEWLINE))
    'IFI'
  'ODI';
  TOTALCLOCK := CLOCK - TOTALCLOCK;
  PRINT(NEWPAGE, "TIJDE", NEWLINE, NEWLINE,
    "OPBOUW: ", BUILDUPCLOCK, NEWLINE, "OPLOSSEN: ", CHOLCLOCK,
    NEWLINE, "UITVOER: ", TOTALCLOCK - CHOLCLOCK - BUILDUPCLOCK,
    NEWLINE, "TOTAAL: ", TOTALCLOCK);
'END'
'END'

```

```

PROGRAM CHOLESKY(OUTPUT);
(* CHOLESKY DECOMPOSITION FOR SEGMENTS OF HILBERT'S MATRIX + 0.1 ON DIAG
TJDEKKER 750317, CHODECSOL IS EQUIVALENT TO CHLDECSOL FROM
NUMAL3 SECTION 3, 1.1, 1.1.2, 3 *)
CONST RELPR = 1.0E-11;
SIZ = 100;
TALSIZ = 5050; (* (SIZ + 1) * SIZ DIV 2 *)
TYPE INX = 1 .. SIZ;
TALINX = 1 .. TALSIZ;
VEC = ARRAY[ INX ] OF REAL;
TAL = ARRAY[ TALINX ] OF REAL;
(* THE UPPER TRIANGLE OF THE SYMMETRIC POSITIVE DEFINITE
MATRIX MUST BE GIVEN IN TAL; THE (I,J)-TH ELEMENT OF
THE MATRIX MUST BE GIVEN IN TAL[(J - 1) * J DIV 2 + I]
FOR 1 <= I <= J <= SIZ *)
ERRIND = RECORD CASE OKAY : BOOLEAN OF
    TRUE : ();
    FALSE : (FALINX : INX)
END;

END;

FUNCTION TALVEC(LOW, UP : INTEGER; I : INX; VAR A : TAL;
    VAR B : VEC) : REAL;
(* THE I-TH ROW OF THE UPPER-TRIANGLE TIMES VECTOR *)
VAR S : REAL;
K : INX;
IK : INTEGER;
BEGIN (* TALVEC *)
    S := 0; IK := (LOW - 1) * LOW DIV 2 + I;
    FOR K := LOW TO UP DO
        BEGIN S := A[IK] * B[K] + S;
            IK := IK + K (* IK = (K - 1) * K DIV 2 + I *)
        END;
    TALVEC := S
END; (* TALVEC *)

FUNCTION LATVEC(LOW, UP : INTEGER; J : INX; VAR A : TAL;
    VAR B : VEC) : REAL;
(* THE J-TH COLUMN OF THE UPPER-TRIANGLE TIMES VECTOR *)
VAR S : REAL;
K : INX;
JO : INTEGER;
BEGIN (* LATVEC *)
    S := 0; JO := (J - 1) * J DIV 2;
    FOR K := LOW TO UP DO S := A[JO + K] * B[K] + S;
    LATVEC := S
END; (* LATVEC *)

FUNCTION SYMVEC(N, I : INX; VAR A : TAL; VAR B : VEC) : REAL;
(* THE I-TH ROW OF SYMMETRIC MATRIX TIMES VECTOR *)
BEGIN SYMVEC := LATVEC(1, I, I, A, B) + TALVEC(I + 1, N, I, A, B)
END; (* SYMVEC *)

FUNCTION LATTAL(LOW, UP : INTEGER; I, J : INX; VAR A : TAL) : REAL;
(* I-TH TIMES J-TH COLUMN OF UPPER TRIANGLE *)
VAR S : REAL;
IO, SHIFT, K : INTEGER;
BEGIN (* LATTAL *)
    S := 0; IO := (I - 1) * I DIV 2; SHIFT := (J - 1) * J DIV 2 + IO;
    FOR K := IO + LOW TO IO + UP DO S := A[K] * A[SHIFT + K] + S;
    LATTAL := S
END; (* LATTAL *)

PROCEDURE CHODEC(N : INX; VAR A : TAL; VAR IND : ERRIND);
(* CHOLESKY DECOMPOSITION *)
LABEL 1;
VAR K, J : INX;
KK, KJ : TALINX;
EPSNORM, R : REAL;
BEGIN (* CHODEC *)
    KK := 1; R := 0;
    FOR K := 1 TO N DO
        BEGIN IF K > 1 THEN KK := KK + K;
            IF A[KK] > R THEN R := A[KK]
        END;
        EPSNORM := RELPR * R; KK := 1;
        FOR K := 1 TO N DO
            BEGIN IF K > 1 THEN KK := KK + K;
                R := A[KK] - LATTAL(1, K - 1, K, K, A);
                IF R <= EPSNORM THEN
                    BEGIN IND.OKAY := FALSE; IND.FALINX := K; GOTO 1 END;
            END;
        END;
    END;

```

```

      R := SQRT(R); A(KK) := R;
      IF K < 4 THEN KJ := KK + K;
      FOR J := K + 1 TO N DO
        BEGIN A(KJ) := ( A(KJ) - LATTAL(1, K - 1, K, J, A) ) / R;
        IF J < 4 THEN KJ := KJ + J
      END;
    END;
    IND,OKAY := TRUE;
  1 :
END; (* CHODEC *)

PROCEDURE CHOSOL(N : INX; VAR A : TAL; VAR B : VEC);
(* FORWARD AND BACK SUBSTITUTION FOR CHOLESKY DECOMPOSED MATRIX *)
  VAR K : INX;
  KK : INTEGER;
BEGIN (* CHOSOL *)
  KK := 0;
  FOR K := 1 TO N DO
    BEGIN KK := KK + K;
    B(K) := (B(K) - LATVEC(1, K - 1, K, A, B)) / A(KK)
  END;
  FOR K := N DOWNTO 1 DO
    BEGIN B(K) := (B(K) - TALVEC(K + 1, N, K, A, B)) / A(KK);
    KK := KK - K
  END
END; (* CHOSOL *)

PROCEDURE CHODECSOL(N : INX; VAR A : TAL; VAR B : VEC;
  VAR IND : ERRIND);
(* SOLVES SYMMETRIC POSITIVE DEFINITE SYSTEM BY CALLING CHODEC AND,
  IF THIS CALL WAS SUCCESSFUL, CHOSOL *)
BEGIN (* CHODECSOL *)
  CHODEC(N, A, IND);
  IF IND,OKAY THEN CHOSOL(N, A, B)
END; (* CHODECSOL *)

PROCEDURE MAIN1;
  VAR I, J : INX;
  N, IJ : INTEGER;
  A : TAL;
  B, X : VEC;
  IND : ERRIND;
  TOTALCLOCK, BUILDUPCLOCK, CHOLCLOCK : REAL;
BEGIN TOTALCLOCK := CLOCK; BUILDUPCLOCK := 0; CHOLCLOCK := 0;
  N := 20;
  REPEAT N := N + 30;
    IJ := 0;
    BUILDUPCLOCK := BUILDUPCLOCK + CLOCK;
    FOR I := 1 TO N DO
      BEGIN FOR J := 1 TO I - 1 DO
        BEGIN IJ := IJ + 1; A[IJ] := 1 / (I + J - 1) END;
        IJ := IJ + 1; A[IJ] := 0.1 + 1 / (I + I - 1)
      END;
      FOR I := 1 TO N DO X[I] := 1;
      FOR I := 1 TO N DO B[I] := SYMVEC(1, I, A, X);
      BUILDUPCLOCK := BUILDUPCLOCK + CLOCK; WRITELN; WRITELN;
      WRITELN('GIVEN SOLUTION VECTOR AND RIGHT HAND SIDE');
      FOR I := 1 TO N DO WRITE(X[I] : 12 : 5); WRITELN;
      FOR I := 1 TO N DO WRITE(B[I] : 12 : 5); WRITELN;
      CHOLCLOCK := CHOLCLOCK + CLOCK;
      CHODECSOL(1, A, B, IND);
      CHOLCLOCK := CHOLCLOCK + CLOCK;
      IF IND,OKAY THEN
        BEGIN WRITELN; WRITELN('CALCULATED SOLUTION VECTOR');
        FOR I := 1 TO N DO WRITE(B[I] : 20); WRITELN
      END ELSE
        BEGIN WRITELN; WRITELN('BREAKDOWN AT ', IND, 'FALINX') END;
    UNTIL N = 100;
    TOTALCLOCK := CLOCK - TOTALCLOCK; WRITE('TIME DENI'); WRITELN;
    WRITELN; WRITELN('OPBOUW : ', BUILDUPCLOCK / 1000);
    WRITELN('OPLOSSEN : ', CHOLCLOCK / 1000);
    WRITELN('UITVOER : ', (TOTALCLOCK - BUILDUPCLOCK - CHOLCLOCK)
      / 1000);
    WRITE('TOTAAL : ', TOTALCLOCK / 1000)
  END (* MAIN1 *)

BEGIN (* CHOLESKY *)
  MAIN1
END .

```

```

"BEGIN"
"PROCEDURE" TRED1(N,TOL) TRANS(A) RESULT(D,E,E2);
"VALUE" N,TOL; "INTEGER" N; "REAL" TOL; "ARRAY" A,D,E,E2;
"COMMENT" "CHECKON" A,D,E,E2;
"COMMENT" THIS PROCEDURE REDUCES THE GIVEN LOWER TRIANGLE OF A SYMMETRIC
MATRIX, A, STORED IN THE ARRAY A[1:N,1:N], TO TRIDIAGONAL FORM USING
HOUSEHOLDERS REDUCTION. THE DIAGONAL OF THE RESULT IS STORED IN THE
ARRAY D[1:N] AND THE SUB-DIAGONAL IN THE LAST N-1 STORES OF THE ARRAY
E[1:N] (WITH THE ADDITIONAL ELEMENT E[1] = 0). E2[I] IS SET TO EQUAL
F[I] ** 2. THE STRICTLY LOWER TRIANGLE OF THE ARRAY A, TOGETHER WITH
THE ARRAY E, IS USED TO STORE SUFFICIENT INFORMATION FOR THE DETAILS OF
THE TRANSFORMATION TO BE RECOVERABLE IN THE PROCEDURE TRBAK1. THE
UPPER TRIANGLE OF THE ARRAY IS LEFT UNALTERED;
"BEGIN" "INTEGER" I,J,K,L;
"REAL" F,G,H;
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
D[I]:=A[I,I];
"FOR" I:=N "STEP" -1 "UNTIL" 1 "DO"
"BEGIN" L:=I-1; H:=0;
"FOR" K:=1 "STEP" 1 "UNTIL" L "DO"
H:=H+A[I,K]*A[I,K];
"COMMENT" IF H IS TOO SMALL FOR ORTHOGONALITY TO BE GUARANTEED, THE
TRANSFORMATION IS SKIPPED;
"IF" H <= TOL "THEN"
"BEGIN" E[I]:=E2[I]:=0; "GO TO" SKIP
"END";
E2[I]:=H; F:=A[I,I-1];
E[I]:=G:= "IF" F >= 0 "THEN" -SQRT(H) "ELSE" SQRT(H);
H:=H+F*G; A[I,I-1]:=F-G; F:=0;
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" L "DO"
"BEGIN" G:=0;
"COMMENT" FORM ELEMENT OF A*U;
"FOR" K:=1 "STEP" 1 "UNTIL" J "DO"
G:=G+A[J,K]*A[I,K];
"FOR" K:=J+1 "STEP" 1 "UNTIL" L "DO"
G:=G+A[K,J]*A[I,K];
"COMMENT" FORM ELEMENT OF P;
G:=E[J]:=G/H; F:=F+G*A[I,J]
"END" J;
"COMMENT" FORM K;
H:=F/(H+H);
"COMMENT" FORM REDUCED A;
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" L "DO"
"BEGIN" F:=A[I,J]; G:=E[J]:=E[J]-H*F;
"FOR" K:=1 "STEP" 1 "UNTIL" J "DO"
A[J,K]:=A[J,K]-F*E[K]-G*A[I,K]
"END" J;
SKIP: H:=D[I]; D[I]:=A[I,I]; A[I,I]:=H
"END" I
"END" TRED1;
"INTEGER" I,J,K,N; "REAL" TOL;

N:=25;
OUTPUT(61,("("(" DIMENSIE MATRIX"),")"),N);
OUTPUT(61,("/")));
"BEGIN"
"ARRAY" COPYA[1:N,1:N]; "INTEGER" ITELL;
"REAL" "ARRAY" A[1:N,1:N],D,E,E2[1:N];
"COMMENT" CHECKON A,COPYA,D,E,E2;
"REAL" TIME;
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
A[I,J]:=COPYA[I,J]; "IF" I>J "THEN" "I" "ELSE" J;
TOL:=.200;
TIME:=CLOCK;
"FOR" ITELL:=1 "STEP" 1 "UNTIL" 10 "DO" "BEGIN"
TRED1(N,TOL,A,D,E,E2);
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
A[I,J]:=COPYA[I,J];
"END" TESTCYCLUS;
TIME:=CLOCK-TIME;

OUTPUT(61,("/")));
OUTPUT(61,("("(" DE DIAGONAAL"),")"));
OUTPUT(61,("/")));
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
OUTREAL(61,D[I]);
OUTPUT(61,("/")));
OUTPUT(61,("("(" EN DE NEEV-DIAGONAAL"),")"));

```

```
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"  
  OUTREAL(61,E[I]);  
  OUTPUT(61,"("("TOTAALTIJD VAN DE TESTCYCLUS:"),N"),",TIME);  
"END";  
"END";
```

```

C
PROC TRED1 = (INT N, REAL TOL, REAL REF1, REAL A, REAL REF2, REAL
              D, E, E2) VOID;

CO TRIDIAGONALISATION OF SYMMETRIC MATRIX
   TRANSLATION OF PROCEDURE TRED1 DERIVED FROM WILKINSON AND REINSCH
   LINEAR ALGEBRA HANDBOOK
CO

C
INT L, REAL F, G, H;
FOR I TO N DO D[I] := A[I, I] OD;
FOR I FROM N BY -1 TO 1 DO
  L := I - 1;
  H := 0;
  FOR K TO L DO H := A[I, K] * A[I, K] OD;
  IF H <= TOL THEN
    E[I] := E2[I] := 0; GOTO SKIP FI;
  E2[I] := H; F := A[I, I - 1];
  E[I] := G := IF F >= 0 THEN -SQRT(H) ELSE SQRT(H) FI;
  H := F * G; A[I, I - 1] := F * G; F := 0;
  FOR J TO L DO
    G := 0;
    FOR K TO J DO G := A[J, K] * A[I, K] OD;
    FOR K FROM J + 1 TO L DO G := A[K, J] * A[I, K] OD;
    F := (E[J] := G / (1 + H)) * A[I, J]
  OD;
  H := F / (H + H);
  FOR J TO L DO
    G := E[J] - H * (F := A[I, J]);
    FOR K TO J DO A[J, K] := F * E[K] + G * A[I, K] OD
  OD;

SKIP;
H := D[I]; D[I] := A[I, I]; A[I, I] := H
OD;
);
INT N := 25, J, K, REAL TOL := 1.0E-200;
[1:N, 1:N] REAL A, B, [1:] REAL D, E, E2;
[] CHAR HEADING = "TRED1 IN ALGOL68*****";
FOR J TO N DO
  FOR K TO N DO
    B[J, K] := (J > K) * J * K
  OD OD;
PRINT((NEWLINE, HEADING, NEWLINE, NEWLINE, " DIMENSIE MATRIX : ", N));
REAL T1 := CLOCK;
TO 10 DO
  A := B;
  TRED1(N, TOL, A, D, E, E2)
OD; T1 := CLOCK - T1;
PRINT((NEWLINE, NEWLINE, "HOOFD=DIAGONAAL:", NEWLINE, D,
  NEWLINE, "NEVEN=DIAGONAAL:", NEWLINE, E, NEWLINE,
  "REKENTIJD: ", T1, " SECONDE"))
;

```

```

PROGRAM TREDYE(INPUT,OUTPUT)
  DIMENSION A(25,25),COPYA(25,25),E(25),D(25),E2(25)
  N=25
  DO 11 I=1,N
    DO 1J=1,N
      1 A(I,J)=COPYA(I,J)=FLOAT(MAX0(I,J))
      PRINT 100,N
    100 FORMAT(*1 DIMENSIE MATRIX: *,I10,/)
      TIME=SECOND(TTTT)
      DO 202 II=1,10
        DO 20I=1,N
          DO 20J=1,N
            20 A(I,J)=COPYA(I,J)
            CALL TRED1(N,N,A,D,E,E2)
          202 CONTINUE
            TIME=SECOND(TTTT)=TIME
            PRINT 1060,D
          1060 FORMAT(//,* DE DIAGONAAL: *,5(F15.8,* *))
            PRINT 1072,E
          1072 FORMAT(//,* EN DE NEVENDIAGONAAL: *,5(F15.8,* *))
            PRINT 2000,TIME
          2000 FORMAT(//,* CP=TIME : *,F8.3)
        END
      SUBROUTINE TRED1(NM,N,A,D,E,E2)
        C
        INTEGER I,J,K,L,N,II,NM,JP1
        REAL A(NM,N),D(N),E(N),E2(N)
        REAL F,G,H,SCALE
        DO 100 I = 1, N
          100 D(I) = A(I,I)
        C ***** FOR I=N STEP -1 UNTIL 1 DO == *****
        DO 300 II = 1, N
          I = N + 1 - II
          L = I - 1
          H = 0.0
          SCALE = 0.0
          IF (L .LT. 1) GO TO 130
        C ***** SCALE ROW (ALGOL TOL THEN NOT NEEDED) *****
          DO 120 K = 1, L
            120 SCALE = SCALE + ABS(A(I,K))
          IF (SCALE .NE. 0.0) GO TO 140
        C
          130 E(I) = 0.0
          E2(I) = 0.0
          GO TO 290
        C
          140 DO 150 K = 1, L
            A(I,K) = A(I,K) / SCALE
            H = H + A(I,K) * A(I,K)
          150 CONTINUE
        C
          E2(I) = SCALE * SCALE * H
          F = A(I,L)
          G = -SIGN(SORT(H),F)
          E(I) = SCALE * G
          H = H - F * G
          A(I,L) = F - G
          IF (L .EQ. 1) GO TO 270
          F = 0.0
        C
          DO 240 J = 1, L
            G = 0.0
        C ***** FORM ELEMENT OF A*U *****
            DO 180 K = 1, J
              180 G = G + A(J,K) * A(I,K)
            JP1 = J + 1
            IF (L .LT. JP1) GO TO 220
        C
            DO 200 K = JP1, L
              200 G = G + A(K,J) * A(I,K)
            C ***** FORM ELEMENT OF P *****
            220 E(J) = G / H
            F = F + E(J) * A(I,J)
          240 CONTINUE
        C
          H = F / (H + H)
        C ***** FORM REDUCED A *****
          DO 260 J = 1, L
            F = A(I,J)

```



```

      G = E(J) * H * F
      E(J) = G
C
      DO 260 K = 1, J
        A(J,K) = A(J,K) * F * E(K) * G * A(I,K)
260  CONTINUE
C
270  DO 280 K = 1, L
280  A(I,K) = SCALE * A(I,K)
C
290  H = D(I)
      D(I) = A(I,I)
      A(I,I) = H
300 CONTINUE
C
      RETURN
C ***** LAST CARD OF TRED1 *****
      END

```

```

PROGRAM TREDEEN(INPUT,OUTPUT);
  (*ST=P=*)
  CONST N=25;
  TYPE DIM = ARRAY[1..N] OF REAL;
  DIMDIM = ARRAY[1..N,1..N] OF REAL;
  VAR I,J,K,NN;INTEGER;
  TIM;REAL;
  ITE:=MAX; INTEGER;
  TOL;REAL;
  A,COPYA; DIMDIM;
  D,E,E2; DIM;
  PROCEDURE TRED1(VAR N;INTEGER;TOL;REAL;VAR A;DIMDIM;VAR D,E,E2;DIM);
    (* TRANSLATION OF TRED1 (WILKINSON AND REINSCH)*)

  LABEL 100;
  VAR I,J,K,L;INTEGER;
  F,G,H;REAL;
  BEGIN
    FOR I:=1 TO N DO D[I]:=A[I,I];
    FOR I:=N DOWNTO 1 DO
      BEGIN L:=I-1; H:=0;
      = FOR K:=1 TO L DO H:=H+A[I,K]*A[I,K];
      IF H <= TOL THEN
        BEGIN E[I]:=0; E2[I]:=0;
        GOTO 100
      END;
      E2[I]:=H; F:=A[I,I-1];
      IF F >= 0 THEN E[I]:=-SQRT(H) ELSE E[I]:=SQRT(H);
      G:=E[I];
      H:=H-F*G;
      A[I,I-1]:=F-G; F:=0;
      FOR J:=1 TO L DO
        BEGIN G:=0;
        FOR K:=1 TO J DO G:=G+A[J,K]*A[I,K];
        FOR K:=J+1 TO L DO
          G:=G+A[K,J]*A[I,K];
        G:=G/H;
        E[J]:=G;
        F:=F+G*A[I,J];
      END (* FOR J*);
      H:=F/(H+H);
      FOR J:=1 TO L DO
        BEGIN F:=A[I,J];
        G:=E[J]-H*F;
        E[J]:=G;
        FOR K:=1 TO J DO
          A[J,K]:=A[J,K]-F*E[K]-G*A[I,K];
        END (* FOR J*);
      100 : H:=D[I];
      D[I]:=A[I,I];
      A[I,I]:=H;
      END (* FOR I*);
    END (* TRED1*);

  BEGIN

  WRITE('1 DIMENSIE MATRIX',N);
  WRITELN;
  FOR I:=1 TO N DO
    FOR J:=1 TO 4 DO
      IF I>J THEN COPYA[I,J]:=I ELSE COPYA[I,J]:=J;
    TOL:=1.0E-200;

  NN:=N;
  MAX:=10;

  TIM:=CLOCK;
  FOR ITE:=1 TO MAX DO
    BEGIN
    FOR I:=1 TO N DO
      FOR J:=1 TO N DO A[I,J]:=COPYA[I,J];
    TRED1(NN,TOL,A,D,E,E2);
    END;
    TIM:=CLOCK-TIM;

  WRITE('ODE DIAGONAAL IS:');
  WRITELN(' ');
  FOR I:=1 TO N DO WRITE(D[I]:14:7);
  WRITELN;

```

```
WRITELN(' EN DE HEVENDIAGONAAL IS:');  
WRITELN(' ');  
FOR I :=1 TO N DO WRITE(E[I]:14:6);  
WRITELN;  
WRITE ('OCP-TME: ');WRITE(TIM:10:4);  
END;
```

```

"BEGIN" "COMMENT" JKOK, 750402, LSGPROCS TIJD=TEST ;

"INTEGER" I, J, N, M;
"ARRAY" AUX(2 : 5);
"REAL" H, KLOK;

"REAL" "PROCEDURE" VECVEC(L, U, S, A, B); "CODE" 34010;
"REAL" "PROCEDURE" MATVEC(L, U, I, A, B); "CODE" 34011;
"PROCEDURE" LSGORTDEC(A, N, M, AUX, AID, CI); "CODE" 34134;
"PROCEDURE" LSGSOL(A, N, M, AID, CI, B); "CODE" 34131;
"PROCEDURE" LSGDGLINV(A, M, AID, CI, DIAG); "CODE" 34132;

"COMMENT" START PROGRAM ; AUX(2) = 1.0 * 14;
KLOK = CLOCK;
"FOR" N = 10 "STEP" 10 "UNTIL" 60 "DO"
"FOR" M = 1 "STEP" 1 "UNTIL" 15 "DO"
"IF" N >= M "THEN"
"BEGIN" "ARRAY" A, C(1 : N, 1 : M), B, X(1 : N), DIAG, AID(1 : M);
      "INTEGER" "ARRAY" PIV(1 : M);

      "FOR" J = 1 "STEP" 1 "UNTIL" M "DO"
      "FOR" I = 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
      "BEGIN" H = 1 / (I + J - 1); A(I, J) = H; C(I, J) = H "END";
      "FOR" J = 1 "STEP" 1 "UNTIL" M "DO" X(J) = J;
      "FOR" I = 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
        B(I) = MATVEC(1, M, I, A, X);
      "FOR" I = 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" X(I) = B(I);
      OUTPUT(61, "(2(6S, 3ZD))", "( " N = " )", N, "( " , M = " )", M);

      LSGORTDEC(A, N, M, AUX, AID, PIV);
      "IF" AUX(3) = M "THEN"
      "BEGIN" LSGSOL(A, N, M, AID, PIV, X);
        LSGDGLINV(A, M, AID, PIV, DIAG);
        OUTPUT(61, "(((" AUX(EPS, RNK, MAXI) = " )", B=D, 3D)+3D,
          5ZD, B=D, 3D)+3D, /")", AUX(2), AUX(3), AUX(5));
        "FOR" J = 1 "STEP" 1 "UNTIL" M "DO"
        "BEGIN" OUTPUT(61, "(2B, B=3ZD, 4D)", X(J));
          "IF" J = 8 "OR" J = M "THEN" OUTPUT(61, "( "/" )");
        "END";
        OUTPUT(61, "(21S, B=D, 3D)+3D, /")",
          "(RESIDUE (DELIVERED) :)", SQRT(VECVEC(M + 1, N, 0,
            X, X)));
        H = 0; "FOR" I = 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
        H = (B(I) - MATVEC(1, M, I, C, X)) ** 2 + H;
        OUTPUT(61, "(21S, B=D, 3D)+3D)",
          "(RESIDUE (CHECKED) :)", SQRT(H));
      "END" "ELSE" OUTPUT(61, "( " 4B ("RANK = " )", 3ZD)", AUX(3));
      OUTPUT(61, "(21B ("KLOK :)", =B5ZD, 3D, "( " SEC. " )", /")",
        CLOCK = KLOK);
    "END"
  "END"
    "EOP"

```

```

NUMPRC ;
BEGIN # JKOK, 750317, CREATE LEAST SQUARES PROCEDURES PRELUDE #

MODE! ITOLS! = 'STRUCT' ('REAL' PREC, 'MAX'),

LOP! * = ('REF' [], 'REAL' A, B) 'REAL' ;
('REAL' S;= 0; 'FOR' I 'TO' 'UPB' A 'DO' S += A[I] * B[I] 'OD'; S),

LOP! * = ('REAL' A, 'REF' [], 'REAL' B) [] 'REAL' ;
([[] : 'UPB' B] 'REAL' C;
'FOR' I 'TO' 'UPB' B 'DO' C[I] := A * B[I] 'OD'; C
),

LOP! += = ('REF' [], 'REAL' A, [] 'REAL' B) 'REF' [] 'REAL' ;
('FOR' I 'TO' 'UPB' A 'DO' A[I] += B[I] 'OD'; A),

PROC! LSQDEC = ('REF' [], 'REAL' A, 'REF' ITOLS! AUX,
'REF' [] 'REAL' AID, 'REF' [] 'INT' CI) 'INT' ;
'IF' 'INT' N = 1 'UPB' A, M = 2 'UPB' A;
'UPB' AID /= M 'OR' 'UPB' CI /= M 'THEN' = 1
'ELSE' 'INT' R;= 0, MINM;= (M < N ! M ! N), PK;= 1,
'REAL' W, EPS, SIGMA;= 0, AIDK, BETA, [1 : M] 'REAL' SUM;

'FOR' K 'TO' M
'DO' 'IF' (W;= SUM[K];= A[ ,K] * A[ ,K]) > SIGMA
'THEN' SIGMA;= W, PK;= K 'FI'
'OD';

W;= MAX 'OF' AUX;= SORT(SIGMA); EPS;= (PREC 'OF' AUX) * W;
'FOR' K 'TO' MINM; 'WHILE' W >= EPS
'DO' 'REAL' AKK;= A[K,PK]; R;= K; CI[K];= PK;
'IF' PK /= K
'THEN' [] 'REAL' W;= A[ ,K]; A[ ,K];= A[ ,PK];
A[ ,PK];= W; SUM[PK];= SUM[K]
'FI';
AIDK;= AID[K];= (AKK < 0 ! W ! = W); A[K,K];= AKK = AIDK;
BETA;= = 1 / (SIGMA = AKK * AIDK); PK;= K; SIGMA;= 0;
'FOR' J 'FROM' K + 1 'TO' M
'DO' A[K : ,J] += BETA * (A[K : ,K] * A[K : ,J]) * A[K : ,K];
'IF' (W;= SUM[J] += A[K,J] ** 2) > SIGMA
'THEN' PK;= J; SIGMA;= W 'FI'
'OD';
W;= SORT( SIGMA;= A[K + 1 : , PK] * A[K + 1 : , PK] )
'OD';
R
'FI' # END OF HOUSEHOLDER TRIANGULARIZATION # ,

PROC! LSQSOL = ('REF' [], 'REAL' A, 'REF' [] 'REAL' AID, 'REF' [] 'INT'
CI, 'REF' [] 'REAL' B) [] 'REAL';
BEGIN 'INT' N = 1 'UPB' A, M = 2 'UPB' A, 'INT' CIK;
[1:N] 'REAL' BB;= B;

'IF' M <= N
'THEN' 'FOR' K 'TO' M 'DO' BB[K; 1] +=
A[K; ,K] * BB[K; 1] / (AID[K] * A[K,K]) * A[K; ,K] 'OD';
'FOR' K 'FROM' M 'BY' = 1 'TO' 1 'DO' BB[K] :=
(BB[K] = A[K,K+1; 1] * BB[K+1;M]) / AID[K] 'OD';
'FOR' K 'FROM' M = 1 'BY' = 1 'TO' 1
'DO' 'IF' CIK;= CI[K]; CIK /= K
'THEN' 'REAL' W;= BB[K]; BB[K];= BB[CIK]; BB[CIK];= W 'FI'
'OD'
'FI';
BB
END # OF COMPUTATION OF LEAST SQUARES SOLUTION #,

PROC! LSQDGLINV = ('REF' [], 'REAL' A, 'REF' [] 'REAL' AID,
DIAG, 'REF' [] 'INT' CI) 'VOID' ;
BEGIN 'INT' M = 2 'UPB' A; 'FOR' K 'TO' M
'DO' DIAG[K];= 1 / AID[K];
'FOR' J 'FROM' K + 1 'TO' M
'DO' DIAG[J];= = (A[K : J = 1, J] * DIAG[K : J = 1]) / AID[J]
'OD';
DIAG[K];= DIAG[K : 1] * DIAG[K : 1]
'OD';
'FOR' K 'FROM' M 'BY' = 1 'TO' 1
'DO' 'INT' CIK;= CI[K]; 'IF' CIK /= K
'THEN' 'REAL' W;= DIAG[K]; DIAG[K];= DIAG[CIK]; DIAG[CIK];= W
'FI'
'OD'
END # LSQDGLINV #,

```

```

'PROC' LSQDECSOL = ('REF' [1:] 'REAL' A, 'REF' 'TOLS' AUX,
  'REF' [1] 'REAL' DIAG, B) [1] 'REAL' ;
'IF' 'INT' M = 2 'UPB' A, [1:] M 'REAL' AID, [1:] M 'INT' CI;
  LSQDEC(A, AUX, AID, CI) = M
'THEN' LSQDGLINV(A [1:] M, 1, AID, DIAG, CI);
  LSQSOL(A, AID, CI, B)
'FI' # LSQDECSOL #;

'PRI' PROG 'PRI' 'SKIP'
'END' # OF PRELUDE AND POSTLUDE NUMERICAL PROCEDURES #

'BEGIN' # JKOK, 750317, TEST PROGRAM LEAST SQUARES PROCEDURES IN
  LIBRARY PRELUDE #
  'TOLS' AUX; PREC 'OF' AUX := 1.0E-14;
  'REAL' KLOK := CLOCK;
  'FOR' N 'FROM' 10 'BY' 10 'TO' 60
  'DO' 'FOR' M 'TO' 15 'WHILE' M <= N
    'DO' [1:] N, 1:] M 'REAL' A, C, [1:] M 'REAL' B, X;
    'FOR' J 'TO' M 'DO' 'FOR' I 'TO' N
      'DO' A[I, J] := (C[I, J] := 1 / (I + J - 1)) 'OD' 'OD';
    'FOR' J 'TO' M 'DO' X[J] := J 'OD';
    'FOR' I 'TO' N
      'DO' B[I] := A[I, 1:] M * X[1:] M 'OD';
    X[1:] N := B[1:] N;
    PRINT((" N = ", WHOLE(N, 4), " , 4 = ", WHOLE(M, 4)));

    'IF' [1:] M 'REAL' AID, [1:] M 'INT' PIV, 'INT' RNK;
      (RNK := LSQDEC(A, AUX, AID, PIV)) = M
    'THEN' [1:] N 'REAL' SOL := LSQSOL(A, AID, PIV, X);
      'REAL' H := 0, [1:] M 'REAL' DIAG;
      LSQDGLINV(A [1:] M, 1, AID, DIAG, PIV);
      PRINT((" AUX(EPS, RNK, MAXI) = ", FLOAT(PREC 'OF' AUX, 12, 3,
        4), WHOLE(M, 4), FLOAT(MAX 'OF' AUX, 11, 3, 4), NEWLINE));
      'FOR' J 'TO' M
        'DO' PRINT( FIXED(SOL[J], 15, 4) );
        'IF' J = 8 'OR' J = M 'THEN' PRINT(NEWLINE) 'FI'
      'OD';
      PRINT(("RESIDUE (DELIVERED) : ", FLOAT(SQRT(SOL[M + 1:] N +
        SOL[M + 1:] N), 11, 3, 4), NEWLINE));
      'FOR' I 'TO' N
        'DO' H += (B[I] - C[I, 1:] M * SOL[1:] M) ** 2 'OD';
      PRINT(("RESIDUE (CHECKED) : ", FLOAT(SQRT(H), 11, 3, 4)))
    'ELSE' PRINT((" RANK = ", WHOLE(RNK, 4)) 'FI';
    PRINT((" KLOK : ", FIXED(CLOCK - KLOK, 15, 4),
      " SEC.", NEWLINE))
  'OD'
'OD'
'END'

```

```

CS  TRACE SUBSCRIPTS
C
C      PROGRAM MAIN (OUTPUT, TAPE1 = OUTPUT, DEBUG = OUTPUT)
C
C*****
C      J  K O K      ,  M  C
C      BEPALING REKENTIJDEN LSQ=PROBLEMEN
C      750401
C*****
C      DIMENSION A(60,15), C(60,15), X(60), B(60), DIAG(15), AID(15),
1      SA(15), IPR(15), AUX(5)
C      REAL KLOK
C
C      INITIALISEER KLOK
C
C      CALL SECOND(KLOK)
C      AUX(2) = 1.E-14
C
C      DO 1 N = 10, 60, 10
C        DO 2 M = 1, 15
C          IF (N = M) 2, 3, 3
C
C          3      DO 4 J = 1, M
C            DO 4 I = 1, N
C              H = 1. / FLOAT(I + J + 1)
C              A(I,J) = H
C            4      C(I,J) = H
C
C            DO 5 J = 1, M
C              5      X(J) = J
C
C            DO 6 I = 1, N
C              H = 0.
C              DO 7 J = 1, M
C                H = A(I,J) * X(J) + H
C              7      B(I) = H
C            6
C
C            DO 8 I = 1, N
C              8      X(I) = B(I)
C
C          101      FORMAT(6H N = ,I4, 7H , M = ,I4, E12,5, I4, E12,5)
C
C          CALL LSQDEC(A, 60, M, M, AUX, AID, SA, IPR)
C          WRITE(1, 101) M, M, AUX(2), INT(AUX(3)), AUX(5)
C          IF (INT(AUX(3)) = M) 99, 9, 99
C
C          9      CALL LSQSQL(A, 60, M, M, AID, IPR, X)
C          CALL LSQDGL(A, 60, M, AID, IPR, DIAG)
C
C          102      FORMAT(4H X =, (1X,8F10,4))
C          WRITE(1, 102) (X(J), J = 1, M)
C
C          H = 0.
C          H1 = H + 1
C          IF (N = M1) 14, 15, 15
C          15      DO 11 I = M1, M
C            11      H = H + X(I) ** 2
C          H = SQRT(H)
C          103      FORMAT(24H RESIDUE (DELIVERED) : ,E12,5)
C          104      FORMAT(24H RESIDUE (CHECKED) : ,E12,5, 10H KLOK : ,
C            1      F10,3, 5H SEC.)
C          105      FORMAT(20H SINGULIER, KLOK : ,F10,3, 5H SEC.)
C
C          14      WRITE(1, 103) H
C          H = 0.
C          DO 12 I = 1, N
C            H1 = 0.
C            DO 13 J = 1, M
C              13      H1 = H1 + C(I,J) * X(J)
C            12      H = H + (B(I) - H1) ** 2
C
C          H = SQRT(H)
C          CALL SECOND(H1)
C          H1 = H1 - KLOK
C          WRITE(1, 104) H, H1

```

```

      GO TO 2
C
99    CALL SECOND(H1)
      H1 = H1 * KLOK
      WRITE(1, 105) H1
C
2     CONTINUE
1     CONTINUE
      STOP
      END
      SUBROUTINE LSQDGL
1     (A, NR, MM, AID, IPR, DIAG)
CS    TRACE SUBSCRIPTS
      DIMENSION A(NR, MM), AID(MM), IPR(MM), DIAG(MM)
C
C     LSQDGLINV, SEE NUMAL
C
      M = MM
      DO 49 K = 1, M
        DIAG(K) = 1. / AID(K)
        K1 = K + 1
        IF (M = K1) 47, 43, 43
43     DO 46 J = K1, M
          H = 0.
          J1 = J - 1
          IF (J1 = K) 46, 44, 44
44     DO 45 I = K, J1
45     H = A(I, J) * DIAG(I) + H
46     DIAG(J) = H / AID(J)
47     H = 0.
        DO 48 I = K, M
48     H = H + DIAG(I) ** 2
49     DIAG(K) = H
C
      K = M + 1
      DO 51 L = 1, M
        K = K - 1
        IPIV = IPR(K)
        IF (K = IPIV) 50, 51, 51
50     H = DIAG(K)
        DIAG(K) = DIAG(IPIV)
        DIAG(IPIV) = H
51     CONTINUE
      RETURN
      END
      SUBROUTINE LSQDEC
1     (A, NR, NN, MM, AUX, AID, SUM, CI)
CS    TRACE SUBSCRIPTS
C
C     LSQORTDEC, SEE NUMAL
C
      DIMENSION A(NR, MM), AUX(5), AID(MM), SUM(MM)
      INTEGER CI(MM)
      REAL NORM
C
      N = NN
      M = MM
      MINMM = M
      IF (N .LT. M) MINMM = N
      AUX(3) = MINMM
C
      NORM = 0.
      DO 2 K = 1, M
        H = 0.
        DO 1 I = 1, N
1       H = A(I, K) ** 2 + H
        SUM(K) = H
2       IF (H .GT. NORM) NORM = H
C
      W = SQRT(NORM)
      AUX(5) = W
      EPS = AUX(2) * W
C
C
      DO 20 K = 1, MINMM
        SIGMA = SUM(K)
        KPIV = K
C
        IF (M = K) 8, 8, 3
3       K1 = K + 1

```



```

      DO 4 J = K1, M
      IF (SUM(J) = SIGMA) 4, 4, 5
5      SIGMA = SUM(J)
      KPIV = J
4      CONTINUE
C
      IF (K = KPIV) 7, 8, 8
7      SUM(KPIV) = SUM(K)
      DO 9 I = 1, N
      H = A(I, K)
      A(I, K) = A(I, KPIV)
9      A(I, KPIV) = H
C
8      CI(K) = KPIV
      AKK = A(K, K)
      SIGMA = 0.
      DO 11 I = K, N
11      SIGMA = A(I, K) ** 2 + SIGMA
      W = SQRT(SIGMA)
C
      AIDK = W
      IF (AKK .GE. 0.) AIDK = W
      AID(K) = AIDK
C
      IF (W .GE. EPS) GO TO 13
      AUX(3) = K = 1
      RETURN
C
13      BETA = 1. / (SIGMA - AKK * AIDK)
      A(K, K) = AKK - AIDK
C
      IF (M = K) 20, 20, 14
14      DO 19 J = K1, M
C
      H = 0.
      DO 15 I = K, N
15      H = A(I, K) * A(I, J) + H
C
      H = BETA * H
      DO 16 I = K, N
16      A(I, J) = A(I, J) + H * A(I, K)
C
19      SUM(J) = SUM(J) + A(K, J) ** 2
C
20      CONTINUE
C
      RETURN
      END
      SUBROUTINE LSQSOL
1      (A, NR, N, MM, AID, CI, B)
C3      TRACE SUBSCRIPTS
C
C      LSQSOL, SEE NUMAL
C
      DIMENSION A(NR, MM), AID(MM), B(N)
      INTEGER CI(MM)
C
      M = MM
      DO 3 K = 1, M
      H = 0.
      DO 2 I = K, N
2      H = A(I, K) * B(I) + H
      H = H / (AID(K) * A(K, K))
      DO 1 I = K, N
1      B(I) = H * A(I, K) + B(I)
3      CONTINUE
C
      K = M + 1
      DO 6 L = 1, M
      K1 = K
      K = K + 1
      IF (M = K) 6, 6, 4
4      H = 0.
      DO 5 J = K1, M
5      H = A(K, J) * B(J) + H
      B(K) = B(K) + H
6      B(K) = B(K) / AID(K)
C
      K = M + 1
      DO 8 L = 1, M

```

```
      K = K + 1
      IK = CI(K)
      IF (IK = K) 8, 8, 7
7      H = B(K)
      B(K) = B(IK)
      B(IK) = H
8      CONTINUE
C      RETURN
      END
```

```

CONST ROWN = 60; COLM = 15;

TYPE NMAT = ARRAY [1 : ROWN, 1 : COLM] OF REAL;
NVEC = ARRAY [1 : ROWN] OF REAL;
MVEC = ARRAY [1 : COLM] OF REAL;

FUNCTION TAMMAT(L, U, I, J : INTEGER; VAR A, B : NMAT) : REAL;
VAR S : REAL;
BEGIN S := 0;
  FOR L := L TO U DO S := A[L, I] * B[L, J] + S;
  TAMMAT := S
END (* TAMMAT *);

PROCEDURE ELMCOL(L, U, I, J : INTEGER; VAR A, B : NMAT;
  X : REAL);
BEGIN FOR L := L TO U DO A[L, I] := A[L, I] + B[L, J] * X END;

PROCEDURE ICHCOL(L, U, I, J : INTEGER; VAR A : NMAT);
VAR W : REAL;
BEGIN FOR L := L TO U DO
  BEGIN W := A[L, I]; A[L, I] := A[L, J]; A[L, J] := W END
END (* ICHCOL *);

FUNCTION MATVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT; VAR B : NVEC)
  : REAL;
VAR S : REAL;
BEGIN S := 0;
  FOR L := L TO U DO S := A[I, L] * B[L] + S;
  MATVEC := S
END (* MATVEC *);

FUNCTION TAMVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT; VAR B : NVEC)
  : REAL;
VAR S : REAL;
BEGIN S := 0;
  FOR L := L TO U DO S := A[L, I] * B[L] + S;
  TAMVEC := S
END (* TAMVEC *);

PROCEDURE ELMVECCOL(L, U, I : INTEGER; VAR A : NVEC;
  VAR B : NMAT; X : REAL);
BEGIN FOR L := L TO U DO A[L] := B[L, I] * X + A[L] END;

FUNCTION VECVEC(L, U, S : INTEGER; VAR A, B : NVEC) : REAL;
VAR X : REAL;
BEGIN X := 0;
  FOR L := L TO U DO X := A[L] * B[L + S] + X;
  VECVEC := X
END (* VECVEC *);

BEGIN (* DUMMY BODY *) END.

PROGRAM NUMPROCS (INPUT, OUTPUT); (* VOOR TE VERTALEN PROCEDURES *)
(*ST+,E+, LSQRTDEC, 750115 *)
CONST ROWN = 60; COLM = 15;

TYPE NMAT = ARRAY [1 : ROWN, 1 : COLM] OF REAL;
NVEC = ARRAY [1 : ROWN] OF REAL;
MVEC = ARRAY [1 : COLM] OF REAL;
MINTVEC = ARRAY [1 : COLM] OF INTEGER;
RECAUX = RECORD EPS, MAXAI : REAL; RNK : INTEGER END;

PROCEDURE LSQRTDEC(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER;
  VAR AUX : RECAUX; VAR AID : MVEC; VAR CI : MINTVEC);

  LABEL 1;
  VAR J, K, KPIV : INTEGER;
  BETA, SIGMA, NORM, W, EPS, AKK, AIDK : REAL;
  SUM : ARRAY [1 : COLM] OF REAL;

  FUNCTION TAMMAT(L, U, I, J : INTEGER; VAR A, B : NMAT) : REAL;
  EXTERN;
  PROCEDURE ELMCOL(L, U, I, J : INTEGER; VAR A, B : NMAT;
    X : REAL); EXTERN;
  PROCEDURE ICHCOL(L, U, I, J : INTEGER; VAR A : NMAT); EXTERN;

  BEGIN NORM := 0; AUX.RNK := M;

```

```

FOR K:= 1 TO M DO
  BEGIN W:= TAMMAT(1, N, K, K, A, A); SUM[K]:= W;
    IF W > NORM THEN NORM:= W
  END;
W:= SQRT(NORM); AUX, MAXAII:= W; EPS:= AUX, EPS * W;
FOR K:= 1 TO M DO
  BEGIN SIGMA:= SUM[K]; KPIV:= K;
    FOR J:= K + 1 TO M DO
      IF SUM[J] > SIGMA THEN
        BEGIN SIGMA:= SUM[J]; KPIV:= J END;
      IF KPIV <> K THEN
        BEGIN SUM[KPIV]:= SUM[K]; ICHCOL(1, N, K, KPIV, A) END;
        CI[K]:= KPIV; AKK:= A[K, K];
        SIGMA:= TAMMAT(K, N, K, K, A, A); W:= SQRT(SIGMA);
        IF AKK < 0 THEN AIDK:= W ELSE AIDK:= -W; AID[K]:= AIDK;
        IF W < EPS THEN
          BEGIN AUX, RNK:= K - 1; GOTO 1 END;
        BETA:= 1 / (SIGMA - AKK * AIDK); A[K, K]:= AKK - AIDK;
        FOR J:= K + 1 TO M DO
          BEGIN ELMCOL(K, N, J, K, A, A, -BETA * TAMMAT(K, N,
            K, J, A, A)); SUM[J]:= SUM[J] - SQR(A[K, J])
        END
      END (* FOR K *)
1:
END (* LSQRTDEC *)

PROCEDURE LSQDGLINV(VAR A : NMAT; M : INTEGER; VAR AID, DIAG
  : MVEC; VAR CI : MINTVEC);

  VAR J, K, CIK : INTEGER;
  W : REAL;

  FUNCTION VECVEC(L, U, S : INTEGER; VAR A, B : MVEC) : REAL;
    EXTERN;
  FUNCTION TAMVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT; VAR B : MVEC)
    : REAL; EXTERN;

  BEGIN FOR K:= 1 TO M DO
    BEGIN DIAG[K]:= 1 / AID[K];
      FOR J:= K + 1 TO M DO
        DIAG[J]:= -TAMVEC(K, J - 1, J, A, DIAG) / AID[J];
        DIAG[K]:= VECVEC(K, M, 0, DIAG, DIAG)
      END;
      FOR K:= M DOWNTO 1 DO
        BEGIN CIK:= CI[K]; IF CIK <> K THEN
          BEGIN W:= DIAG[K]; DIAG[K]:= DIAG[CIK]; DIAG[CIK]:= W END
        END
      END (* LSQDGLINV *)

PROCEDURE LSQSOL(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER; VAR AID : MVEC;
  VAR CI : MINTVEC; VAR B : NVEC);

  VAR K, CIK : INTEGER;
  W : REAL;

  FUNCTION MATVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT; VAR B : NVEC)
    : REAL; EXTERN;
  FUNCTION TAMVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT; VAR B : NVEC)
    : REAL; EXTERN;
  PROCEDURE ELMVECCOL(L, U, I : INTEGER; VAR A : NVEC;
    VAR B : NMAT; X : REAL); EXTERN;

  BEGIN FOR K:= 1 TO M DO
    BEGIN W:= TAMVEC(K, N, K, A, B) / (AID[K] * A[K, K]);
      ELMVECCOL(K, N, K, B, A, W)
    END;
    FOR K:= M DOWNTO 1 DO B[K]:= (B[K] - MATVEC(K + 1, M, K, A, B))
      / AID[K];
    FOR K:= M DOWNTO 1 DO
      BEGIN CIK:= CI[K]; IF CIK <> K THEN
        BEGIN W:= B[K]; B[K]:= B[CIK]; B[CIK]:= W END
      END
    END (* LSQSOL *)

PROCEDURE LSQDECSOL(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER;
  VAR AUX : RECAUX; VAR DIAG : MVEC; VAR B : NVEC);
  VAR AID : ARRAY [1:COLM] OF REAL; (* COLM IS CONSTANT *)
  CI : ARRAY [1:COLM] OF INTEGER;

  PROCEDURE LSQRTDEC(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER;

```

```

    VAR AUX : RECAUX; VAR AID : MVEC; VAR CI : MINTVEC);
  EXTERN;
  PROCEDURE LSQDGLINV(VAR A : NMAT; M : INTEGER;
    VAR AID, DIAG : MVEC; VAR CI : MINTVEC); EXTERN;
  PROCEDURE LSQSOL(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER; VAR AID : MVEC;
    VAR CI : MINTVEC; VAR B : NVEC); EXTERN;

  BEGIN LSQORTDEC(A, N, M, AUX, AID, CI);
    IF AUX.RNK = M THEN
      BEGIN LSQDGLINV(A, M, AID, DIAG, CI);
        LSQSOL(A, N, M, AID, CI, B)
      END
    END
  END (* LSQDECSOL *);

  BEGIN (* DUMMY BODY *) END .

  (*ST*, JKOK, 750313, LSQPROCS IIJD=TEST *)
  PROGRAM EXAMPLE (INPUT, OUTPUT);
    (* JKOK, 730912, TEST LSQORTDEC, LSQSOL, LSQDGLINV *)

    CONST NN = 60; MM = 15;

    TYPE NMAT = ARRAY [1 : NN, 1 : MM] OF REAL;
      NVEC = ARRAY [1 : NN] OF REAL;
      MVEC = ARRAY [1 : MM] OF REAL;
      MINTVEC = ARRAY [1 : MM] OF INTEGER;
      RECAUX = RECORD EPS, MAXII : REAL; RNK : INTEGER END;

    VAR I, J, KLOK, N, M : INTEGER;
      A, C : NMAT;
      B, X : NVEC;
      DIAG, AID : MVEC;
      AUX : RECAUX;
      PIV : MINTVEC;
      H : REAL;

    FUNCTION VECVEC(L, U, S : INTEGER; VAR A, B : NVEC) : REAL;
      EXTERN;
    FUNCTION MATVEC(L, U, I : INTEGER; VAR A : NMAT;
      VAR B : NVEC) : REAL; EXTERN;
    PROCEDURE LSQORTDEC(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER; VAR AUX
      : RECAUX; VAR AID : MVEC; VAR CI : MINTVEC); EXTERN;
    PROCEDURE LSQSOL(VAR A : NMAT; N, M : INTEGER; VAR AID : MVEC;
      VAR CI : MINTVEC; VAR B : NVEC); EXTERN;
    PROCEDURE LSQDGLINV(VAR A : NMAT; M : INTEGER; VAR AID, DIAG :
      MVEC; VAR CI : MINTVEC); EXTERN;

  BEGIN (* START PROGRAM *) AUX.EPS := 1.0E-14;
    N := 0; KLOK := CLOCK;
    REPEAT N := N + 10; FOR M := 1 TO MM DO
      IF N >= M THEN
        BEGIN
          FOR J := 1 TO M DO FOR I := 1 TO N DO
            BEGIN H := 1 / (I + J - 1); A[I, J] := H; C[I, J] := H END;
          FOR J := 1 TO M DO X[J] := J;
          FOR I := 1 TO N DO
            B[I] := MATVEC(1, M, I, A, X);
          FOR I := 1 TO N DO X[I] := B[I];
          WRITE(' N = ', N, ' 4, ' 1, ' M = ', M, ' 4);
          LSQORTDEC(A, N, M, AUX, AID, PIV);
          IF AUX.RNK = M THEN
            BEGIN LSQSOL(A, N, M, AID, PIV, X);
              LSQDGLINV(A, M, AID, DIAG, PIV);
              WRITELN(' AUX(EPS, RNK, MAXII) = ', AUX.EPS : 12, AUX.RNK : 6,
                AUX.MAXII : 12);
              FOR J := 1 TO M DO
                BEGIN WRITE(' ', X[J] : 10 : 4);
                  IF (J = 8) OR (J = M) THEN WRITELN
                END;
              WRITELN(' RESIDUE (DELIVERED) : ', SQRT(VECVEC(M + 1, N, 0,
                X, X)) : 13);
              H := 0; FOR I := 1 TO N DO
                H := SQRT(B[I] - MATVEC(1, M, I, C, X)) + H;
              WRITE(' RESIDUE (CHECKED) : ', SQRT(H) : 13)
            END ELSE WRITE(' RANK = ', AUX.RNK : 4);
            WRITELN(' ' : 20, ' KLOK : ', (CLOCK - KLOK) / 1000 : 12 : 3,
              ' SEC. ')
          END
        END
      UNTIL N = NN
    END .

```

```

"BEGIN" "INTEGER" K; "REAL" T, TOTALTIME; "ARRAY" A[1 : 2000];

"PROCEDURE" MERGE(A, LOW, M, UP);
"VALUE" LOW, M, UP; "INTEGER" LOW, M, UP; "ARRAY" A;
"IF" LOW <= M "AND" M < UP "THEN"
"BEGIN" "INTEGER" J, P, Q; "ARRAY" B[LOW : M];
  "FOR" J:= LOW "STEP" 1 "UNTIL" M "DO" B[J]:= A[J];
  P:= M + 1; Q:= LOW; J:= LOW + 1;
NEXT: J:= J + 1;
  "IF" B[Q] <= A[P] "THEN"
    "BEGIN" A[J]:= B[Q]; Q:= Q + 1; "IF" Q <= M "THEN" "GOTO" NEXT
  "END"
  "ELSE"
    "BEGIN" A[J]:= A[P]; P:= P + 1; "IF" P <= UP "THEN" "GOTO" NEXT;
    "FOR" J:= J + 1 "STEP" 1 "UNTIL" UP "DO"
      "BEGIN" A[J]:= B[Q]; Q:= Q + 1 "END"
    "END"
  "END" MERGE;

"PROCEDURE" SORT(A, LOW, UP);
"VALUE" LOW, UP; "INTEGER" LOW, UP; "ARRAY" A;
"IF" LOW < UP "THEN"
"BEGIN" "INTEGER" M;
  M:= (LOW + UP + 1) // 2;
  SORT(A, LOW, M); SORT(A, M + 1, UP);
  MERGE(A, LOW, M, UP)
"END" SORT;

TOTALTIME:= CLOCK;
"FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" 2000 "DO"
  A[K]:= ENTIER(ABS(SIN(K)) * 25);
"FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" 200 "DO"
  "BEGIN" OUTPUT(61, ("2BZD2B"), A[K]);
    "IF" K // 20 = 0 "THEN" OUTPUT(61, (" / "))
  "END";
T:= CLOCK;
SORT(A, 1, 2000);
T:= CLOCK - T;
OUTPUT(61, ("3 / "));
"FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" 200 "DO"
  "BEGIN" OUTPUT(61, ("29ZD2B"), A[K]);
    "IF" K // 20 = 0 "THEN" OUTPUT(61, (" / "))
  "END";
TOTALTIME:= CLOCK - TOTALTIME;
OUTPUT(61, ("3 /", ("TOTAALTIJD PROGRAMMA: "), N, /,
  ("TIJD ZUIVER GEBRUIKT VOOR SORTEREN: ")"), TOTALTIME, T)
"END"

```

```

IBEGIN
IPROC MERGESORT = (IREF[] REAL A) VOID:
  IBEGIN
    IPROC MERGE = (IREF[] REAL A, INT M) VOID:
      (INT N = UPB A;
      IF 1 <= M AND M < N
      THEN [1 : M] REAL B := A[1 : M];
        INT P := M + 1, Q := 1, J := 0;
      NEXT: J := 1;
        IF B[Q] <= A[P]
        THEN A[J] := B[Q]; Q := Q + 1; (Q <= M : NEXT)
        ELSE A[J] := A[P]; P := P + 1; (P <= N : NEXT);
          A[J + 1 : J] := B[Q : ]
        IF 1
      IF 1) # END OF MERGE #;
    IPROC SORT = (IREF[] REAL A) VOID:
      (INT N = UPB A;
      IF 1 < N
      THEN INT M = N OVER 2;
        SORT(A[1 : M]); SORT(A[M + 1 : ]);
        MERGE(A, M)
      IF 1) # END OF SORT #;
    IREF[] REAL AA = A[1 : ];
    SORT(AA)
  IEND # END OF MERGESORT #;

[1:2000] REAL A;
REAL TOTALTIME := CLOCK;
FOR K TO 2000
DO A[K] := ENTIER(ABS SIN(K) * 25) OD;
FOR K TO 200
DO PRINT(WHOLE(A[K], 6));
  IF K MOD 20 = 0 THEN PRINT(NEWLINE) IF 1
OD;
PRINT(NEWLINE, NEWLINE, NEWLINE);
REAL T := CLOCK;
MERGESORT(A);
T := CLOCK - T;
FOR K TO 200
DO PRINT(WHOLE(A[K] * 10, 6));
  IF K MOD 20 = 0 THEN PRINT(NEWLINE) IF 1
OD;
TOTALTIME := CLOCK - TOTALTIME;
PRINT(NEWLINE, NEWLINE, NEWLINE, "TOTAALTIJD PROGRAMMA: ", TOTALTIME,
  NEWLINE, "TIJD ZUIVER GEBRUIKT VOOR SORTEREN: ", T)
IEND

```

```

PROGRAM MERGESORT( OUTPUT ); (* TJD741030 *)

CONST N= 2000;
TYPE VECTOR= ARRAY [1..N] OF INTEGER;
VAR A: VECTOR; K: INTEGER;
    T, TOTALTIME: REAL;

PROCEDURE MERGE(LOW, M, UP: INTEGER; VAR A: VECTOR);
VAR J, P, Q: INTEGER; B: VECTOR;
BEGIN IF (LOW <= M) AND (M < UP) THEN
    BEGIN FOR J:= LOW TO M DO B[J]:= A[J];
        P:= M + 1; Q:= LOW; J:= LOW + 1;
        REPEAT J:= J + 1;
            IF B[Q] <= A[P] THEN
                BEGIN A[J]:= B[Q]; Q:= Q + 1; END
            ELSE
                BEGIN A[J]:= A[P]; P:= P + 1;
                    IF P > UP THEN
                        FOR J:= J + 1 TO UP DO
                            BEGIN A[J]:= B[Q]; Q:= Q + 1; END
                        END
                    UNTIL Q > M
                END
            END;
        END;
    END;

PROCEDURE SORT(LOW, UP: INTEGER; VAR A: VECTOR);
VAR M: INTEGER;
BEGIN IF LOW < UP THEN
    BEGIN M:= (LOW + UP + 1) DIV 2;
        SORT(LOW, M, A); SORT(M + 1, UP, A);
        MERGE(LOW, M, UP, A)
    END
END;

BEGIN TOTALTIME:= CLOCK;
    FOR K:= 1 TO N DO
        BEGIN A[K]:= TRUNC(ABS(SIN(K)) * 25) END;
    FOR K:= 1 TO 200 DO
        BEGIN WRITE(A[K] : 6);
            IF K DIV 20 * 20 = K THEN WRITELN
            END;
        T:= CLOCK;
        SORT(1, N, A);
        T:= CLOCK - T;
        WRITELN; WRITELN; WRITELN;
        FOR K:= 1 TO 200 DO
            BEGIN WRITE(A[K * 10] : 6);
                IF K DIV 20 * 20 = K THEN WRITELN
            END;
        TOTALTIME:= CLOCK - TOTALTIME;
        WRITELN; WRITELN; WRITELN;
        WRITELN(' TOTAALTIJD PROGRAMMA: ', TOTALTIME);
        WRITE(' TIJD ZUIVER GEBRUIKT VOOR SORTEREN: ', T)
    END;

```



```

"BEGIN" "COMMENT" BEREKENING PRIEMFUNCTIE;
"COMMENT" "CHECKON" UIT, LAST, P, V;
"INTEGER" N, SORTN, I, I1, X, LIM, SQUARE, PRX, FX, MAXFX;
"INTEGER" "ARRAY" UIT(1:20), LAST, P, V(1:25);
"REAL" TIJD;
"INTEGER" "PROCEDURE" F(P); "VALUE" P; "INTEGER" P;
"BEGIN" "INTEGER" TL, A, B, U, Q, C; "BOOLEAN" JA;
  "COMMENT" "CHECKON" J;
  "BOOLEAN" "ARRAY" J(1:P-1);
  "FOR" A:=2 "STEP" 1 "UNTIL" P-1 "DO" J(A):="FALSE";
  A:=0; U:=1;
  "FOR" A:=A+U "WHILE" U<=P-2 "DO"
  "BEGIN" U:=U+2; B:=A-P;
    "IF" B>0 "THEN" A:=B; J(A):="TRUE"
  "END";
  Q:=P//2; U:=2;
  "FOR" A:=A "WHILE" J(U) "DO" U:=U+1;
  TL:= "IF" J(P-1) "THEN" 2*U-1 "ELSE" U;
  U:= "IF" (U>Q-TL) "AND" (U<=Q) "THEN" Q "ELSE" U+TL;
  "FOR" A:=U-1 "WHILE" U<=Q "DO"
  "BEGIN" JA:=J(U); B:=U+1;
    "FOR" C:=1 "WHILE" J(A) "EQUIV" JA "DO" A:=A+1;
    "FOR" C:=1 "WHILE" J(B) "EQUIV" JA "DO" B:=B+1;
    "IF" B-A-1>TL "THEN" TL:=B-A-1;
    U:= "IF" (B>Q-TL) "AND" (B<=Q) "THEN" Q "ELSE" B+TL
  "END";
  F:=TL
"END";
"PROCEDURE" UITVOER(N); "VALUE" N; "INTEGER" N;
"IF" N=10 "THEN" OUTPUT(61, "("10(7ZD, 3ZD), "/"", UIT) "ELSE"
"BEGIN" "INTEGER" I;
  "FOR" I:=2 "STEP" 2 "UNTIL" 2*N "DO"
  OUTPUT(61, "("7ZD, 3ZD)", UIT(I-1), UIT(I));
  OUTPUT(61, "("/"")
"END";

"PROCEDURE" PRIEM(X); "INTEGER" X;
"BEGIN" "INTEGER" K; "BOOLEAN" PRIM;
  PRIM:="FALSE";
  "FOR" K:=1 "WHILE" "NOT" PRIM "DO"
  "BEGIN" X:=X+2; "IF" SQUARE<=X "THEN"
    "BEGIN" V(LIM):=SQUARE; LIM:=LIM+1; SQUARE:=P(LIM)**2
    "END"; PRIM:="TRUE";
    "FOR" K:=K+1 "WHILE" PRIM "AND" (K<LIM) "DO"
    "BEGIN" "IF" V(K)<X "THEN" V(K):=V(K)+P(K);
      PRIM:=(X = V(K))
    "END";
  "END";

"END";

TIJD:=CLOCK; OUTPUT(61, "("("TIJD)", 3ZD, 3D, "/"", TIJD);
SORTN:=25; N:=4999;
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" SORTN "DO" LAST(I):=0;
X:=1; LIM:=1; SQUARE:=4; I:=0; P(1):=2; PRX:=1; MAXFX:=0; I1:=0;
"FOR" I1:=1 "WHILE" X<N "DO"
"BEGIN" PRIEM(X); I:=I+2; UIT(I-1):=X; FX:=F(X); UIT(I):=FX;
  PRX:=PRX+1; "IF" PRX<SORTN "THEN" P(PRX):=X;
  "IF" X>LAST(FX) "THEN" LAST(FX):=X;
  "IF" FX>MAXFX "THEN" MAXFX:=FX;
  "IF" I=20 "THEN" "BEGIN" UITVOER(10); I:=0 "END";
"END"; UITVOER(I//2);
OUTPUT(61, "("("LIJST VAN PRIEMGETALLEN WAARVOOR F HET ")", /,
  "("WAARDE " AANNAH)", /")");
"FOR" X:=1 "STEP" 1 "UNTIL" MAXFX "DO"
OUTPUT(61, "("2ZD, 9ZD, "/"", X, LAST(X);
OUTPUT(61, "("("VERBRUIKTE TIJD)", 3ZD, 3D, "/"", CLOCK-TIJD)
"END"

```

```

'BEGIN' 'INT' N=4999, SORTN=25;
'INT' I:=0, X:=1, LIM:=1, SQUARE:=4, PRX:=1, FX, MAXFX:=0;
'REAL' TIJD;
[1: SORTN] 'INT' LAST, P, V;
[1: 10] 'INT' UIT1, UIT2;
'PROC' UITVOER=('INT' I) 'VOID';
'BEGIN' 'FOR' J 'TO' I
'DO' PRINT((WHOLE(UIT1[J], 8), WHOLE(UIT2[J], 4))) 'OD';
PRINT(NEWLINE) 'END';
'PROC' PRIEM=('REF' 'INT' X) 'VOID';
'BEGIN' 'BOOL' PRIME:=FALSE;
'WHILE' 'NOT' PRIME
'DO' X:=X+2;
'IF' SQUARE<=X 'THEN' V[LIM]:=SQUARE; LIM+:=1;
SQUARE:=P[LIM]**2;
'FI';
PRIME:=TRUE;
'FOR' K 'FROM' 2 'TO' LIM 'WHILE' PRIME
'DO' 'IF' V[K]<X 'THEN' V[K]+:=P[K] 'FI';
PRIME:=X 'NE' V[K];
'OD';
'OD';
'END';
'PROC' F=('INT' P) 'INT';
'BEGIN' [1: P] 'BOOL' J;
'INT' A:=0, B, Q:=P 'OVER' 2, U, TL;
'FOR' I 'TO' P-1 'DO' J[I]:=FALSE 'OD';
'FOR' U 'BY' 2 'TO' P-2
'DO' A+:=U; B:=A-P; 'IF' B>0 'THEN' A:=B 'FI'; J[A]:=TRUE;
'OD';
U:=2; 'WHILE' J[U] 'DO' U:=U+1 'OD';
'IF' J[P-1] 'THEN' TL:=2*U-1 'ELSE' TL:=U 'FI';
'IF' U>Q-TL 'AND' U<=Q 'THEN' U:=Q 'ELSE' U+:=TL 'FI';
'WHILE' U<=Q
'DO' 'BOOL' JA:=J[U]; A:=U-1; B:=U+1;
'WHILE' J[A]=JA 'DO' A:=A-1 'OD';
'WHILE' J[B]=JA 'DO' B:=B+1 'OD';
'IF' B-A-1>TL 'THEN' TL:=B-A-1 'FI';
'IF' B>Q-TL 'AND' B<=Q 'THEN' U:=Q 'ELSE' U:=B+TL 'FI';
'OD';
TL;
'END';

TIJD:=CLOCK; PRINT((NEWPAGE, "TIJD=", FIXED(TIJD, 8, 3), NEWLINE));
'FOR' I 'TO' SORTN 'DO' LAST[I]:=0 'OD';
P[1]:=2; I:=0;
'WHILE' X<N
'DO' PRIEM(X); I+:=1; UIT1[I]:=X; FX:=F(X); UIT2[I]:=FX; PRX+:=1;
'IF' PRX<SORTN 'THEN' P[PRX]:=X 'FI';
'IF' X>LAST[FX] 'THEN' LAST[FX]:=X 'FI';
'IF' FX>MAXFX 'THEN' MAXFX:=FX 'FI';
'IF' I=10 'THEN' UITVOER(I); I:=0 'FI';
'OD';
UITVOER(I);
PRINT((NEWPAGE, "LIJST VAN PRIEMGETALLEN WAARVOOR F HET LAATST DE ",
"HAARDE N AAN'HAM", NEWLINE));
'FOR' J 'TO' MAXFX
'DO' PRINT((WHOLE(I, 3), WHOLE(LAST[I], 10), NEWLINE)) 'OD';
PRINT((NEWLINE, "VERBRUIKTE TIJD", FIXED(CLOCK-TIJD, 10, 3)))
'END'

```

```

PROGRAM PRIEMEN(OUTPUT)
EXTERNAL IF
COMMON /IFCON/J $ INTEGER J(4999)
COMMON /CONPR/P,V,SQUARE,LIM
INTEGER P(25),V(25),SQUARE,LIM
INTEGER LAST(25),UIT1(10),UIT2(10)
INTEGER N,SQRTN,I,X,PRX,FX,MAXFX
REAL TIJD
DATA (N=4999),(SQRTN=25)
TIJD=SECOND(CP)
PRINT 10,TIJD
10  FORMAT(*TIJD=*,F8,3)
DO 20 I=1,SQRTN
20  LAST(I)=0
X=1 $ LIM=1 $ SQUARE=4 $ I=0 $ P(1)=2 $ PRX=1 $ MAXFX=0
CALL PRIEM(X) $ I=I+1 $ UIT1(I)=X $ FX=IF(X) $ UIT2(I)=FX
30  PRX=PRX+1 $ IF (PRX .LT. SQRTN) P(PRX)=X
IF (X .GT. LAST(FX)) LAST(FX)=X
IF (FX .GT. MAXFX) MAXFX=FX
IF (I .NE. 10) GOTO 50
PRINT 45,(UIT1(I),UIT2(I),I=1,10)
I=0
45  FORMAT(1H,10(I8,I4))
50  IF (X .LT. N) GOTO 30
PRINT 45,(UIT1(I),UIT2(I),I=1,I)
PRINT 60
60  FORMAT(*LIJST VAN PRIEMGETALLEN WAARVOOR P HET LAATST DE*,
$ * WAARDE N AANNAH*)
DO 70 X=1,MAXFX
70  PRINT 75,X, LAST(X)
75  FORMAT(1H,I3,I10)
PRINT 85,SECOND(CP)-TIJD
85  FORMAT(*OVERBRUIKTE TIJD*,F8,3)
END
FUNCTION IF(P) $ INTEGER P
INTEGER TL,A,B,U,Q,PM1,JA
COMMON /IFCON/J $ INTEGER J(4999)
PM1=P-1
DO 10 A=2,PM1
10  J(A)=0
A=0 $ U=1
20  IF (U .GT. P-2) GOTO 30
A=A+U $ U=U+2 $ B=A-P
IF (B .GT. 0) A=B $ J(A)=1
GOTO 20
30  Q=PM1/2 $ U=2
IF (J(U) .EQ. 0) GOTO 45 $ U=U+1 $ GOTO 40
45  IF (J(PM1) .EQ. 1) 41,42
41  TL=2*U-1 $ GOTO 50
42  TL=U
50  IF ((U .GT. 0-TL) .AND. (U .LE. Q)) 51,52
51  U=Q $ GOTO 60
52  U=U+TL
60  IF (U .GT. Q) GOTO 100
JA=J(U) $ A=U-1 $ B=U+1
70  IF (J(A) .NE. JA) GOTO 80 $ A=A-1 $ GOTO 70
80  IF (J(B) .NE. JA) GOTO 90 $ B=B+1 $ GOTO 80
90  IF (B-A-1 .GT. TL) TL=B-A-1
IF ((B .GT. 0-TL) .AND. (B .LE. Q)) 96,97
96  U=Q $ GOTO 60
97  U=B+TL $ GOTO 60
100 IF=TL
END
SUBROUTINE PRIEM(X) $ INTEGER X
COMMON /CONPR/P,V,SQUARE,LIM
INTEGER P(25),V(25),SQUARE,LIM
INTEGER K $ LOGICAL NPRIM
10  X=X+2
IF (SQUARE .GT. X) GOTO 30
V(LIM)=SQUARE $ LIM=LIM+1 $ SQUARE=P(LIM)**2
30  K=2 $ NPRIM=.F.
40  IF (NPRIM .OR. (K .GE. LIM)) GOTO 60
IF (V(K) .LT. X) V(K)=V(K)+P(K)
NPRIM=(X .EQ. V(K)) $ K=K+1 $ GOTO 40
60  IF (NPRIM) GOTO 10
RETURN
END

```

```

PROGRAM PRIEMFUNCTIE (OUTPUT);
CONST N=4999; SQRTN=25;
VAR LAST,P,V: ARRAY[1:SQRTN] OF INTEGER;
    UIT1,UIT2: ARRAY[1:10] OF INTEGER;
    I,X,LIM,SQUARE,PRX,FX,MAXFX: INTEGER;
    TIJD: REAL;

FUNCTION F(P: INTEGER): INTEGER;
VAR TL,A,R,U,Q: INTEGER;
    JA: BOOLEAN;
    J: ARRAY[1:N] OF BOOLEAN;
BEGIN FOR A:=2 TO P-1 DO J[A]:=FALSE;
    A:=0; U:=1;
    WHILE U<=P-2 DO
        BEGIN A:=A+U; U:=U+2;
            B:=A-P; IF B>0 THEN A:=0; J[A]:=TRUE
        END;
        Q:=P DIV 2; U:=2;
        WHILE J[U] DO U:=U+1;
        IF J[P-1] THEN TL:=2*U-1 ELSE TL:=0;
        IF (J>Q=TL) AND (U<=Q) THEN U:=Q ELSE U:=U+TL;
        WHILE U<=Q DO
            BEGIN JA:=J[U]; A:=U-1; B:=U+1;
                WHILE J[A]=JA DO A:=A-1;
                WHILE J[B]=JA DO B:=B+1;
                IF B-A-1>TL THEN TL:=B-A-1;
                IF (B>Q=TL) AND (B<=Q) THEN U:=Q ELSE U:=B+TL
            END;
        END;
        F:=TL;
    END;

PROCEDURE UITVOER(N: INTEGER);
VAR I: INTEGER;
BEGIN FOR I:=1 TO N DO WRITE(UIT1[I]:8,UIT2[I]:4); WRITELN
END;

PROCEDURE PRIEM(VAR X: INTEGER);
VAR K: INTEGER;
    PRIM: BOOLEAN;
BEGIN REPEAT X:=X+2;
    IF SQUARE<=X THEN
        BEGIN V[LIM]:=SQUARE; LIM:=LIM+1; SQUARE:=SQR(P[LIM]); END;
        K:=2; PRIM:=TRUE;
        WHILE PRIM AND (K<LIM) DO
            BEGIN IF V[K]<X THEN V[K]:=V[K]+P[K];
                PRIM:=(X<>V[K]); K:=K+1
            END;
        UNTIL PRIM;
    END;

BEGIN TIJD:=CLOCK; WRITELN('TIJD=',TIJD/1000:8:3);
    FOR I:=1 TO SQRTN DO LAST[I]:=0; MAXFX:=0;
    X:=1; LIM:=1; SQUARE:=4; I:=0; P[1]:=2; PRX:=1;
    REPEAT PRIEM(X); I:=I+1; UIT1[I]:=X; FX:=F(X); UIT2[I]:=FX;
        PRX:=PRX+1; IF PRX<SQRTN THEN P[PRX]:=X;
        IF X>LAST[FX] THEN LAST[FX]:=X;
        IF FX>MAXFX THEN MAXFX:=FX;
        IF I=10 THEN BEGIN UITVOER(I); I:=0 END;
    UNTIL X>=N;
    UITVOER(I);
    WRITELN('LIJST VAN PRIEMGETALLEN WAARVOOR F HET LAATST DE');
    WRITELN('WAARDE N AANNAH'); WRITELN;
    FOR X:=1 TO MAXFX DO WRITELN(X:3, LAST[X]:10);
    WRITELN('OVERBRUIKTE TIJD',(CLOCK-TIJD)/1000:8:3)
END.

```

```

"BEGIN" "REAL" TIME;
"PROCEDURE" PERFECT SQUARED RECTANGLE(M,N); "VALUE" M,N; "INTEGER" M,N;
"BEGIN" "INTEGER" AANTAL; "BOOLEAN" GEEN OPLOSSING;
"COMMENT" "CHECKON" VIERK;
"INTEGER" "ARRAY" VIERK[1:M];

```

```

"PROCEDURE" ZOEK VIERKANTEN;

```

```

"BEGIN" "INTEGER" NIV,COMBNR,K;
"COMMENT" "CHECKON" S; "INTEGER" "ARRAY" S[0:M];

```

```

"PROCEDURE" SPLITS(GETAL,VANAF); "VALUE" GETAL,VANAF;
"INTEGER" GETAL,VANAF;

```

```

"BEGIN" "INTEGER" I;
"FOR" I:=VANAF "STEP" 1 "UNTIL" 1 "DO"
"BEGIN" "INTEGER" NIEUW; NIEUW:=GETAL-I*I;
"IF" NIEUW <= S[I-1] "THEN"
"BEGIN"
"IF" NIEUW > 0 "THEN"
"BEGIN" "INTEGER" VAN,DUM;
VIERK[NIV]:=I; VAN:=I-1;
"FOR" DUM:=0 "WHILE" VAN+VAN>NIEUW "DO" VAN:=VAN-1;
"IF" NIV=1 & VAN+I>N "THEN" VAN:=N-I;
NIV:=NIV+1; SPLITS(NIEUW,VAN); NIV:=NIV-1
"END"
"ELSE"
"IF" NIEUW=0 "THEN"
"BEGIN" VIERK[NIV]:=I; AANTAL:=NIV; COMBNR:=COMBNR+1;
"IF" AANTAL >= 9 & COMBNR>=40 & COMBNR<=90
"THEN" P R O B E R E N
"END"
"END"
"ELSE" I:=1
"END" DO LOOP
"END" SPLITS;

```

```

NIV:=1; COMBNR:=0; S[0]:=0;
"FOR" K:=1 "STEP" 1 "UNTIL" M "DO" S[K]:=S[K-1]+K*K;
SPLITS(N+M,N)
"END" ZOEK VIERKANTEN;

```

```

"PROCEDURE" P R O B E R E N ;

```

```

"BEGIN" "INTEGER" NP1,MP1,REGNR,VOLGNR,LINKSBOVEN,K;
"COMMENT" "CHECKON" GEBRUIKT, RAND,HOR,VERT,X,Y,R;
"BOOLEAN" "ARRAY" GEBRUIKT, RAND[1:AANTAL];
"INTEGER" "ARRAY" HOR[1:M+1],VERT[1:N],X,Y,R[1:AANTAL];

```

```

"PROCEDURE" LEG(XVRY,YVRY); "VALUE" XVRY,YVRY;
"INTEGER" XVRY,YVRY;
"BEGIN" "INTEGER" GAT,I,NR; GAT:=0;
"FOR" I:=XVRY "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
"IF" VERT[I]=YVRY "THEN" GAT:=GAT+1 "ELSE" I:=N;
"IF" GAT>MP1-YVRY "THEN" GAT:=MP1-YVRY;
"FOR" NR:=1 "STEP" 1 "UNTIL" AANTAL "DO"
"IF" GEBRUIKT[NR] & VIERK[NR]<=GAT "THEN"
"BEGIN" "INTEGER" RIBBE,RB,LO;
"BOOLEAN" VERT RAND, HOR RAND, HOEK, BINNEN, MOGELYK;
RIBBE:=VIERK[NR]; RB:=XVRY+RIBBE-1; LO:=YVRY+RIBBE-1;
VERTRAND:=XVRY=1 "OR" RB=N; HORRAND:=YVRY=1 "OR" LO=M;
HOEK := VERT RAND & HOR RAND;
BINNEN:= VERT RAND & HOR RAND;
"IF" VOLGNR=1 "THEN" LINKSBOVEN:=RIBBE;
MOGELYK:= BINNEN "OR" ( HOEK & RAND[NR] ) "OR"
( HOEK & RIBBE<=LINKSBOVEN & RAND[NR] );
"IF" MOGELYK "THEN"
"BEGIN" "INTEGER" K,DUM; "BOOLEAN" VOL;
"CHECKON" HULP;
"INTEGER" "ARRAY" HULP[YVRY:LO];
GEBRUIKT[NR]:=TRUE;
X[VOLGNR]:=XVRY; Y[VOLGNR]:=YVRY; R[VOLGNR]:=RIBBE;
"FOR" K:=YVRY "STEP" 1 "UNTIL" LO "DO" HULP[K]:=HOR[K];
"FOR" K:=YVRY "STEP" 1 "UNTIL" LO "DO"
"IF" HOR[K] > XVRY "THEN" HOR[K]:=HOR[K]+RIBBE
"ELSE" K:=LO;
"FOR" K:=XVRY "STEP" 1 "UNTIL" RB "DO"

```

```

      VERT(K):= VERT(K)+RISBE;
      VOL:= "TRUE";
      "FOR" DUM:= 0 "WHILE" VOL "DO"
      "BEGIN"
        "FOR" K:= HOR(REGNR) "STEP" 1 "UNTIL" N "DO"
          "IF" VERT(K)=REGNR "THEN" HOR(REGNR):= HOR(REGNR)+1
          "ELSE" K:= N;
          "IF" HOR(REGNR)=NP1 "THEN" REGNR:= REGNR+1
          "ELSE" VOL:= "FALSE"
      "END";
      "IF" REGNR=NP1 "THEN"
      "BEGIN" GEEN OPLOSSING:= "FALSE"; C O D E "END"
      "ELSE"
      "BEGIN" VOLGNR:= VOLGNR+1; LEG(HOR(REGNR),REGNR);
      VOLGNR:= VOLGNR-1
      "END";
      REGNR:= YVRY; GERRUIKT(NR):= "FALSE";
      "FOR" K:=YVRY "STEP" 1 "UNTIL" LO "DO" HOR(K):=HULP(K);
      "FOR" K:=XVRY "STEP" 1 "UNTIL" RB "DO"
        VERT(K):= VERT(K)-RISBE
      "END" MOGELIJK
    "END"
  "END" LEG;

```

```

"PROCEDURE" C O D E ;

```

```

  "BEGIN" "INTEGER" I;
    OUTPUT(61,("("("COORDINATEN VAN DE HOEKEN LINKSONDER"),
      3/"))");
    "FOR" I:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" AANTAL "DO"
      OUTPUT(61,("3(9ZD),/)",X[I]=1,Y[I]=1,R[I])
    "END" CODE;

    NP:= N+1; NP1:= N+1; REGNR:= VOLGNR:= 1;
    "FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" NP1 "DO" HOR(K):= 1;
    "FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" N "DO" VERT(K):= 1;
    "FOR" K:= 1 "STEP" 1 "UNTIL" AANTAL "DO"
      "BEGIN" GERRUIKT(K):= "FALSE"; RAND(K):= "TRUE" "END";
      RAND(AANTAL):= RAND(AANTAL-1):= RAND(AANTAL-2):= "FALSE";
      L E G (1,1)
    "END" PROBEREN;

```

```

OUTPUT(61,("("(" RECHTHOEK VAN ")",9ZD,/,
  "(", BIJ ")",9ZD,3/"))",N,N);
GEEN OPLOSSING:= "TRUE"; Z O E K V I E R K A N T E N ;
"IF" GEEN OPLOSSING "THEN"
  OUTPUT(61,("("(" BEZIT GEEN PERFECTE VERDELING"),/"))");

```

```

"END" PERF. SQUARED RECT.;

```

```

TIME:= CLOCK;
PERFECT SQUARED RECTANGLE(32,33);
TIME:= CLOCK-TIME; OUTPUT(61,("+"),TIME)
"END" OF PROGRAM

```

```

( 'REAL' TIME;
'PROC' PERFECT SQUARED RECTANGLE = ( 'INT' M, N ) 'VOID' ;

( 'INT' AANTAL; 'BOOL' GEEN OPLOSSING:= 'TRUE'; (1:M)'INT' VIERK;

'PROC' ZOEK VIERKANTEN = 'VOID' ;

( 'INT' NIV:= 1; (0:M)'INT' S;
  'INT' COMBNR:= 0;

'PROC' SPLITS = ( 'INT' GETAL, VANAF ) 'VOID' ;

( 'BOOL' POSS:= 'TRUE';
  'FOR' I 'FROM' VANAF 'BY' 1 'TO' 1 'WHILE' POSS
  'DO' 'INT' NIEUW:=GETAL-I+1;
    'IF' NIEUW <= S(I-1) 'THEN'
      'IF' NIEUW > 0 'THEN'
        VIERK(NIV):= I;
        'INT' VAN:=I-1;
        'WHILE' VAN+VAN > NIEUW 'DO' VAN:=1 'OD';
        'IF' NIV=1 'AND' VAN+I > N 'THEN' VAN:= N-I 'FI';
        NIV:= 1; SPLITS(NIEUW, VAN); NIV:= 1;
      'ELSEIF' NIEUW=0 'THEN'
        VIERK(NIV):= I; AANTAL:= NIV;
        COMBNR:= 1;
        'IF' AANTAL >= 9 'AND' COMBNR >= 40 'AND' COMBNR <= 90
          'THEN' PROBEREN
        'FI'
      'FI'
    'ELSE' POSS:= 'FALSE'
  'FI'
  'OD'
);

S(0):=0; 'FOR' I 'TO' M 'DO' S(I):=S(I-1)+I+1 'OD';
SPLITS(N*M,M)
); # EINDE PROC ZOEKVIERKANTEN #

'PROC' PROBEREN = 'VOID' ;

( 'INT' NP:=N+1, MP:=M+1; 'INT' REGNR:= 1, VOLGNR:= 1;
  'INT' LINKSBOVEN, (1:AANTAL)'BOOL' GEBRUIKT, RAND;
  (1:MP)'INT' HOR, (1:N)'INT' VERT; (1:AANTAL)'INT' X, Y, R;

'PROC' LEG = ( 'INT' XVRY, YVRY ) 'VOID' ;

( 'INT' GAT:= 0;
  'FOR' I 'FROM' XVRY 'TO' N 'WHILE' VERT(I)=YVRY
  'DO' GAT:= 1 'OD';
  'IF' GAT > MP-YVRY 'THEN' GAT:=MP-YVRY 'FI';
  'FOR' NR 'TO' AANTAL 'DO'
    'IF' 'NOT' GEBRUIKT[NR] 'AND' VIERK[NR] <= GAT 'THEN'

      'INT' RIBBE:=VIERK[NR];
      'INT' RB=XVRY+RIBBE-1, LO=YVRY+RIBBE-1; #RECHTSBOV, LINKSOND#
      'BOOL' VERT RAND= XVRY=1 'OR' RB=N,
        HOR RAND= YVRY=1 'OR' LO=M;
      'BOOL' HOEK= VERT RAND 'AND' HOR RAND,
        BINNEN= 'NOT' VERT RAND 'AND' 'NOT' HOR RAND;
      'IF' VOLGNR=1 'THEN' LINKSBOVEN:= RIBBE 'FI';
      'BOOL' MOGELYK= BINNEN 'OR' ('NOT' HOEK 'AND' RAND[NR]) 'OR'
        (HOEK 'AND' RIBBE <= LINKSBOVEN 'AND' RAND[NR]);

      'IF' MOGELYK 'THEN'
        GEBRUIKT[NR]:= 'TRUE';
        X(VOLGNP):= XVRY; Y(VOLGNR):= YVRY; R(VOLGNR):= RIBBE;
        (1:RIBBE)'INT' HULP;
        'FOR' II 'TO' RIBBE 'DO' HULP(II):= HOR(YVRY+II-1) 'OD';
        'FOR' I 'FROM' YVRY 'TO' LO 'WHILE' HOR(II)=XVRY
        'DO' HOR(II):= RIBBE 'OD';
        'FOR' I 'FROM' XVRY 'TO' RB 'DO' VERT(II):= RIBBE 'OD';
        'BOOL' VOL:= 'TRUE';
        'WHILE' VOL 'DO'
          'FOR' I 'FROM' HOR(REGNR) 'TO' N
          'WHILE' VERT(II) 'NE' REGNR 'DO' HOR(REGNR)+1:=1 'OD';

```

```

      'IF' HOR[REGNR] = 'MP' 'THEN' REGNR += 1
      'ELSE' VOL := 'FALSE'
    'FI'
  'OD';
  'IF' REGNR = 'MP' 'THEN'
    GEEF OPLOSSING := 'FALSE'; C O D E
  'ELSE' VOLGNR += 1; LEG(HOR[REGNR], REGNR); VOLGNR += 1
  'FI';
  REGNR := YVRY;
  'FOR' II 'FROM' YVRY 'TO' LO 'DO'
    HOR[II] := HULP[II-YVRY+1] 'OD';
  'FOR' I 'FROM' XVRY 'TO' RB 'DO' VERT[II] := RIBBE 'OD';
  GEBRUIKT[NR] := 'FALSE'
  'FI'
'OD';
))

'PROC' CODE = 'VOID' :
( PRINT("COORDINATEN VAN DE HOEKEN LINKSONDER",
  NEWLINE, NEWLINE, NEWLINE) );
'FOR' I 'TO' AANTAL 'DO' PRINT((X[I]-1, Y[I]-1, R[I], NEWLINE)) 'OD'
))

'FOR' I 'TO' MP 'DO' HOR[I] := 1 'OD';
'FOR' I 'TO' N 'DO' VERT[I] := 1 'OD';
'FOR' I 'TO' AANTAL
'DO' GEBRUIKT[I] := 'FALSE'; RAND[I] := 'TRUE' 'OD';
  RAND[AANTAL-2] := RAND[AANTAL-1] := RAND[AANTAL] := 'FALSE';
  LEG(1,1)
)) # EINDE PROC PROBEREN #

PRINT((NEWPAGE, " RECHTHOEK VAN ", M, NEWLINE,
  " BIJ ", N, NEWLINE, NEWLINE, NEWLINE));
Z O E K V I E R K A N T E N;
'IF' GEEN OPLOSSING
'THEN' PRINT( (" BEZIT GEEF PERFECTE VERDELING", NEWLINE) )
'FI'
)) # EINDE PROC PERF. SQUARED RECT. #

TIME := CLOCK;
P E R F E C T S Q U A R E D R E C T A N G L E (32,33);
TIME := CLOCK-TIME; PRINT( (NEWPAGE, TIME) )
)

```



```

PROGRAM RECTANGLE(OUTPUT);

CONST  M = 32;  N = 33;  (* EIS: M <= N *)
      MP1 = 33; NP1 = 34;

VAR  TIJD : REAL;

PROCEDURE PERFECTSQUAREDRECTANGLE ;
  VAR  AANTAL : 1..M;
      GEENOPL : BOOLEAN;
      VIERK : ARRAY [1..M] OF INTEGER;

  PROCEDURE PROBEREN ; FORWARD;

  PROCEDURE ZOEKVIERKANTEN ;
    VAR  NIV, COMBNR, K : INTEGER;
        S : ARRAY [0..M] OF INTEGER;

    PROCEDURE SPLITS( GETAL, VANAF : INTEGER );
      VAR  I, NIEUW, VAN : INTEGER;
    BEGIN  I := VANAF;
      WHILE I >= 1 DO
        BEGIN  NIEUW := GETAL - SQR(I);
          IF NIEUW <= S[I-1] THEN
            BEGIN
              IF NIEUW > 0 THEN
                BEGIN  VIERK[NIV] := I; VAN := I-1;
                  WHILE SQR(VAN) > NIEUW DO VAN := VAN-1;
                    IF (NIV=1) AND (VAN+1 > N) THEN VAN := N-1;
                    NIV := NIV+1; SPLITS(NIEUW, VAN); NIV := NIV-1
                END
              ELSE
                IF NIEUW = 0 THEN
                  BEGIN  VIERK[NIV] := I; AANTAL := NIV; COMBNR := COMBNR+1;
                    IF (AANTAL >= 9) AND (COMBNR >= 40) AND (COMBNR <= 90)
                      THEN PROBEREN
                  END
                ELSE
                  I := I-1;
                END
              END
            END
          END
        END
      END;

  BEGIN  S[0] := 0; FOR K := 1 TO M DO S[K] := S[K-1] + SQR(K);
    NIV := 1; COMBNR := 0;
    SPLITS(N*M, M)
  END;

PROCEDURE PROBEREN ;
  VAR  REGNR, VOLGNR, LINKSBOVEN, K : INTEGER;
      GEBRUIKT, RAND : ARRAY [1..M] OF BOOLEAN;
      HOR : ARRAY [1..MP1] OF INTEGER;
      VERT : ARRAY [1..N] OF INTEGER;
      X, Y, R : ARRAY [1..M] OF INTEGER;

  PROCEDURE CODE ;
    VAR  I : INTEGER;
  BEGIN  WRITELN(' COORDINATEN VAN DE HOEKEN LINKSONDER');
    WRITELN; WRITELN;
    FOR I := 1 TO AANTAL DO WRITELN( X[I]-1, Y[I]-1, R[I])
  END;

  PROCEDURE LEG( XVRY, YVRY : INTEGER) ;
    VAR  GAT, NR, I : INTEGER ;

    PROCEDURE MISSCHIEN ;
      VAR  RIBBE, RB, LO, I : INTEGER;
          HORRAND, VERTRAND, HOEK, BINNEN, MOGELYK : BOOLEAN;

      PROCEDURE LEGNEERHAALWEG ;
        VAR  K : INTEGER;
            VOL : BOOLEAN;
            HULP : ARRAY [1..MP1] OF INTEGER;
        BEGIN  GEBRUIKT[NR] := TRUE;
          X[VOLGNR] := XVRY; Y[VOLGNR] := YVRY; R[VOLGNR] := RIBBE;
          FOR K := YVRY TO LO DO HULP[K] := HOR[K];
            K := YVRY;
            WHILE K <= LO DO
              BEGIN  IF HOR[K] = XVRY THEN HOR[K] := HOR[K] + RIBBE

```

```

        ELSE K:= LO;
        K:= K+1
    END;
    FOR K:= XVRY TO RB DO VERT[K]:= VERT[K]+RIBBE;
    VOL:= TRUE;
    WHILE VOL DO
    BEGIN K:= HOR[REGNR];
        WHILE K<=N DO
        BEGIN IF VERT[K]<>REGNR THEN HOR[REGNR]:= HOR[REGNR]+1
            ELSE K:= N;
            K:= K+1
        END;
        IF HOR[REGNR]=NP1 THEN REGNR:= REGNR+1
        ELSE VOL:= FALSE
    END;
    IF REGNR=MP1 THEN BEGIN GEENOP1:= FALSE; CODE END
    ELSE
    BEGIN VOLGNR:= VOLGNR+1; LEG(HOR[REGNR],REGNR);
        VOLGNR:= VOLGNR-1
    END;
    REGNR:= YVRY; GEBRUIKT[NR]:= FALSE;
    FOR K:= YVRY TO LO DO HOR[K]:= HULP[K];
    FOR K:= XVRY TO RB DO VERT[K]:= VERT[K]-RIBBE
    END;

    BEGIN RIBBE:= VIERK[NR]; RB:= XVRY+RIBBE-1; LO:= YVRY+RIBBE-1;
        HORRAND:= (YVRY=1) OR (LO=M); VERTRAND:= (XVRY=1) OR (RB=N);
        HOEK := HORRAND AND VERTRAND;
        BINNEN:= NOT HORRAND AND NOT VERTRAND;
        IF VOLGNR=1 THEN LINKSBOVEN:= RIBBE;
        MOGELYK:= BINNEN OR ( NOT HOEK AND RAND[NR] ) OR
            ( HOEK AND (RIBBE<=LINKSBOVEN) AND RAND[NR]);
        IF MOGELYK THEN LEGNEERHAALNEG
    END;

    BEGIN GAT:= 0; I:= XVRY;
        WHILE I<=N DO
        BEGIN IF VERT[I]=YVRY THEN GAT:= GAT+1 ELSE I:= N;
            I:= I+1
        END;
        IF GAT>MP1-YVRY THEN GAT:= MP1-YVRY;
        FOR NR:= 1 TO AANTAL DO
        IF NOT GEBRUIKT[NR] AND (VIERK[NR]<=GAT) THEN MISSCHIEN
    END;

    BEGIN REGNR:= 1; VOLGNR:= 1;
        FOR K:= 1 TO MP1 DO HOR[K]:= 1;
        FOR K:= 1 TO N DO VERT[K]:= 1;
        FOR K:= 1 TO AANTAL DO
        BEGIN GEBRUIKT[K]:= FALSE; RAND[K]:= TRUE END;
        RAND[AANTAL-2]:= FALSE; RAND[AANTAL-1]:= FALSE;
        RAND[AANTAL]:= FALSE;
        LEG( 1, 1 )
    END;

    BEGIN WRITELN('RECHTHOEK VAN',M);
        WRITELN(' BIJ',N);
        WRITELN; WRITELN;
        GEENOP1:= TRUE; ZOEKVIERKANTEN;
        IF GEENOP1 THEN WRITELN(' BEZIT GEEN PERFECTE VERDELING')
    END;

    BEGIN TIJD:= CLOCK;
        PERFECTSQUAREDRECTANGLE; TIJD:= CLOCK-TIJD;
        WRITE('1',TIJD)
    END;

```

```

"BEGIN" "INTEGER" I, J, K;
"REAL" P1, X;
P1:=CLOCK;
"FOR" I:=1 "STEP" 1 "UNTIL" 1000 "DO"
"FOR" J:=1 "STEP" 1 "UNTIL" I "DO"
"BEGIN" X:=(I*J)/I;
"IF" X = J "THEN"
"BEGIN" K:=K+1;
OUTPUT(61, "(" ("ONJUIST UITGEVOERDE DELING"), 6ZD,
"(" / ")", 4ZD, "(" = ")", N, "(" IN PLAATS VAN ")", 4ZD, / ")",
I*J, I, X, J)
"END"
"END";
OUTPUT(61, "(" ("AANTAL ONJUIST UITGEVOERDE DELINGEN;"), 5ZD, / ")", K);
OUTPUT(61, "(" ("REKENTIJD;"), 3ZD, 3D, / ")", CLOCK-P1)
"END"

```

```

'BEGIN'
'INT' K:=0; 'REAL' P1=CLOCK;
'FOR' I 'TO' 1000
'DO' 'FOR' J 'TO' I
'DO' 'REAL' X=(I*J)/I;
'IF' X/=J 'THEN' PRINT(("ONJUIST UITGEVOERDE DELING:",
WHOLE(I*J,0)," / ",WHOLE(I,0)," = ",X,
"IN PLAATS VAN", WHOLE(J,0),NEWLINE))
'FI'
'OD'
'OD';
PRINT(("AANTAL ONJUIST UITGEVOERDE DELINGEN: ",WHOLE(K,0),NEWLINE));
PRINT(("REKENTIJD: ",FIXED(CLOCK-P1,10,3),NEWLINE))
'END'

```

```

PROGRAM DTEST(OUTPUT)
P1=SECOND(CP)
K=0
DO 66 I=1,1000
DO 66 J=1,I
X=(I*J)/I
IF (X=J) 65,66
65 PRINT 70,I*J,I,X,J
70 FORMAT(* ONJUIST UITGEVOERDE DELING: *,I8,* / *,I6,* =*,F20,15,
C * IN PLAATS VAN*,I6)
K=K+1
66 CONTINUE
PRINT 71,K
71 FORMAT(* AANTAL ONJUIST UITGEVOERDE DELINGEN: *,I8)
PRINT 72,SECOND(CP)-P1
72 FORMAT(* REKENTIJD: *,F6,3)
END

```

```

PROGRAM DTEST(OUTPUT);
VAR I,J,K;INTEGER;X,P1,P2:REAL;
BEGIN
P1:=CLOCK;
FOR I:=1 TO 1000 DO
FOR J:=1 TO I DO
BEGIN
X:=(I*J)/I;
IF X<>J THEN
BEGIN K:=K+1;
WRITELN(' ONJUIST UIGEVOERDE DELING: ',I*J:I8,' / ',I:I6,
' = ',X, ' IN PLAATS VAN ',J:I6)
END
END
END
WRITELN(' AANTAL ONJUIST UITGEVOERDE DELINGEN : ', K:I6);
P2:=CLOCK;
WRITELN(' REKENTIJD : ', P2-P1)
END.

```

```

"BEGIN" "COMMENT" JKOK, 750604, PRINT OPLOSSINGEN VAN 15 * 4 PENTOMINO
PROBLEEM;

"PROCEDURE" PRINT OPL;
"BEGIN"
  "PROCEDURE" LIST OPL(ITEM); "PROCEDURE" ITEM;
  "BEGIN" "INTEGER" I, J, A, B, C, D, MAX;
  PAG := PAG + 1; ITEM(LAST + 1); ITEM(AANTAL); ITEM(PAG);
  MAX := (AANTAL - LAST + 1) // 2 * 5 - 1;
  "FOR" I := 0 "STEP" 1 "UNTIL" MAX "DO"
  "BEGIN" "FOR" J := 0 "STEP" 1 "UNTIL" 31 "DO"
    "BEGIN" A := X(I, J); B := X(I, J + 1); C := X(I + 1, J);
    D := X(I + 1, J + 1);
    "IF" A = C "THEN"
      "BEGIN" "IF" B = D "THEN"
        "BEGIN" "IF" A = B "THEN" ITEM("(" " ") "ELSE"
          ITEM("(" " ") "END" "ELSE" ITEM("(" " + ") "END" "ELSE"
        "IF" A = B "AND" C = D "THEN" ITEM("(" "++") "ELSE"
          ITEM("(" "++") "END";
      "FOR" J := 0 "STEP" 1 "UNTIL" 31 "DO" "IF" X(I + 1, J) =
        X(I + 1, J + 1) "THEN" ITEM("(" " ") "ELSE"
          ITEM("(" " ") "END" "FOR J";
    "END" "FOR J";
  "END" LIST OPL;

  "PROCEDURE" LAYOUT;
  FORMAT("(" " ", "(" NUMMERS ") "3ZD, "(" TOT ") "3ZD, 60B("BLZ, ") ",
    3ZD, X(/, 10(/, 2(10B, 16(3S)))) ")", (AANTAL - LAST + 1) // 2);

  OUTLIST(2, LAYOUT, LIST OPL); LAST := AANTAL;
"END" PRINT OPL;

"PROCEDURE" LEES OPL;
"BEGIN" "PROCEDURE" LAYIN; FORMAT("(" B, 60(A) " ");

  "PROCEDURE" LISTIN(ITEM); "PROCEDURE" ITEM;
  "BEGIN" "INTEGER" I, J, H;
  "FOR" I := 1 "STEP" 1 "UNTIL" 15 "DO"
  "FOR" J := 1 "STEP" 1 "UNTIL" 4 "DO"
  "BEGIN" ITEM(H); X(VERT + J, HOR + 16 + I) := H //
    439 80465 11104; "IF" H = 0 "THEN" "GO TO" ERROR;
  "END"
"END" LISTIN;

  INLIST(1, LAYIN, LISTIN);
"END" LEES OPL;

"INTEGER" I, N, AANTAL, PAG, LAST, HOR, VERT;
"REAL" KLOK;
"INTEGER" "ARRAY" X(0 : 25, 0 : 32);
AANTAL := PAG := LAST := 0; "FOR" I := 0 "STEP" 1 "UNTIL" 25 "DO"
"FOR" J := 0 "STEP" 1 "UNTIL" 32 "DO" X(I, N) := 0;
EOF(1, ERROR); KLOK := CLOCK;
"FOR" H := 1 "WHILE" "TRUE" "DO"
"BEGIN" "FOR" VERT := 0 "STEP" 5 "UNTIL" 20 "DO"
  "FOR" HOR := 0, 16 "DO"
  "BEGIN" LEES OPL; AANTAL := AANTAL + 1; INPUT(1, "(" "/" " ") "END";
  PRINT OPL;
"END";
ERROR :
  N := AANTAL - LAST; "IF" N > 0 "THEN"
  "BEGIN" "IF" N // 2 * 2 = N "THEN"
    "BEGIN" VERT := (N - 1) // 2 * 5; HOR := 16;
    "FOR" I := 1 "STEP" 1 "UNTIL" 15 "DO"
    "FOR" N := 1 "STEP" 1 "UNTIL" 4 "DO" X(VERT + N, HOR + I) := 0;
  "END";
  PRINT OPL;
"END";
OUTPUT(61, "(" ///, "(" EXECUTIETIJD : ") ", 4ZD, 3DB, "(" SEC, ") ", /,
  "(" AANTAL OPLOSSINGEN IS ") ", 4ZD, / ")", CLOCK - KLOK, AANTAL);
"END"

```



```

PROGRAM LISTPE(INPUT,OUTPUT,UITV,
1  TAPE1 = INPUT,TAPE2 = OUTPUT,TAPE3 = UITV)
C
C  J KOK, 750807, PRINT PENTOMINO=OPLOSSINGEN IN HET KADER VAN
C  BEPALING EXECUTIE=TIJDEN
C
C  INTEGER I,N,AANTAL,PAG,LAST,HOR,VERT,A,B,C,D,PCC,
1  IX(26,33), UU(32), STR(5)
C  REAL KLOK, HULP, EOF1
C  LOWER BOUNDS ZIJN 1
C
C  DATA STR/3R , 3R 1, 3R +, 3R==+, 3R==+/
C  AANTAL = 0
C  PAG = 0
C  LAST = 0
C  EOF1 = 0.
C  DO 1 I = 1,26
C  DO 1 J = 1,33
1  IX(I,J) = 1R
C  CALL SECOND (KLOK)
C  REWIND 1
C  REWIND 3
C
C  START WHILE LOOP
C
C  2 IF (EOF1.NE.0.) GOTO 900
C  VERT = 0
C  HOR = 0
C
C  LEES OPLOSSING
C
C  3 READ(1,96) ((IX(VERT+J+1,HOR+17-I), J = 1, 4), I = 1, 15)
C  EOF1 = EOF(1)
C  IF (EOF1.NE.0.) GO TO 40
96  FORMAT(1X,60R1)
C  DO 4 I = 1,15
C  DO 4 J = 1,4
C  IF(IX(VERT+J+1,HOR+17-I).EQ.1R) GOTO 40
4  CONTINUE
C
C  END LEESOPLOSSING
C
C  AANTAL = AANTAL+1
C  IF (HOR) 5,6,5
6  HOR = 16
C  GOTO 7
5  HOR = 0
C  VERT = VERT + 5
7  IF ( VERT .LE.20 .AND. EOF1.EQ.0. ) GOTO 3
C
C  END VAN REPEAT
C
C  40 N = AANTAL - LAST
C  IF (N.EQ.0) GO TO 900
C  IF (N/2 * 2 .EQ. N) GOTO 9
C
C  VERT = (N-1)/2 * 5
C  HOR = 16
C  DO 8 I = 1,15
C  DO 8 N = 1,4
8  IX(VERT + N + 1, HOR + I + 1) = 1R
C
C  PRINT OPLOSSING
C
C  9 PAG = PAG + 1
C  PCC = 1R0
C  LAST1 = LAST + 1
C  WRITE(3,99) LAST1, AANTAL, PAG
99  FORMAT(10H1 NUMMERS ,14,6H TOT ,14,60X,5HBLZ. ,14)
C  MAX = (AANTAL - LAST + 1)/2 * 5
C
C  DO 30 I = 1,MAX
C  DO 18 J = 1,32
C  A = IX(I,J)
C  B = IX(I,J+1)
C  C = IX(I+1,J)
C  D = IX(I+1,J+1)
C  IF(A=C) 10,11,10
11  IF (B=D) 12,13,12
13  IF (A=B) 14,15,14

```

```

15  UU(J) = STR(1)
    GOTO 18
14  UU(J) = STR(2)
    GOTO 18
12  UU(J) = STR(3)
    GOTO 18
10  IF((A, EQ, B) .AND. (C, EQ, D)) GOTO 16
    UU(J) = STR(4)
    GOTO 18
16  UU(J) = STR(5)
18  CONTINUE
    WRITE(3,97) PCC, (UU(J), J = 1,32)
97  FORMAT (R1,10X,2(16R3,10X))

C
C  END EERSTE REGEL
C
    DO 24 J = 1,32
    IF (IX(I+1,J) ,EQ, IX(I+1,J+1)) GOTO 20
    UU(J) = STR(2)
    GOTO 24
20  UU(J) = STR(1)
24  CONTINUE
26  WRITE(3,97) 1R , (UU(J), J = 1,32)

C
C  END TWEEDE REGEL
C
    IF (I/5 * 5 ,EQ, I) GOTO 27
    PCC = 1R
    GOTO 30
27  PCC = 1R0

C
30  CONTINUE
C
    LAST = AANTAL
C
    END PRINT OPLOSSING
C
    GOTO 2
C
900 CALL SECOND(HULP)
    HULP = HULP + KLOK
909 FORMAT(16H1EXECUTIETIJD : ,
1 1F11.3, 5H SEC.,/,23H AANTAL OPLOSSINGEN IS , 15)
    WRITE(2,909) HULP, AANTAL
    STOP
    END

```

```

(*ST*)
PROGRAM LISTPENTOPL(INPUT, UITV, OUTPUT);
  (* JKOK, 750604, PRINT OPLOSSINGEN VAN 15 * 4 PENTOMINO PROBLEEM *)

  LABEL (* EXIT *) 1;

  VAR I, N, AANTAL, PAG, LAST, HOR, VERT, KLOK : INTEGER;
  X : ARRAY [0..25, 0..32] OF CHAR;
  UITV : TEXT;

  PROCEDURE PRINTOPL;
    VAR I, J, MAX : INTEGER;
    A, B, C, D, PCC : CHAR;
  BEGIN
    PAG := PAG + 1; PCC := '0';
    WRITELN(UITV, 'NUMMERS ', LAST + 1 : 4, ' TOT ', AANTAL : 4,
      ' : 60, 'BLZ. ', PAG : 4);
    MAX := (AANTAL - LAST + 1) DIV 2 * 5 + 1;
    FOR I := 0 TO MAX DO
      BEGIN
        WRITE(UITV, PCC, ' : 10);
        FOR J := 0 TO 31 DO
          BEGIN
            A := X[I, J]; B := X[I, J + 1]; C := X[I + 1, J];
            D := X[I + 1, J + 1];
            IF A = C THEN
              BEGIN IF B = D THEN
                BEGIN IF A = B THEN WRITE(UITV, ' ') ELSE
                  WRITE(UITV, ' ');
                END ELSE WRITE(UITV, ' +');
              END ELSE
                IF (A = B) AND (C = D) THEN WRITE(UITV, '==') ELSE
                  WRITE(UITV, '==');
                IF J = 15 THEN WRITE(UITV, ' : 10)
              END;
            WRITELN(UITV); WRITE(UITV, ' : 11);
            FOR J := 0 TO 31 DO
              BEGIN IF X[I + 1, J] = X[I + 1, J + 1]
                THEN WRITE(UITV, ' ') ELSE WRITE(UITV, ' ');
                IF J = 15 THEN WRITE(UITV, ' : 10)
              END;
            WRITELN(UITV); IF I MOD 5 = 4 THEN PCC := '0' ELSE PCC := '1'
          END (* FOR I *);
          LAST := AANTAL
        END (* PRINT OPL *);

    PROCEDURE LEESOPL;
      VAR I, J : INTEGER; H : CHAR;
    BEGIN
      READ(H);
      FOR I := 1 TO 15 DO
        FOR J := 1 TO 4 DO
          BEGIN READ(H); X[VERT + J, HOR + 16 + I] := H;
            IF H = ' ' THEN GOTO (* EXIT *) 1
          END;
        READLN
      END (* LEES OPL *);

  BEGIN (* LIST PENT OPL *)
    AANTAL := 0; PAG := 0; LAST := 0; FOR I := 0 TO 25 DO
      UNPACK(' ', X[I], 0);
      KLOK := CLOCK; RESFT(INPUT); REWRITE(UITV); LINELIMIT(UITV, 3000);
      WHILE NOT EOF(INPUT) DO
        BEGIN
          VERT := 0; HOR := 0;
          REPEAT LEESOPL; AANTAL := AANTAL + 1; IF HOR = 0 THEN HOR := 16
            ELSE BEGIN HOR := 0; VERT := VERT + 5 END
          UNTIL (VERT > 20) OR EOF(INPUT);
          N := AANTAL - LAST; IF N MOD 2 <> 0 THEN
            BEGIN VERT := (N - 1) DIV 2 * 5; HOR := 16;
              FOR I := 1 TO 15 DO
                FOR N := 1 TO 4 DO X[VERT + N, HOR + I] := ' '
              END;
            PRINTOPL
          END;
        (* ERROR EXIT *) 1;
        WRITELN('OEXECUTIETIJD : ', (CLOCK - KLOK) / 1000 : 11 : 3, ' SEC. ');
        WRITELN('AANTAL OPLOSSINGEN IS ', AANTAL : 5)
      END .

```

ONTVANGEN 3 JUNI 1976